

I. Rotativa guvernamentală :PNL/PNȚ

1927/1928-iun.1930

Guvern I.I.C.Brătianu .Legislatura I . Sesiunea I .iul.- '27

I. Rotativa guvernamentală :PNL/PNȚ.....	1
1927/1928-iun.1930.....	1
Notă LD:11.sept.2006.....	8
1)Guvern Ion I.C.Brătianu/Vint.Brătianu 21 iun.'27-3 nov.'28	8
"Componența guvernului.....	8
Guvern I.I.C.Brătianu .Legislatura I . Sesiunea I .iul.- '27.....	8
2)1927-1928 .Calendar politic.....	9
/CICBrătianu:invitația PNȚ la Guvernare în coaliție.....	9
/Iuliu Maniu :respingerea formulei.....	9
"Criza monarhică:prințul Carol.....	9
()15 iul.'27 Testamentul lui Ferdinand.....	9
-19 iul.'27 Deschiderea Parlamentului.....	9
-20 iul.'27 Moartea regelui Ferdinand.....	9
-Regele Mihai .Instituirea Regenței.....	9
-Toamna'27.PNȚ:Campania de răsturnare.....	9
-Arestarea și procesul lui Manoiilescu.....	10
-Creșterea curentului pro-carlist.....	10
-24 nov.'27.Moartea lui I.I.C.Brătianu.....	10
-6 mai'28.Congresul PNȚ la Alba Iulia.....	10
-10 iun.'28 -Parlament paralel.....	10
-26 iul.'28.Sesiunea extraordinară a Parlamentului.....	10
-1 oct, 1 nov.'28 , <i>Memoriile</i> lui Vintilă Brătianu.....	10
-3 nov.'28.Comunicatul de demisie.....	10
3.) <i>Vintilă Brătianu, "VIAȚA ȘI OPERA"</i> , 1936.....	10
"Epoca1895-1930 =epoca "Vintilă Brătianu".....	10
"V.B:deviza " <i>Prin noi înșine</i> ".....	10
4.)Vintilă Brătianu (prim ministru) ,Audiență la Regență ,29 sept.'28.....	11
"Rațiunile rămânerii la guvernare.....	11
-Împrumutul extern.....	11
-Bugetul '29/'30.....	11
-Modificarea legii electorale.....	11
Guvern V.Brătianu .Legislatura I . Sesiunea II. oct.-nov.'28.....	11
5.)26 iul.'28.Sesiunea extraordinară a Parlamentului PNL.....	11
"Contractarea împrumutului extern.....	11
"Stabilizarea monetară.....	11
6.a.)16 oct.'28.Deschiderea Parlamentului [PNL], a II-a sesiune ordinară,.....	11
"Mesajul Regal.....	11
/Tratatul de împrumut și stabilizarea.....	11
/Reforme de consolidare.....	12
/Politica externă.....	12
/Reforme militare.....	12
/Politica minoritară.....	12
Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.....	12

6.b.)Legislație:Guvern IIC Brătianu / Vint.Brătianu , 1927 -1928.....	12
7.) N.Iorga, discurs la mesaj, 1 nov. 1928.....	12
♣Parlamentul-sprijin al Monarhiei.....	12
/Vreamea selecției oamenilor !.....	12
#Brătianu și ardelenii.....	13
#Maniu și regățenii.....	13
♣Soluția momentului: guvern de concentrare	13
Ofensiva spre putere a PNȚ.....	13
8.a.)9 iulie'28.Interviu cu Iuliu Maniu.....	13
/Criza de guvern.....	13
/Persecutarea capitalului străin.....	14
/Hotărârea de rezistență a PNȚ.....	14
8.b.)21 sept.Cluj.Declarația lui Maniu ,Cluj.....	14
♣Venirea PNȚ la guvern -necesitate de Stat.....	14
8.c.)26 sept.'28.București.Biroul PNȚ.....	14
♣Începutul campaniei de răsturnare.....	14
8. d.)28 sept.'28.București.Comitetul de direcție al PNȚ.....	14
♣Expunerea Iuliu Maniu.....	14
♣Hotărâre.....	14
8.e.)8 oct.Conferințele regionale ale PNȚ.....	14
♣Chișinău, Craiova, Arad.....	14
♣Iași Delegații din Moldova și Bucovina.....	15
8.f) Armand Călinescu," <i>Însemnări politice</i> ",1916-1939,Humanitas,1990.....	15
♣1928.Ofensiva PNȚ spre putere	15
-Național-țărăniștii ardeleni se retrag din Parlament.....	15
-18 mart'28.Manifestația de la București.....	15
-Aprilie .Titulescu amenință cu demisia.....	15
♣ 6 mai'28.Adunarea de la Alba Iulia.....	15
-Votarea Moțiunii de răsturnare a guvernului.....	15
-Jurământul :luptă până la victorie.....	16
-Maniu hotărăște neatacarea Bucureștiului.....	16
9.)Nichifor Crainic," <i>Zile albe,zile negre</i> ",Memorii (I).....	16
♣'29/ '30 Democrația "țărănistă".....	16
/Maniu inovație: ziarști independenți în Parlament.....	16
-Deputat în Parlamentul PNȚ.....	16
-Democrația = sistem de exploatare a averii statului.....	16
()Maniu=nihilist incapabil,pasiv , fricos.....	16
10.)Nae Ionescu "Între ziaristică și filosofie".....	16
♣1 mai '28 Scrisoare deschisă lui Iorga.....	17
♣31 ian.'29."Teoreticienii țărănismului ".....	17
()C.Stere –teoretician al PNȚ?.....	17
-Confuzia între poporanism și țărănism.....	17
-Poporanism=adaptarea socialismului la problemele agrare.....	17
-Țărănismul –opus doctrinei social-democrate.....	18
-Stere nu poate fi doctrinar țărănist	18
()Prof.Ralea –înapoia, în marginea țărănismului.....	18
-Doctrina țărănistă trebuie elaborată.....	18
♣14 mai'29. Cuvântul +PNȚ = tovărășie de luptă.....	18
♣PNȚ=tipul de partid corespunzător vremurilor actuale.....	18
11.)Mircea Vulcănescu ,"Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut",.....	19
/Perioada colaborării cu Maniu.....	19
-Autohtonism revoluționar.....	19
()Maniu -șef de partid –șef de guvern.....	19
12.) Mircea Eliade,"Memorii" 1907-1960,.....	19
♣nov.'28.Euforia victoriei PNȚ.....	19
13.)3 nov.'28.Demisia gov.Vintilă Brătianu.....	19
♣1919-1928.Rotativele guvernamentale.....	19
#oct-nov.'28 Cramponarea lui Vintilă la guvernare.....	20
♣PNȚ:asaltul spre putere.....	20
♣ PȚ-Lupu.....	20
♣ Averescanii și iorghiiștii.....	20

/Regența I-a chemat pe Titulescu în țară.....	20
-----	20
Guvern de alegeri Maniu.3 nov.'28.....	20
-----	20
Culisele rotativei 1928.Mărturii,clarificări , ulterioare	20
14.)CIC(Dinu)Brătianu (Cameră) ,17 august 1932.....	20
/Regența a dorit schimbarea.....	21
/Vintilă Brătianu a propus formule de colaborare.....	21
/Maniu a respins soluțiile.....	21
15.a.) N.Iorga (Senat) ,retro'28 ,(24 nov. 1932).....	21
/"Consultanții" Tronului.....	21
/Manevrele lui Titulescu.....	21
/Iorga și Titulescu nu au vrut guvern PNȚ !.....	21
15.b)Nicolae Iorga," România contemporană dela 1904 la 1930.....	22
SUPT TREI REGI,Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național."	
București,1932 Cartea a III-a:CELE DOUĂ LUMI DIN NOU FAȚĂ.....	22
()Iuliu Maniu.....	22
♣Revoluția țărănistă.....	22
-Adunarea de la Alba Iulia.....	22
-Adunarea de la București.....	22
♣"Răsturnarea" lui Vintilă Brătianu	23
♣Guv.Maniu.....	23
16.)Adonis Popov (ardelean,PȚ-Lupu) ,30 aug.1932.....	23
/PNȚ a silit Regența să-i dea guvernarea.....	23
/ <i>"Marșul"</i> asupra Bucureștiului.....	23
17.)Pompiliu Ionițescu (PNȚ) , 28 nov.'29.....	23
♣Parlamentul paralel al PNȚ.....	24
18.)C.Stere (ex. PNȚ) , apr.'30.....	24
♣Scrisoarea lui Stere.....	24
19.)Iuliu Maniu (PNȚ) ,12 dec.'29.....	24
♣PNLa recunoscut incapacitatea sa,prin demisia de la guvern.....	24
♣ Legitimitatea PNȚ.....	24
20.)Virg. Madgearu ,12 dec.'29.....	25
♣Acțiunea PNȚ privind împrumutul.....	25
#Originile ilegale ale guvernului și Parlamentului PNL.....	25
21.)Guvernul Iuliu Maniu (10 nov.'28-7 iun.'30).....	25
♣10 nov.'28.Departamente, portofolii, numiri ulterioare.....	25
/14.nov.'29.Remanieră masivă.....	26
/7 mart.'30.Ultima remanieră.....	26
♣10 nov.'28Dizolvarea Parlamentului PNL.....	26
♣Anunțarea alegerilor generale.....	26
Mărturii ulterioare despre formarea guvernului.....	26
22.)Liviu Rebreanu,împărțeala demnităților ,9-30 nov.'28.....	26
♣Guvernul Maniu.....	26
#Împărțeala demnităților.....	26
10-20 nov.Cursa demnităților.....	27
21-30 nov.'28.Rebreanu la Maniu.....	27
23.) Virgil Solomon (PNȚ), 29 nov.'30.....	28
♣Mentalitățile deosebite din provincii.....	28
24.) dr.N.Lupu (PȚ) , 29 nov.'30.....	28
♣Entuziasmul maselor.....	28
25.) Lotar Rădăceanu (PSD), 29 nov. 30.....	28
♣Raiul pe pământul României !.....	28
26.)11 nov.'28.Guvernul Maniu ,(reportaj).....	28
♣Instalarea guvernului.....	28
/Prima declarație a lui Maniu.....	29
/Lista Guvernului.....	29
/Depunerea jurământului (la palatul regal).....	29
/Prima ședință de guvern.....	29
-Declarația lui Maniu:democrație națională.....	29
27.)21 nov.'28.Desființarea cenzurii ,limitarea stării de asediu.....	30

▫Desființare a cenzurii.....	30
▫Limitarea stării de asediu.....	30
28.)Manifestul Program al guvernului Maniu ,29 nov.'28.....	30
/Consolidarea României întregite.....	30
/Temeliile constituționale și legale.....	30
/O eră nouă în viața țării:era guvernelor de opinie publică.....	30
/Primul pas spre normalizarea vieții de stat.....	30
▫Un program de reforme.....	30
/Reforma administrativă.....	30
/Justiția.....	30
/Armata.....	31
/Ocrotiri sociale.....	31
/Biserica.....	31
/Muncitorii.....	31
▫Nouă politică economică.....	31
▫Agricultura.....	31
-Mișcarea cooperatistă.....	31
-Regim de mică și mijlocie proprietate.....	32
▫Politica industrială ,vamală, servicii publice.....	32
-Egalitatea de tratament a capitalurilor.....	32
-Reorganizarea regiilor.....	32
▫Politica financiară.....	32
▫Minoritățile.....	32
▫Politica externă.....	32
29.)11 dec.'28. Marea întrunire electorală PNȚ de la "Dacia".....	33
▫Programul guvernului expus de miniștrii.....	33
a)D.R.Ioanițescu (subsecretar la Interne) :.....	33
b)Pompiliu Ioanițescu :.....	33
c)Virgil Madgearu (secretar graIPNȚ,ministr. industrie și comerț) :.....	33
d)Dem Dobrescu (primarul Capitalei) :.....	33
e)Vaida Voevod (ministr. Interne):.....	33
f)Maniu -președ.Consil.de Miniștri.....	33
30.)11 dec.'28.Vintilă Brătianu ,Declarații.....	34
#Guvernul PNȚ nu are semnul răspunderii.....	34
#Pericolele la adresa României.....	34
/Pericolul expansionist rus -bolșevic.....	34
/Pericolul revizionist maghiar.....	34
/Demarcația dintre democrație și demagogie.....	34
▫" Tactica PNL".....	34
31)Comparații cu alegerile trecute : 1926 , 1927, 1928.....	35
1926 (Averescu)1927(Brătianu)1928 (Maniu).....	35
32.)Rezultate la alegerile din dec.'28.....	35
L.D. Cîteva concluzii.....	35
.....	36
Guvernul Maniu. Legislatura I. Sesiunea I .1928 / 1929.....	36
.....	36
33.)Deschiderea parlamentului,.....	36
▫Configurația Ad.Deputaților.....	36
34.)I.G.Duca , Declarație, 28 dec.'28.....	37
▫PNL așteaptă guvernul PNȚ la treabă.....	37
▫Puncte de convență:Coroana, armata, politica externă.....	37
()Avertisment.....	37
35.) Dr. Hans Otto Roth (P.G), Declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	37
▫Răspunsul la Mesajul Regal.....	37
#Chestiunea minorităților.....	38
/Guv.Maniu= guv.respectării Hotărârii de la Alba Iulia.....	38
36.)Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) ,Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928.....	38
▫Realizarea hotărârilor de la Alba Iulia.....	38
()Avertisment.....	38
37.)IoszeF Fischer ,declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	38
▫1928.Evreii-minoritate distinctă.....	38

/Partid Evreesc-organ al minorității etnice evreești.....	39
/Grup parlamentar –fracțiune a PER.....	39
▫ Loialitate față de statul român.....	39
38.) Ionel Țăranu,(ziarist , evreu,Dorohoi ,PNȚ-București) ,28 dec.'28.....	39
/Satisfacția cetățenilor evrei.....	39
/Satisfacția ziariștilor.....	39
/Încredere în guvernul Maniu.....	39
39.)C.Krakalia (PNU/ PNȚ) ,Declarație la mesaj,29dec.'28.....	39
/Suferințele ucrainenilor sub guvernările PNL și PP.....	39
-Răpirea școlilor ucrainene.....	40
-Sistarea activităților culturale.....	40
-Reforma agrară :strâmbă ,nedreaptă.....	40
/Călăuza ucrainenilor :Hotărârea de la Alba Iulia !.....	40
40.)N.Iorga, Discurs la mesaj,Cameră,29 dec. 1928.....	40
▫Răspunsul la Mesaj.....	40
/Capitalul străin.....	40
/Controlul averilor.....	41
/Problema agrară.....	41
▫ Rotativa guvernamentală	41
▫Răspunderile PNȚ:la guvern,în Parlament.....	42
()Avertisment.....	42
41.) Mihai Ralea, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928.....	42
#Păcatele regimului liberal.....	42
▫Ardeleni / Regățeni.....	43
()Maniu :neo- junimist democrat	44
▫ Generația tânără.....	44
#Critica lozincii <Prin noi înșine! >.....	44
42.)dr. N.Lupu (PTȚ) , Discurs la mesaj, 29 dec. '28.....	44
/Protest la negaționismul lui Ralea.....	44
▫R.la mesaj.....	45
▫Programul agrar -prioritar.....	45
()Ion Mihalache -spirit constructiv.....	45
/Starea primitivă a agriculturii.....	45
()Maniu - atenție la popularitate.....	45
43.)D.Bogos (PNȚ),Discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	46
▫Basarabia și nevoile ei.....	46
▫ RegimulPNȚ=democratism parlamentar.....	46
44.)Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.....	46
▫Regimul PNȚ=democrație agrară.....	46
-Opoziția PNȚ (înaintede '28).....	47
▫Coroana.....	47
▫Parlamentul.....	47
#Extremismul antiparlamentar.....	47
/Stânga /Dreapta.....	48
-Compromisul politic în democrație.....	48
45.)Proiectul de Buget general al exercițiului 1929/30 ,30 dec.'28.....	48
▫Politică bugetară nouă.....	48
#Împrumuturile .Revalorizarea .(PNL).....	49
(▫)1922-1928.Bugetele României.....	49
#Moștenirea bugetară preluată de PNȚ , nov.'28.....	49
46.)I.Pistiner,Discurs la mesaj,31 dec.'28.....	50
▫Legea electorală "fascistă".....	50
▫ Cartelul electoral PSD-PNȚ.....	50
#Amoralitatea politică a PNL.....	50
/Banco -boierimea liberală.....	51
/Militarismul liberal	51
/Imperialismul liberal.....	51
▫Comuniștii / socialiștii / țărănimea /.....	51
-Să dispară Siguranța și Jandarmeria !.....	51
▫ Capitalul străin.....	52
-Amnistie prtu condamnați!.....	52

▫Politica externă.....	52
47.)O.Goga (P.P.-Averescu),Discurs la Mesaj, 15 ian.1929.....	53
* Notă:.....	53
▫Răspunsul la Mesaj.....	53
▫ Regionalismul PNȚ.....	53
Gr.Gafencu -intervenție.....	53
/PNR, PNȚ:cauza României Mari.....	53
Al.Vaida Voevod -intervenție.....	53
()Iuliu Maniu.....	54
/Alianța PNȚ-PSD.....	54
/Hotărârea de la Alba Iulia= concepție federalistă!?	54
Ion Mihalache :intervenție.....	55
/"Socialiști" - "comuniști".....	55
/Cu Partidul Sionist.....	55
Emil Fagure :intervenție.....	55
/Demisia lui Manoilescu din PP.....	55
48.)Polizu Micșunești (PNȚ) ,Discurs la mesaj, 16 ian.'29.....	56
▫Socialiștii români (vezi la PSDR).....	56
▫ P.Poporului (replică lui Goga) (Vezi la PP).....	56
▫ PNȚ:legalitate, unitate națională, dreptate.....	56
49.)I.Flueraș (PSD) ,Discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	56
▫Răspunsul la Mesajul Regal.....	56
/Legiferarea muncitorească.....	56
▫ Chestiunea țărănească în preocupările PSD.....	57
▫Retro'1918.PNR -PSD.....	57
▫Încredere în miniștrii Ralea și Andrei.....	57
50.)V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final ,28 ian.'29.....	57
▫Consens parlamentar.....	57
/Coroana, politica externă, armata.....	57
▫Legile organice propuse de guvernul PNȚ:.....	58
/Legea de organizare judecătorească.....	58
/Legea jandarmeriei,.....	58
▫Regimul liberal.....	58
#Legislație greșită.....	58
#<Prin noi înșine ! >=politică negativă.....	58
#Încurajare excesivă a industriei.....	58
#Rea credință față de capitalul străin.....	59
#Guvernare oligarhică.....	59
#Oculă liberală.....	59
▫Regimul național-țărănesc.....	59
/PNȚ=adevăratul partid "liberal ".....	59
/PNȚ și reprezentarea provinciilor.....	60
/< Porți deschise!>.....	60
▫Prima decadă a României Mari.....	60
51.)O.Goga (PP):Pericolul comunist (comunicare)1 febr.'29.....	60
-Necesitatea cenzurii.....	60
Răspunsuri :pericolul comunist ,20 febr.'29.....	60
a)Virgil Madgearu (Ministr. Industr.).....	61
#"Bomba" aruncată de Goga ,.....	61
/"Pericolul" bolșevic în Basarabia ?.....	61
▫Țărănimea din Basarabia	61
#Iresponsabilitatea lui Goga	61
▫ Guvernul PNȚ versus comuniștii	61
b)N.Corodeanu (PNȚ).....	61
#Să nu apară în Monitorul Oficial !.....	62
c)M.Stratan (PNȚ , Cetatea Albă?).....	62
#Averescanii au colaborat cu comuniștii!.....	62
d)I.Codreanu (PNȚ basarabean,"moș"Codreanu):	62
#Presa rusească-partizanii PNL,PP!.....	62
52.)1 febr.'29.Ratificarea Pactului Briand-Kellog ,Senat.....	62
-N.P.Romanescu (raportor) ,Expunerea de motive.....	62

-G.G.Mironescu (ministr. de ext.) :	62
53.)14 febr.'29.Protocolul cu Moscova , privind Tratatul B-K,Camera.....	63
a.)G.G.Mironescu (ministr. de ext.) :	63
▫ Condițiile Protocolului	63
▫ Semnificația Protocolului.....	63
#Probleme controversate	63
#Scepticism/optimism	64
b.) N.Iorga (PND) :	64
/Plebiscit în Basarabia ?!.....	64
/Rusia : spiritualitate ,cultură +sovietism.....	65
c) I.G.Duca (PNL) :	65
/Rezervele la Pact	65
/Basarabia !.....	65
/Pactul de la Moscova	65
d.)Ioszeff Willer (PNM).....	65
▫ Satisfacție voalat condiționată.....	65
e.)dr.N.Lupu (PT) :.....	66
/Ideea pacifistă.....	66
/Basarabia !.....	66
f.)O.Goga (P.P.) :.....	66
▫ Pactul Kellog >Tratatul de la Moscova	66
#Duplicitatea Moscovei	66
g.)H.Otto Roth (PNG) :	66
▫ Satisfacție și aprobare.....	67
h.) Lotar Rădăceanu (PSD):.....	67
-Inutilitatea cenzurii și stării de asediu.....	67
i.)M.Landau (PNEvr.,basarabean) :.....	67
▫ Satisfacție ptr. încheiere.....	67
54.)19 febr.'29.Legea Organizării și administrării pe baze comerciale.....	67
a)Virgil Magearu :	67
-Legea –punct de plecare ptr însănătoșirea economiei.....	67
-Legea –o nouă concepție și metodă legislativă.....	68
-Concepția PNȚ.....	68
b)Duca –Madgearu-Slăvescu :polemică.....	68
-Deficite, fraude, nereguli.....	68
▫Avuțiile Transilvaniei :obiect de dispută între ardeleni și regățeni.....	69
▫Regiile.....	69
/Înlăturarea restricțiilor procentuale pentru capitalul străin.....	70
#PNL: ignorare a legilor economice.....	70
▫PNȚ: Porți deschise !.....	70
▫Delimitări doctrinare	70
c)Madgearu :Legea PNȚ :organizarea Statului pe alte baze	71
-Agricultură.....	71
-Industrie.....	71
-Finanțe.....	71
-Comunicații.....	71
-Armată.....	71
-Justiție.....	71
-Ministerul Instrucțiunii ,.....	71
-Sănătate.....	71
-Ministerul Artelor,.....	72
▫ Consecințele sociale ale legii.....	72
55.)Emigrația în SUA ,20 febr.'29.....	72
a)Dionisie Roman (PNȚ):.....	72
#Ardealul-"Valea Plămngerii".....	72
▫Emigrarea în SUA	72
b)Voicu Nițescu (ministru de Stat):răspuns lui D.Roman ,20 febr.'29.....	72
-Apărarea intereselor provinciilor.....	72
▫Emigrările în SUA și Canada.....	73
c)N.Iorga :	73
▫Vehement împotriva emigrării.....	73

56.)Exportul de brațe de muncă românești ,12-13 mart.'29.....	74
Contract de muncă cu Franța.....	74
a)I.Răducanu (PNȚ ministr.Muncii.....	74
b)C.Banu (PNL) :.....	74
c)N.Iorga (PND):.....	75
d)I.Bilțiu -Dăncuș (PNȚ, profesor, deputat de Maramureș).....	75
57.)Legea jandarmeriei rurale.5-8 mart.'29.....	75
a)C.Vicol (raportor).....	75
▫Proiectul.....	75
▫ Expunerea de motive.....	75
▫ Istoricul Jandarmeriei	76
b.)Richard Franasovici (PNL),7 mart.'29.....	76
/Este necesară jandarmeria rurală ?.....	76
#PCR cere desființarea jandarmeriei.....	76
/Congresul IV-lea PCR.....	76
c.)Lotar Rădăceanu (PSD) 8 mart.'29.....	77
/Legăturile PNȚ cu PCR ?!.....	77
d.)Al.Vaida Voevod (ministr. de Interne) :.....	78
/Nu există pericol comunist!.....	78
58.)Index legislativ Sesiunea I.'28/'29.....	78
(#)6-8 august '29:Lupeni:Grevă/represiune.....	79
-----.....	79

Notă LD:11.sept.2006.

[Atenție LD! :lucrez pe sponci .Copii sunt la noi, se pregătesc să plece în Franța -Spania la simpozioane.Încerc să completez fișierul ăsta dar cu mari probleme .
Din păcate , documentele nu sunt integrale la fișierele originii politice a emitentului , și sunt dispersate problematic.Debutam la introducerea doc. pe calculator și nu știam cum să manevrez cu *Copy -Paste* și de aceea săream de la un fișier la altul
Treptat mi-am pus la punct metodologia de lucru și este foarte ușor .
Acum cele lucrate prost trebuie să le întregesc ,și-mi ia o grămadă de vreme
Nici nu cred că mai păstrez ordinea exactă în care ele au fost rostite]

1.)Guvern Ion I.C.Brătianu/Vint.Brătianu 21 iun.'27-3 nov.'28 .

▫Componența guvernului

-IICBrătianu -președ. Consil de Min.,ad-int.la Afaceri Străine
(Moare la 24 nov.'27)
-Vintilă I.C.Brătianu -Finanțe
(prim-ministru din 24 nov.'27;ad.int Afaceri Străine la demisia lui Titulescu)
-Stelian Popescu -Justiție
-IGDuca -Interne
-Dr.Const.Angeescu -Instrucțiune Publică
-Alexandru Lapedatu, Culte și Arte
-G-ral Paul Angelescu -Război
-Const.Argetoianu -Agricultură și Domenii (Afaceri Străine, 15 sept.'28)
-Ludovic Mrazec-Industrie și Comerț
-Ion Nistor -Lucrări Publice
-Const.C-Dumitriu -Comunicații
-Dr.Nic.Lupu , Muncă, Cooperatie, Asigurări Sociale
-Ion Inculeț -Sănătate și Ocrotiri Sociale
-Gh.Tătărescu -subsecretar de Stat Interne
-Richard Franasovici -Subsecretar de Stat la Interne
-Gheorge Cipăianu - Subsecretar de Stat
-Alex. Periteanu -Subsecretar de Stat la Comunicații
-Nicolae Titulescu -Afaceri Străine (3 aug.'27-30 iul.'28)
-C.Brătianu (Bebe) -subsecretar de Stat la Președ. Consil.(3 aug.'27)

2.)1927-1928 .Calendar politic

[LD:4 sept.2006.

Iau câteva informații și comentarii din cartea lui Ion Mamina și Ioan Scurtu , "Guverne și guvernanți"(Ed.Silex, 1996) ,al cărui coautor mă consider,deoarece nu este altceva decât broșura colectivă de uz intern realizată la ISISP , înainte de 1989. Voi reveni la aprofundarea acestor chestiuni pe parcursul întregului deceniu ce va urma , așa că aceasta este doar o introducere pentru "moștenirea" sub imperiul căreia se va produce rotativa în 1928, odată cu ieșirea din scenă a regelui Ferdinand și a lui Ionel Brătianu]

/CICBrătianu:invitația PNȚ la Guvernare în coaliție

/Iuliu Maniu :respingerea formulei

După ce regele Ferdinand (grav bolnav) a încredințat guvernarea lui **Ionel Brătianu**, acesta (cu aprobarea regelui) a adresat lui **Iuliu Maniu** propunerea unului cartel electoral și participarea la guvernare ,în coaliție.

Iuliu Maniu a respins propunerea, considerând că "**absolutismul monarhic s-a prefăcut în dictatură pe față**" ,exercitată de **Ion I.C.Brătianu** .

«Criza monarhică:prințul Carol

Ionel Brătianu era hotărât să mențină hotărârea **Adunării Naționale** din 4 ianuarie 1926 (renunțarea la tron)

La **4 iul1927**,g-ral Ernest Baliff (șeful Casei Militare Regale) a înmânat lui Carol 2 scrisori semnate de **Ferdinand** ,respectiv **Brătianu** ,în care i se cerea să nu-și încalce angajamentul luat în dec.'25(scrisoarea de renunțare la tron)și să facă public o declarație în această sens

(15 iul.'27 Testamentul lui Ferdinand

Cum Carol a refuzat acest lucru,la **15 iul.'27** ,Ferdinand a încredințat lui Ionel Brătianu **o nouă scrisoare** -așa-zisul testament -prin care reafirma , pentru ultima dată, poziția sa față de succesiunea la Tron:<**Dumnezeu a voit ca Coroana , de care e atât de indisolubil legată soarta țării ,să treacă pe capul nepotului meu nevârstnic Mihai.**> Lui Carol îi ura <**viață cinstită și fericită în noua soartă pe care și-a croit-o împotriva silințelor noastre**> și îi cerea <**să nu se întoarcă în țară decât, cum s-a legat, când autoritățile legale îi vor îngădui**><Trebuie ca **fiul meu Carol** să caute astfel să impună oricăror rătăciți ,**respectul situațiunii legale, create prin renunțarea sa la Tron** , așa cum îi poruncesc cele mai imperioase datorii de român , de fiu și de părinte ,ca **să respecte legământul încheiat din propria sa voință și nesilit de nimeni .>**

-19 iul.'27 Deschiderea Parlamentului

Alegerile parlamentare au fost câștigate (și validate) de PNL (61,69 % , 318 mandate) , urmat de PNȚ (22,09%,54 mandate) .

-20 iul.'27 Moartea regelui Ferdinand

-Regele Mihai .Instituirea Regenței

În ziua decesului regelui, a intrat în funcțiune **Regența**, deoarece **noul rege Mihai**, a avea doar 6 ani.În același timp,ministrul de Intene **IGDuca** ,a luat **măsuri severe pentru a preîntâmpina eventuala întoarcere a lui Carol în țară**: extinderea stării de asediu și a cenzurii ;supravegherea lui Carol la Paris ;instrucțiuni drastice la graniță(mergând până la uzarea de armă)

-Toamna'27.PNȚ:Campania de răsturnare

Iuliu Maniu a declarat că **Regența s-a constituit <fără concursul liber exprimat al națiunii >** cerând **Regenței să dizolve Parlamentul** și să organizeze **alegeri libere** .

PNȚ a început "**campania de răsturnare** " , care urma să culmineze cu o mare adunare la Alba Iulia ,pe 20 nov.,ocazie cu care să-și țină și **Congresul I PNȚ**

Cum IonCBrătianu a refuzat să aprobe adunarea populară , fiind de acord cu ținerea congresului într-o sală închisă,PNȚa decis să folosească toate mijloacele legale pentru a

răsturna guvernul.

-Arestarea și procesul lui Manoilescu

M.Manoilescu (fost subsecretar de Stat în gov.Averescu), era foarte activ.În acțiunea pro-carlistă.Este arestat ,în timp ce se întorcea de la Paris ,unde avusese discuții cu Carol.Asupra sa s-au găsit scrisori adresate de Carol șefilor de partide - IICBrătianu, Maniu, Averescu, Iorga,Cuza , Lupu - prin care confirma declarațiile făcute în ziarul "Le Matin" , privind disponibilitatea de a se întoarce în țară.

-Creșterea curentului pro-carlist

Procesul lui Manoilescu a prieguit opoziției să se coalizeze împotriva guvernului ca martori

-Maniu, Mihalache, Averescu , Iorga -susținând constituționalitatea întoarcerii în țară a lui Carol, și numirea lui în Regență.

Manoilescu a fost achitat,ceea ce a lovit guvernul liberal.

-24 nov.'27.Moartea lui I.I.C.Brătianu

Regența îl numește premier pe Vintilă Brătianu .Și acesta propune lui Maniu un guvern de colaborare.Acesta refuză.

-6 mai'28.Congresul PNTJ la Alba Iulia

A adoptat o rezoluție prin care guvernul liberal era declarat "**dușman al patriei**" , iar participanții (peste 100.000 oameni) au prestat **jurământul să nu înceteze lupta până nu vor răsturna guvernul**

-10 iun.'28 -Parlament paralel

Alcătuït din senatorii și deputații PNTJ și candidații partidului în alegerile din 1927.

-26 iul.'28.Sesiunea extraordinară a Parlamentului

Convocat special pentru împuternicirea guvernului de a contracta un **împrumut extern** în valoare de **258 milioane dolari** , în vederea înfăptuirii **stabilizării monetare** .

-1 oct, 1 nov.'28 ,Memoriile lui Vintilă Brătianu

Adresate Regenței , în care aprecia că pentru realizarea împrumutului extern se impunea formarea unui "**guvern național**", altfel el își dădea demisia.

-3 nov.'28.Comunicatul de demisie

-Negocierile în vederea stabilizării și împrumutului extern, sunt aproape terminate ;

-Pentru continuitatea politică a consolidării financiare este nevoie de un guvern de "solidaritate și concordie națională"

-Nereușind să obțină acest rezultat ,Vintilă Brătianu a remis Înaltei Regențe demisiunea cabinetului

---

3.)Vintilă Brătianu,"VIAȚA ȘI OPERA",1936

«Epoca1895-1930 =epoca "Vintilă Brătianu"

Vintilă Brătianu a fost pentru **România** ,ceea ce a fost **Colbert** (Franța),**Cromwell** (Anglia),**Frederic Liszt**(Germania) .

Epoca dela 1895-1930 ,ar trebui să-i poarte numele în istoria economiei naționale.

Rolul său în istoria României,este asemănător cu al lui Tudor Vladimirescu (politic)

,M.Kogălniceanu (istoric) ,Gh.Lazăr (cultural),pentrucă datorită lui s-a realizat

renașterea economică și financiară a României moderne.

(Cf.Constant Georgescu, *Doctrina economică-financiară* ,pag.641)

«V.B:deviza "**Prin noi înșine**"

(rev.."DEMOCRAȚIA",mai 1927)

Cu subtitlul "**Ce a fost ,ce să fie România Mare și Nouă?"** :

"< **Prin noi înșine** > ,în statul național și democrat al votului obștesc luminat ,nu mai

poate fi de acum înainte decât **crezul comun al tuturor românilor** [...]el nu mai poate fi decât **un patrimoniu național** , [...]se transformă pentru a se adapta **noilor condiții politice ale României**,care cere în primul rînd **punerea în valoare** [...]a acestor **noi condiții atît de favorabile** pentru **o țară** cu aîtea **bogății vii și moarte** de folosit. [...]lozinca nu mai are o latură propriuzis politică [...]"

4.)Vintilă Brătianu (prim ministru) ,Audiență la Regență ,29 sept.'28

("Dimineața",30 sept.'28)

▫Rațiunile rămânerii la guvernare

-Împrumutul extern

-Bugetul '29/'30

-Modificarea legii electorale

În ultima sa audiență la Regență, V.B. a fost categoric: **nu poate pleca de la guvern, deoarece țara are nevoie de "împrumutul extern"**.Luînd tăcerea Regenței drept o confirmare,V.B. a început pregătirile pentru sesiunea de toamnă parlamentară.

Situația guvernului este lesne de apreciat :**V.B. șovăie, este prins în cleștele acțiunii opoziției** [PNȚ] și a necesităților superioare [împrumutul] .

Deși **decis să părăsească guvernarea** ,V.B. vrea totuși să deschidă Parlamentul, pentruca **să se voteze Bugetul '29 și modificarea Legii electorale** (revenirea la vechea lege, cu reprezentarea proporțională,cu **suprimarea "primei " guvernamentale**.

Guvern V.Brătianu .Legislatura I . Sesiunea II. oct.-nov.'28

5.)26 iul.'28.Sesiunea extraordinară a Parlamentului PNL

▫Contractarea împrumutului extern

▫Stabilizarea monetară

6.a.)16 oct.'28.Deschiderea Parlamentului [PNL], a II-a sesiune ordinară,

("Dimineața, 17 oct. 1928)

▫Mesajul Regal

(citit de prințul regent ,Nicolae)(subtitlurile aparțin ziarului)

▫ **Tratatul de împrumut și stabilizarea.**

▫ **Reforme de consolidare**

▫ **Politica externă.**

▫ **Reforme militare**

▫ **Politica minoritară**

Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.

/Tratatul de împrumut și stabilizarea.

/ Explicații pentru întârziere și criză;

/ Necesitatea votării legilor necesare stabilizării;

/Bugetul pe 1929;

/Reforme de consolidare

/ Legea învățământului profesional și universitar;
/ Codul penal și Codul comercial;
/ Modificarea legii administrative ;
/ Legi pentru reorganizarea poliției și jandarmeriei ;
/ Legea drumurilor, a muncii, a pescăriilor, a viticulturii ;

/Politica externă.

/Tradițională :respectarea tratatelor ; Societatea națiunilor ; alianțele defensive ...

/Reforme militare

/ Grijă pentru armată;
/ Legea recrutării ;

/Politica minoritară

"O politică de reciprocă încredere și de hotărft liberalism "

Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.

6.b.)Legislație:Guvern IIC Brătianu / Vint.Brătianu , 1927 -1928

-**Lege - Împroprietărirea lupătătorilor din Basrabia**, 31 mart.1928

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XV-XVI , p. 1003)

-**Lege - pentru extinderea în Basarabia a unor dispozițiuni din legislația Vechiului**

Regat .4 apr.1928 (C.Hamangiu, *Codul general al României* vol.XIII - XVI , p. 1021)

-**Lege pentru Ocrotirea muncii femeilor și minorilor** , 13 apr. 1928

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XIII-XIV, p. 954-957)

-**Legea "Vintilă Brătianu"- Pregătirea stabilizării monetare** , 28 iulie 1928

-**Lege - Emiterea unui împrumut ptr. Stabilizarea monetară** , 28 iul.1928

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XIII-XIV, p. 954-957)

7.) N.Iorga, discurs la mesaj, 1 nov. 1928

("Dimineața" , 3 nov. 1928)

[Era pentru a 9-a oară **deputat "singur" în parlament**. Avusese un "tovarăș"

[Argetoianu ?] pe care nu-l dorea nimănui! (ilaritate)

▣ Pîngerile minorităților .

▣ Parlamentul

▣ Monarhia.

▣ PNT

▣ PNL

▣ Ardealul.:PNR. Maniu

▣ Soluția momentului: guvern de concentrare .

▣Parlamentul-spirin al Monarhiei.

Și ar fi nevoie de un astfel de Parlament, cîtă vreme pe **Tron** este un **Copil** ;

lîngă el este **o femeie modestă** [regina mamă Ileana] care îl crește ca pe o nădejde de viitor ;**Regența** , care-și cîștigă cu greu autoritatea pe care o merită .

Pe ce se sprijină țara , în orele grele?

Iorga / 'nov. 28

/Vremea selecției oamenilor !

"Trebuie să vie vremea selecției oamenilor ! Oricum ar fi însă situația,**aici** [în Parlament] trebuie să vină **acei** ce se cred **reprezentanți ai masselor**,**nu să se ducă la întruniri publice**.[...]

știu că **mai rău decît orice parlament este adunarea anonimă**, în care clocotesc **patimile și se rostesc vorbele cele mai primejdioase !"**

Iorga /nov.'28

#Brătianu și ardelenii

"Nu odată am avut ocazia în această Cameră ,să arăt **ce datorește țara bătrînului Brătianu**, care **n-a fost om de coterie** ,om care **să refuze bunăvoințele** de oriunde ar fi venit ele.Păcatul este ,însă, că **n-a avut urmaș la fel."**

A venit momentul cînd **am ieșit dintr-o țară și am intrat în alta.**

Noi am înțeles Ardealul.Ardealul nu a înțeles însă Vechiul Regat pentru că n-a lucrat cu dînsul și pentru că n-a suferit din suferințele lui".

" **La unire** , trebuia făcut **un guvern de concentrare națională**.Nimeni n-ar fi refuzat atunci această concentrare a partidelor.**Dvs, liberalii, n-ați înțeles însă momentul și n-ați făcut unirea partidelor.**Cauza :**veșnica iluzie a mesianismului liberal.**

Ion Brătianu mi-a propus mai tîrziu,să intru în guvern , din care să lipsească ardelenii.**Am refuzat.Nu voiam să merg contra ardelenilor."**

Iorga / nov. 28

#Maniu și regătenii

/ "După mine, **Ardealul trebuia să-și dea seama** că aici, în **regat,este o țară cu experiențe**. Trebuia să vină **Ardealul și să dea mîna** cu cei din **partidele idealiste**, nu să stea de vorbă **cu partidele** care voiau **să se învoiască!** [în sensul "să se tocmească"

D.Maniu mi-a spus , înșă, **că vrea să facă un partid regnicolar!** (ilaritate)

<Crezi dta , dle Maniu, că Ion Brătianu se va înscrie în regnicolarul d-tale ? >

I-am întrebat (ilaritate)

Iar eu voi muri , fără să intru nici eu în **regnicolarul dlui Maniu !"**(ilaritate)

"PNȚ crede și el într-un mesianism -adică ardelenii din el cred că sunt chemați să salveze Vechiul Regat ! Dar nu e nici o acțiune de salvat în Vechiul Regat !

Nu cei cîțiva îmbogățiți de pe Calea Victoriei sunt vechiul regat ,ci mulțimile cinstite. "

..." Cînd au fuzionat cu takiștii ,ardelenii i-au transformat în oameni de după ușă ."

..."Cînd am fuzionat eu cu partidul național, i-am oferit dlui **Maniu șefia efectivă.**

N-am prezidat nici o singură dată șefia comitetală.Cînd veneam, scaunul era totdeauna ocupat." (ilaritate)

..."Apoi, cînd am fost întrebat dacă vreau să iau **conducerea viitorului guvern [1927]** am răspuns recomandînd Regelui Ferdinand pe **d.Iuliu Maniu. Și am declarat** Regelui Ferdinand : **< Nu sunt încă atît de bătrîn încît să nu sper că voi avea și eu cîndva posibilitatea de a mă împărtăși cu onoarea de a servi pe Majestatea Voastră ! >**

Iorga / nov.'28

▣Soluția momentului: guvern de concentrare .

/ "**Am sfătuit** pe gral Averescu [1927] , în momentul cunoscut, să nu se adreseze fiecărui șef de partid , ci **să-i cheme pe toți, laolaltă.REPET SFATUL** .

Azi, aș vrea să văd **cine ar refuza Regența** ,dacă Regența ar face un **apel la concentrarea tuturor forțelor politice.**

Într-o țară bine organizată , pot guverna și oameni mediocri,

dar **într-o țară dezorganizată, e nevoie de organizatori.** Culegeți-i unde sunt.Faceți un

minister cu cine vreți.Vă asigur că atunci cînd țara se va pronunța - ea se va pronunța

pentru aceia care i-au dat putința să lucreze." (aplauze vii)

Iorga, nov.'28

Ofensiva spre putere a PNȚ

8.a.)9 iulie'28.Interviu cu Iuliu Maniu

("Curentul", 9 iul.'28)

/Criza de guvern

-**I.Maniu** :Viața politică a **României este în criză** de cînd defunctul **I.I.C.Brătianu a forțat mîna regelui Ferdinand** (pe patul de moarte) să înlăture gov.Știrbey și **să-i dea lui puterea** ; după decesul lui Ferdinand, **criza latentă a devenit acută**,devenind un **guvern personal "al Regenței"**;decedînd și IICBrătianu,numindu-l pe **Vintilă Brătianu**, s-a intrat în **"criză de guvern"**,deoarece el,sub pretextul împrumutului și stabilizării , **se cramponează de guvernare**:[.....]

/Persecutarea capitalului străin

-I.M.:politica lui V.B [împrumutul extern] **constitue cea mai evidentă imoralitate politică de a deține puterea " pe baza unei idei , față de care V.B. a opus 8 ani de zile un NU categoric [...] prin persecuțiile la care a supus capitalul străin "[.....]**
-I.M: o nouă **amânare**, după 8 luni de târăgănare, este **"absolut inadmisibilă"**,sub orice pretext s-ar cere.**Guvernul VB trebuie să plece imediat**

/Hotărârea de rezistență a PNȚ

-I.M:PNȚ a opus **rezistență**,pînă la proporțiile adunării de la **Alba Iulia**,va opune o acțiune și **mai viguroasă** ;PNȚ își va ține **separat** ședințele cu **parlamentarii săi**.

8.b.)21 sept.Cluj.Declarația lui Maniu ,Cluj

("Dimineața", 23 sept.'28)

/Criza latentă de guvern s-a pronunțat imediat **după moartea lui Ionel Brătianu** ; ea nu a fost "absolvită" prin venirea lui **Vintilă Brătianu**;
s-a agravat prin **insuccesul împrumutului**; falimentul politicii liberale este evident ; **schimbarea de guvern** trebuie să se întîmple **curînd**.

«Venirea PNȚ la guvern -necesitate de Stat

/Venirea la guvern a PNȚ este o **necesitate de stat** ;PNȚ a continuat cu energie **lupta de răsturnare**, pentru a **stimula voința țării** și a nu lăsa loc intrigilor mărunte,dorința unora de a veni la guvernare, fără popularitate.

/ La Cluj,Maniu s-a întîlnit cu frunțașii organizației , iar seara s-a reîntors la București.
/"**Chemăriștii**" ,sub conducerea lui **V.V.Tilea** , **se pregătesc de acțiune**.

8.c.)26 sept.'28.București.Biroul PNȚ

("Dimineața", 27 sept.'28)

«Începutul campaniei de răsturnare

/La sediul partidului: **Maniu, Stere, Mihalache, Iunian, Madgearu, Mirto**.

Campania de "toamnă" a PNȚ poate fi considerată începută.

/ **Deschiderea parlamentului** la 15 oct, este o **sfidare a regulilor** elementare constituționale ;PNȚ, probabil, va organiza în acea zi,**o mare demonstrație populară**, aducînd la București, **100 de mii de oameni**.

8. d.)28 sept.'28.București.Comitetul de direcție al PNȚ

("Dimineața",30 sept.'28)

«Expunerea lui Maniu.

«Hotărîre.

"Considerînd **situația extrem de gravă** în care a fost adusă țara,prin prelungirea guvernării **actuale** și **necesitatea națională de a se înlătura fără amânare acest guvern** "**A hotărît să pășească imediat la continuarea luptei pentru răsturnarea guvernului.**

" În vederea **mobilizării cadrelor partidului** din întreaga țară ,**se convoacă conferințe regionale la București, Cluj, Iași, Arad, Chișinău și Craiova,** la cari vor lua parte **delegații comitetului de direcție**,pentru ca , împreună cu toți membrii **comitetelor județene** ,să pună în aplicare **programul de acțiune** și să ia **ultimile măsuri** pentru **pregătirea reprezentanților tuturor comunelor din țară la București,menită să pună capăt guvernării actuale.**"

8.e.)8 oct.Conferințele regionale ale PNȚ,

«Chișinău, Craiova, Arad.

Diverse alte ședințe : **Ploești, Cluj, București,ș.a.**

[L-D. întreaga pagină, sub formă de reportaj, este semnată de I. Vermont
Nici nu știu ce să fac cu aceste texte imunde. Să le pun la Etică ?
Limbajul "cazon" al lui Maniu; limbajul de mahala al celorlalți !
Folosit -oare întâmplător?- numai în Moldova și Basarabia !
Arma folosită : amenințări, incitarea la violență, șantaj.
Penibilă pagină pentru "democratul" Maniu !]

Țași Delegații din Moldova și Bucovina,

Sala cinematografului "Elisabeta" . Paricipă **Maniu** (șeful PNȚ) , **Nicu Cănanău** (președ. de onoare al PNȚ local) , prof. **Nicolae Costăchescu** (președ. activ)

8.f) Armand Călinescu, "Însemnări politice", 1916-1939, Humanitas, 1990

[LD: tânăr pe atunci, Călinescu notează evenimentele la care este martor , încât mărturiile sale poartă pecetea de jurnal. Și precizările sale –deși foarte laconice- reușesc să introducă în ecuația venirii la putere a PNȚ , o serie de episoade și personaje din tabăra național-țărănistă. El confirmă starea de spirit periculoasă ce se crease în Ardeal dar și rolul lui Maniu în temperarea avântului luat prin Jurământ .]

1928. Ofensiva PNȚ spre putere .

Ianuarie:

-intern: **Maniu în Ardeal, Mihalache în regat, vizitează organizațiile , conferințe**

-extern: **Madgearu la Praga; Răducanu la Berlin ; Popovici, la Paris...**

Februarie:

-Național-țărăniștii ardeleni se retrag din Parlament

9,10,13,14, **discuții violente la Cameră.** Vaida exclus pe 30 de zile.

Național-țărăniștii ardeleni și bănățeni se retrag din Cameră. (Vezi fișier Parlament)

...Maniu face planul campaniei de răsturnare

...Mihalache pune pe tapet "chestia Carol"

Martie:

-Mihalache îi spune că **planul de campanie este al lui Maniu. El , Mihalache, ar fi preconizat agitarea chestiunii Carol,** deoarece Carol a dat termen pentru martie.

-18 mart'28. Manifestația de la București

Mare manifestație la București (cca 45-50.000).

Maniu duce **Moțiunea la Regență,** are impresia că vor să scape de liberali.

Reîntors la sala "Dacia", anunță convocarea Ad. dela Alba Iulia.

După amiaza, **toți parlamentarii național-țărăniști se retrag din parlament.**

Aprilie:

-Aprilie . Titulescu amenință cu demisia

[LD: diplomat, diplomat , dar **Titulescu este și va fi amestecat în toate crizele politice din țară,** potrivit și (menținându-și sau demisionând) poziția în funcție de propriile interese și orgolii diplomatice Are la activul victimelor sale pe Vintilă Brătianu , pe IG Duca, pe Codreanu, pe Goga Din 1928, merge pe "cartea" lui Maniu , dar are totdeauna și o "rezervă"]

/Iunie la Titulescu , la Geneva . Titulescu , în Raportul către Regență, arată că situația externă grea , se datorește lui Vint. Brătianu. Nu va mai tolera mult sit. internă și va demisiona.

6 mai'28. Adunarea de la Alba Iulia

Mai:

/6.mai. Adunarea dela Alba Iulia. (150.000 oameni)

-Votarea Moțiunii de răsturnare a guvernului.

"Congresul partidului și adunarea poporului votează o **Moțiune** prin care **guvernul este declarat dușman al patriei** , și se decide **lupta împotriva lui prin orice mijloace extralegale.**

-Jurământul :luptă până la victorie

Poporul prestează în fața protopopului de Alba Iulia un jurământ ,citit de Sever Bocu,prin care hotărăște lupta până la capăt."

-Maniu hotărăște neatăcarea Bucureștiului

Oamenii au voit să plece la București.Oamenii au ocupat gările Teiuș și Sebeș. În urma dispozițiilor lui Maniu ,țărănimea pleacă acasă.

-Ardeal:stare de spirit periculoasă În Ardeal,sub sugestia jurământului prestat ,s-a creat o stare de spirit periculoasă." (p.82) (Vezi fișier Etică)
Armd.Călinescu / 1928

9.)Nichifor Crainic, "Zile albe,zile negre",Memorii (I)

Ed."Gîndirea",Bucur.1991 ,ed.Nedic Lemnaru

[LD: Nichifor Crainic deputat, ziarist "independent" , pe listele PNT]

Vezi fișier Cultură, artă, presă]

Crainic / '28-'29

«'29/ '30 Democrația "țărănistă"

[LD:se evidențiază rolul duplicitar-interesat al presei (pro-țărăniste sau pro-carliste sau naționalist-antisemită. Încrângătură complicată în care este foarte greu de navigat]

După 10 ani de opoziție,PNT ia cîrma ,sub o regență pe care Crainic o numise "racul,broasca și știuca".

/Maniu inovație: ziaristi independenți în Parlament

"Iuliu Maniu a găsit cu cale ca în parlamentul democrației să invite și cîțiva ziaristi independenți,care au dat un concurs de presă partidului său crud încercat."

Crainic susținuse pe ardeleni (contra liberalilor)și pe țărăniști (de la începuturile lor ,la rev."Dacia" și "Cuvîntul") Din momentul cînd mișcarea țărănistă și-a pierdut credința, devenind o anexă internaționalizată a băncii Blank " și-a pierdut încrederea în ei.

-Deputat în Parlamentul PNT

Iuliu Maniu,fără să-l întrebe,l-a pus pe listă la P.Neamț.Ei a refuzat.

Dar la alegerile parțiale din Vlașca (județul natal,el era din Bulbucata) Maniu a insistat sentimental ,și el a acceptat,iar campania electorală i-a arătat cum este "democrația pe teren" (vezi fișier Etică)

A fost ales cu o majoritate zdrobitoare,marele triumf al democrației !

"În parlament eram coleg cu Rosenberg,Landau,Zipstein și alții,toți reprezentanți ai țărănilor "(p. 208- 210)

-Democrația = sistem de exploatare a averii statului

"Regret și nu regret că am primit.Altfel n-aș fi avut prilejul să văd realitatea pînă în inima lucrurilor.Democrația e un sistem de exploatare a averii statului,mințind mulțimile naïve,prin instinctele lor primare.[...] Deocamdată am primit o pedeapsă pentru că m-am amestecat în turma noroită a demorației." (p.212)

(Maniu=nihilist incapabil,pasiv , fricos.

[1930] Situația era coaptă pentru întronarea noului rege.

"Iuliu Maniu[...] ar fi putut face orice din România,dacă ar fi știut ce să facă.

Crescut în binecuvîntata opoziție ardeleană față de unguri, și în opoziția de 10 ani din țară,bărbatul de stat în care se pusese atîta nădejde, se dovedea un nihilist incapabil să respire într-o inițiativă creatoare.Ca președinte de Consiliu ,n-a fost decît o poză.

Dar în acel moment a avut un merit :a stat pasiv în fața evenimentelor de frica permanentă a răspunderilor." (vezi fișier Carol II) (p.214)

Crainic / '28-'30

10.)Nae Ionescu "Între ziaristică și filosofie"

Editura Timpul,lași,1996

Texte publicate în "Cuvîntul", 15 aug. 1926- 26martie 1938

[LD.:cuprinde faza **campaniile pro-PNȚ** combinată cu **campania pro-carlistă – Nu pierde din vedere că va deveni "creierul cenușiu" al guv.lorga** ,că va deveni un **anti-carlist virulent** ;că va sfârși prin a fi "**creier cenușiu**" pentru Garda de Fier Risc ,oare ,dacă gădesc în aceste tribulații **o consecvență la Nae Ionescu?** Atracția (sau credința)lui în **răsturnarea prin forță, chiar cu revoluția**, a unui regim și orgoliul lui de a deveni "**om de taină**" al puternicilor zilei . În orice caz, în '28 , a sprijinit lupta PNȚ (vrând chiar să fie doctrinarul său)și aducerea lui Carol.Nu știi pe care în primul rând Știu cum i-a părăsit]

❏1 mai '28 Scrisoare deschisă lui Iorga

[Cuvîntul, 1 mai '28]

"Ați hotărît ,domnule profesor, să **denunțați tovarășia de luptă** pe care o încheiașerați cu național-țărăniștii, **motivînd** această schimbare prin **antipatia pe care o aveți pentru metodele violente în lupta politică.**

Credeți **că pe această cale s-ar putea ajunge la revoluție și asta vă repugnă."**

"[...] **parcă nu stă în natura omului politic de proporții istorice de a evita ,cu orice preț revoluția.** Ea este ,în anumite împrejurări, **un instrument și o metodă extremă,** desigur, oribilă, probabil, **dar nu mai puțin din domeniul realităților."**

Dvs. sînteți pentru căile legale, cu orice preț .Dar care credeți că poate fi metoda , astăzi ,cînd parlamentul, armata, poliția, sunt în mîna guvernului ?!(p.26-28)

Nae /ian.'29

❏31 ian.'29."Teoreticienii țărănismului "

"Cuvîntul", 31 ian.'29

Ziarele anunțau că **legea pentru reforma administrativă** era gata și a fost **predată, spre revizuire, lui C.Stere ."** Spirit nou ? Faptul că proiectul [...] a fost încredințat spre revizuire d-lui C.Stere , e o indicație îndoielnică."

()C.Stere –teoretician al PNȚ?

[LD:vezi pe larg la **Doctrina și PNȚ**]

"Să ne înțelegem : fără contestație, **dl-Stere e un om de gîndire și de serioasă disciplină științifică.**[...] **Că nu ar fi o puternică minte teoretică , și că nu ar avea -într-un anume sens - o remarcabilă gîndire politică asta nu se poate spune.**

Studiați, vă rog, proiectul de Constituție al partidului țărănesc, operă datorată, în cea mai bună parte d-sale, - pe lîngă care actuala noastră Constituție e o biată însăilare costelivă și hibridă , lipsită de orice principiu generator -și veți vedea ce înseamnă sistem de gîndire politică ;chiar dacă nu veți fi întotdeauna de acord cu textul.

Prin urmare, **un remarcabil teoretician este, fără îndoială, dl Stere.**

Dar este el într-adevăr teoreticianul partidului național-țărănesc, și poate reprezenta prezența lui la redactarea unei legi o garanție pentru înscăunarea spiritului nou ? Iată un lucru de care mă îndoiesc.

-Confuzia între poporanism și țărănism

"Calitatea dlui Stere de teoretician acreditat al PNȚ **decurge dintr-o gravă confuzie.** **Se confundă anume doctrina poporanistă** a conducătorului basarabean , **cu țărănismul.Ceea ce este fundamental fals.** Poporanismul nu e o teorie politică mulată pe viața vie.Afirmația că poporanismul dlui Stere ar fi o transpunere a unor teorii rusești, e de natură aproximativă. [...]

-Poporanism=adaptarea socialismului la problemele agrare

Impresia mea este că **poporanismul ar fi mai degrabă o încercare de a se adapta radical socialismul , la problemele agrare.Și punctul de plecare e socialist, și metoda- cea a materialismului istoric - e socialistă**

Nu cred că dl Stere ar mai fi astăzi socialist ;nu - în ceea ce privește soluțiile ,cel puțin.

DI Stere întîrzie în schimb într-o mentalitate socialistă , într-o înțelegere și valorificare social-democrată a existenței.Om nou și revoluționar în aparențe, fruntașul basarabean are, calitativ, aceeași orientare ideologică ca și dl.Grigorovici de la Cernăuți, sau dl Vintilă Brătianu de la București [LD:?!?](mai raționalizată și mai puțin sentimentală decît cel dintîi, mai clară și mai consecventă decît cel de-al doilea.)

-Țărănismul –opus doctrinei social-democrate

[LD : țărănismul lui Nae Ionescu în 1929. Numai că definițiile lui se vor potrivi mai degrabă cu **țărănismul legionar**, și ,poate,asta explică viitoarea lor apropiere.

Sau **Nae Ionescu și-a dorit** (cum spuneau unii) **să devie doctrinarul țărănismului ?**

"Țărănismul e altceva. Atunci cînd **ideologia lui va începe să se formuleze** așa încît să poată deveni **un corp de doctrină**, se va vedea că **țărănismul** nu numai că **nu are nimic de-a face , ca structură spirituală ,cu social-democrația, dar el îi este opus chiar.**"**Țărănismul nu este organizarea tuturor ramurilor de activitate ale statului în funcție de țăran și de proprietatea patriarhal-agricolă.**

La 1929 , această pretenție **ar fi ridicolă și absurdă.**

Aș spune mai degrabă că **țărănismul urmărește organizarea statului în conformitate cu o atitudine spirituală analogă celei a țăranului.**

"Această atitudine este realistă, față de nominalismul democrației ;**are predilecție pentru concret și deci pentru formulele de viață locală** (descentralizarea) ,față de abstractivismul unificator și centralizator al social-democrației ;**este static și metafizic**, față de dinamismul idealist și științismul liberal ;**se sprijină pe ideea de ordine , de dreptate și de organic** , față de libertatea și contractualismul celuilalt ;**e spiritualist și religios** , și nu materialist liber cugetător ;ș-a-m-d-

Țărănismul e cu alte cuvinte viață ,social democrația , teorie.

Nae Ionescu / '29

-Stere nu poate fi doctrinar țărănist .

" Mai este și mai poate fi , în asemenea condiții ,**dl-Stere teoreticianul țărănismului ? Evident,nu** .Cît de puțin se adaptează mentalitatea d-sale la noua viață politică pe care încearcă s-o clădească țărănismul , se vede și în **incapacitatea "școlii "** d-sale de a se încadra teoretic în ritmul noii mișcări.

()Prof.Ralea –înapoia, în marginea țărănismului

Însuși **profesorul Ralea** ,desigur un om de talent, cel mai reprezentativ, cel mai suplu,și cel mai plastic reprezentant al **tinerii generații de la "Viața Românească "** **rămîne în marginea și înapoia noii ideologii - a țărănismului**.[...]

-Doctrina țărănistă trebuie elaborată.

" Nu, nu - dl Stere nu este și nu poate fi teoreticianul țărănismului **.Ideologia acestei mișcări, va trebui să se precizeze în altă parte** .

E o operație penibilă ,cu multe cotituri și ezitări, care nu se poate face de azi pe mîine. "Tineretul țărănist " ,care adună o seamă de energii viguroase și înțeleghătoare ,a anunțat un **cerc de studii politice** și un **ciclu de conferințe**.**A vorbit d.prof Motru [Nae i-a fost asistent]** [...] Experiența merită să fie încercată [...] **Cît despre d.Stere , - la istorie !** ".(p.35-37) (**vezi fișier Țărănism**)

≈14 mai'29. Cuvîntul +PNȚ = tovarășie de luptă.

Presa de opoziție susține că **"Cuvîntul"** ar fi un "oficios" al guvernului ,al PNȚ,a lui Maniu. **"Cuvîntul " nu a fost,nu va fi,oficiosul nici unui guvern.**

În lupta contra PNL,"**Cuvîntul" s-a întîlnit pe același drum cu PNȚ.**

"O identitate de doctrină nu a fost niciodată.

"El este **exponentul unei mișcări,nu al unui partid.**

Puncte de contact și prietenie există cu partidul :" [...]de mai bine de doi ani,de cînd datează **această tovarășie de luptă**,nu am avut nici un moment prilejul să ne îndoim de valoarea alegerii noastre."

≈PNȚ=tipul de partid corespunzător vremurilor actuale.

Partidul național-țărănesc realizează ,în linia mare a evoluției lui,tipul de partid politic pe care noi îl socotim că corespunde structurii politice și sociale a vremurilor actuale. Organizarea **cetelor de voinic** [...]ne confirmă în această părere a noastră.[...]

Un partid care a avut puterea să stea 10 ani în opoziție [...]are tot dreptul de a fi considerat altceva decît o simplă ceată de existențe clientelare [...]

PNȚ a făcut din plin [...] dovada vitalității lui." (p.40-42)

11.)Mircea Vulcănescu , "Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut",

Ed.Humanitas,1992
Vulcănescu /

/Perioada colaborării cu Maniu

-Autohtonism revoluționar

[1928-'29] " Nae Ionescu făcea politică din plin."[.....] Era director de ziar și-și **ațintise** **privirile asupra ascensiunii crescînde a popularității lui Maniu.**

Aștepta de la țărăniști să se despartă de formulele lor ideologice goale,de stînga, și,apropiindu-se de profesorul Iorga ,**să se angajeze în direcția unui autohtonism revoluționar,care să scoată țara de pe făgașul pe care i-l croise,de aproape un secol,liberalismul ,**readucînd România în matca dezvoltării ei firești.[....]

()Maniu -șef de partid –șef de guvern

Din această vreme datează concepția politică a lui Nae privitoare la deosebirea ce trebuie să existe între **șeful partidului unic** de masse și **șeful guvernului creat de acest partid.**Teoria luase naștere în clipa în care **Maniu ceruse deputaților aleși pe listele PNT,"demisiile în alb" Nae a considerat decizia legitimă** și,pornind de la concepțiile sorelliene (despre care vorbise la Instit.Social),deosebea regimurile parlamentare :de partide,de masse, de partid unic,de regim dictatorial-personal.

(p.55-57) (vezi fișier **Doctrina sau Parlament**)

Mircea Vulcănescu :Nae Ionescu, '28/29

12.) **Mircea Eliade,"Memorii" 1907-1960,**

Editura Humanitas,1991,1997

nov.'28.Euforia victoriei PNT

[Pamfil Șeicaru părăsește "Cuvîntul" și fondează "Curentul"]

Nae Ionescu,răspundere mai mare;

Mircea Eliade (sfîrșit studenție,)colabora de 2 ani la *Cuvîntul*;

[nov.'28] "**Iuliu Maniu a fost chemat să formeze guvernul.Era ,într-un anumit fel , "revoluția" pe care o ceruse și o pregătise Nae Ionescu prin "Cuvîntul" Redacția întreagă trăia euforia victoriei."** (p.157)

Eliade (la 20 de ani) pleca în India(de unde se întoarce in dec.'31),la întoarcere găsiind **gouv.Iorga ,în plin declin** (p.218)

Eliade / '27-'28

13.)3 nov.'28.Demisia guv.Vintilă Brătianu

("Dimineața", 5 nov.'28)

▣ Schimbările de guvern (1919-1928)

▣ PNL

▣ PNT

▣ PT-Lupu

▣ Averescanii și Iorghiștii

▣1919-1928.Rotativele guvernamentale

[L.D. :cu toate rezervele !Ziar antiliberal,anti-Brătianu,

-**Guv.I.Brătianu** (1919) : s-a retras pentru că n-a vrut să semneze Tratatul de pace, **deși țara n-avea poftă să intre în conflict cu Europa.**

-**Guvernul Văitoianu** (1920) :gouv "surpriză",PNL sigur de succes,alegeri libere.

-**Guvernul Vaida**(1920) ,tolerat 3 luni de liberali,**răsturnat de PNL**,deși Parlamentul s-a împotrivit ;

-**Guvernul Averescu**(1920) : pentru că **asa l-a vrut I.Brătianu** ;s-au făcut alegeri relativ

libere în Vechiul Regat, dar, în Ardeal, au fost puse în mișcare "metode balcanice" de obținere a voturilor. **Răsturnat de Brătianu, pentru că așa avrură el.**

-**Guvernul I.Brătianu** (1922), alegeri abuzive, obținere forțată de majorități, contra voinței țării. **A plecat în 1926, pentru că a vrură să plece.**

-**Guvernul Averescu** (1926), adus pentru că **asa a vrură Brătianu**. În 1927, țara era profund nemulțumită de guvern, dar n-a căzut, pentru că **asa a vrură Ionel Brătianu**.
Dimineața / '28

#oct-nov.'28 Cramponarea lui Vintilă la guvernare

"Astăzi, guvernul Vintilă Brătianu a fost silit să plece, pentru că împrejurările au făcut ca voința țării să nu mai poată fi desconsiderată."

Regența i-a făcut guvernarea imposibilă lui V.B. Dar nu din resentimente personale, nici sub presiunea unei coterii, ci pentru a respecta uzanțele strict constituționale. Normal, ar fi trebuit guvern de "alegeri". Împrejurările, însă, indică clar care ar fi fost preferințele electorale.

/ În câteva audiențe succesive, **Brătianu a condiționat continuarea guvernării de : obținerea împrumutului și stabilizarea leului ; formarea unui guvern "național", de "concordie" și "solidaritate națională" [cum le recomandase Iorga] cu păstrarea parlamentului.** Nu a fost acceptat. **A înaintat demisia guvernului.**

A anunțat în Cameră și Senat (primit cu aplauze și ovații), **demisia, motivând, printre altele, destinderea atmosferei politice.**

Dimineața / 28

▣PNȚ:asaltul spre putere

/PNȚ s-a angajat atât de mult pe chestia alegerilor libere ; a împănă Europa cu memorii ; a stat în opoziție 10 ani, fără să accepte altă cale de a parveni la putere ; **democrații (din și extra-partid) îl vor pe Iuliu Maniu**, pentru a avea guvern stabil, validat de alegeri.

/**Consfătuire la PNȚ.** Maniu și Mihalache trebuiau să plece la la Oradea. Au renunțat. Știrea demisiei a declanșat un entuziasm nemărginit. **Fruntașii au fost invitați în Capitală.** Este mai mult ca sigur că **azi [3 nov.] Maniu va accepta guvernul.**

Dimineața /'28

▣ PT-Lupu

[În guvernul Vint.Brătianu]

/ Consfătuirea sfatului parlamentar (la Ministerul Muncii) .Borcea (exministru), și parlamentarii i-au dat **mandat în alb, să procedeze cum crede de cuviință**, asigurându-l de loialitate. La sugestia lui Iorga, **Lupu va cere "guvern de coaliție"**

Dimineața /'28

▣ Averescanii și iorghiștii

În audiențele de azi, își vor declina răspunderea guvernării; **vor recomanda "guvern de coaliție."**

/Regența I-a chemat pe Titulescu în țară.

"Dimineața", 3 nov.28

Guvern de alegeri Maniu.3 nov.'28

Culisele rotativei 1928.Mărturii,clarificări , ulterioare .

14.)CIC(Dinu)Brătianu (Cameră) ,17 august 1932

(DAD, MO. 11/ '32, șed. 17 aug.'32.-Legislatura II PNȚ, ses. extraord.)

...Oct.'28 , el era la Paris.Fratele său Vintilă l-a chemat să vie să participe la Comisia bugetară, căreia îi ceruse o reducere de buget pentru anul 1929.
S-a întors dar... **criza ministerială era declanșată.**

/Regența a dorit schimbarea

...**Regența a dorit schimbarea guvernului**,deși Vintilă Brătianu considera momentul inoportun:erau momente grave, de criză economică, și nu trebuia adus un guvern care nu cunoștea situația financiară a țării ;era pregătit tot terenul pentru stabilizare , și era bine ca ea să fie scâlțită și aplicată de guvernul ce o preparase ;un partid nou, cu oameni neexperimentați, nu puteau face față.

/Vintilă Brătianu a propus formule de colaborare

Să se facă un guvern de concentrare , "național " (PNL+PNȚ) , numai pentru votarea bugetului și perfecționarea stabilizării,(gouv. tratase complet împrumutul de 80 milioane \$ (16. 275.000.000 lei),destinat mobilizării portofoliului BNR

Adunările legiuitoare erau dispuse la colaborare Dar a intervenit dizolvarea parlamentului ,cu preluarea guvernului de către PNȚ.

/Maniu a respins soluțiile

Iuliu Maniu a respins toate soluțiile, dorind întreaga răspundere
(p. 238-239)

15.a.) N.Iorga (Senat) ,retro'28 ,(24 nov. 1932)

(DS , MO. 4 / '32, șed. 24 nov.'32,Legisl. II PNȚ, ses. ord. '32/'33, pag.49.)

/"Consultanții" Tronului

De câte ori mergea rău un guvern, răposatul rege Ferdinand , apoi Regența,**erau trei "consultați " :Iorga** (pe atunci "nedesființat "),**mareșal Presan** (care nu a primit niciodată!) și **Titulescu** (care nu a reușit niciodată!).

/Manevrele lui Titulescu

...De câte ori era o criză ministerială, **Titulescu apărea la suprafață.**"Îmi aduc aminte de un moment în care am fost alături de dlui, sau dlui alături de mine ,ca să vă împiedice pe dvs, național -țărăniștii , de a veni la guvern ."...

-Titulescu :(ministr, externe):"Eu? Nu"

-Iorga:Aveți puțină răbdare, de ce vă grăbiți ? Îmi aduc aminte cum văplîngeați ,la Paris, de prințul Bibescu , de dl Nanu , de toată lumea,și ne învîrteam în jurul unei mese, : "dvs. veneați să mă pupați , și eu refuzam " (mare ilaritate)

-Titulescu : Ai o memorie excelentă! Adevărat că eu vroiam să te pup în jurul unei mese , la Paris, și nu te lăsaai dta să te pup ? (mare ilaritate)Poate vrei să mă pupi și acum .Refuz înaintea ochilor acestui senat , și cu toată solemnitatea ,refuz și acum " (mare ilaritate)

-Iorga:Atunci, în 1928, Titulescu i-ar fi spus :<*Trebuie să te pup, pentru că a primit [propunerea lui] și Vintilă Brătianu.* >(mare ilaritate) .Vintilă Brătianu era cunoscut ca omul cel mai " rebarbativ" ,și Iorga s-a arătat și mai rebarbativ , și a refuzat .(mare ilaritate)De fapt , Titulescu era cunoscut pentru aceste oportuniste :intrase în guv. Averescu (legile financiare) ;apoi a "colaborat" (venise pe la Florica și la Mihăești, îmbrăcat "englezește") și cu Vintilă Brătianu (modificîndu-le , de la Londra !); în 1927 , regele Ferdinand voise să-i dea un "minister național " , cum solicitase...] ...

-Titulescu : "Nu dle Iorga ! " Aș fi bucuros să fiu de aceeaș părere cu dvs, dar nu-mi aduc aminte ! " (mare ilaritate)]

Iorga / retro '28

/Iorga și Titulescu nu au vrut guvern PNȚ !

"Eu nu voiam să vie PNȚ la putere , pentru că mi se părea că aduce o atmosferă revoluționară , care nu se potrivea cu rosturile țării."

Titulescu a trecut pe la el, și i-a spus :< *Sunt însărcinat să formez un minister național. Nu mă adresez la dta , fiindcă știu că nu am dreptul să mă adresez la persoana dtale,*

dar cer concursul dtale, pentru minister național.>

Important este că dvs. "erați contra venirii la putere a partidului [PNȚ] cu reprezentanții căruia și sub șefia căruia lucrați azi.[1932] "

De câte ori a fost vreo criză ,dta voiai să faci "guvern național "

15.b)Nicolae Iorga," România contemporană dela 1904 la 1930.

SUPT TREI REGI,Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național."

București,1932 Cartea a III-a:CELE DOUĂ LUMI DIN NOU FAȚĂ

[LD:5 oct. 2006 .Cartea lui Iorga ar trebui să constituie o dovadă (un exemplu, o pildă)pentru toți istoricii că ISTORIE CONTEMPORANĂ nu se poate scrie ,din mai multe motive .Nu aici și nu acum voi argumenta această sentință, ci poate ,în Prefață (dacă mai ajung să o scriu !) Dar aici vreau să se afle cât adevăr și câtă subiectivitate poate fi găsit la un istoric , el înșiși antrenat în viața politică curentă.

Dar ca mărturie-cronică, ca evocare de atmosferă ,ca portretist,ca urzitor de analogii și comparații ,cartea lui Iorga este superbă.]

()Iuliu Maniu

"Fără nicio concepție proprie de guvern,fără nicio metodă care să-i aparțină,fără niciun ideal care în ceasurile de întuneric să-i licărească în zare,fără acea sentimentalitate care ține cald sufletului omenesc,fără îndemnul necontnute ale unei popularități [...]
el credea mai departe în misiunea sa ,pe care n-a fost capabil de a o defini altfel decât prin **vechi formule ungurești uzate de veacuri.**

Hotărîrea aceasta nestrămutată ,mare calitate,dar și grozav defect,împiedica orice înțelegere cu orice alt grup." (p.429-430)

▣Revoluția țărănistă

[Guv.Vintilă Brătianu ,nov.'27-2 nov. '28]

LD:Iorga mărturisește că a refuzat să meargă "pentru creșterea figurației,la Alba Iulia"trimitând o telegramă în care recunoștea PNȚ dreptul de a guverna,atunci cînd regența va socoti necesar.]

...PNȚ,hotărît să răstoarne guvernul,cu orice preț.Cu siguranța că Averescu se potolise,că Iorga era plecat în străinătate(dar amicii săi îi simpatizau),captînd și bunăvoința socialiștilor,și a minoritarilor [...]

...Luptătorii "neapăratei revoluții" care voiau "Stat țărănist ",reînviind metodele dela 1848 (contra stăpînirii maghiare),se aruncară în luptă ,ca pe vremuri :

în Camere,urlete,injurii,urne răsturnate ,pentru a încheia cu o "retragere eroică " din parlament,anunțînd că,în curînd ,vor face un "adevărat parlament"

-Adunarea de la Alba Iulia

..."Adunare Națională" a lor ,"un adevărat și regretabil 1789" Pentru 6 mai ,cu Maniu pe post de "suveran".

Adunarea dela Alba Iulia "copie a memorabilei Adunări de la Blaj",concomitent cu una de la București(cca 40.000 oameni)cu scrisori trimise în plic,cu steaguri sfințite contra "dușmanului",cu conducători organizați militărește,cu mulți țerani din "fieful" lui Maniu,cu muncitori care aveau alt crez și urmăreau alte scopuri...

"[...] cu toată strîngerea laolaltă a,poate,zeci de mii de oameni,ascultînd lacomi discursurile prin care se făgăduiau fericiri imposibile,cu toate urletele de

<Azi să se schimbe guvernul,azi! > și <Murim azi și aici ! > ,cu tot asaltul de trenuri,care trebuiră să li fie cedate -dar nu cel spre București - ,cu toată cererea de a porni pe jos spre blestemata Capitală a "regătenilor" urgisiți,

rezultatul fu votarea unei Motiuni de un iacobinism anacronic , în care se cerea ,se proclama , <demiterea guvernului inamic al Patriei >și se deslega poporul român de ascultarea față de legi [...]

-Adunarea de la București

Iar la București, generalul Holban,unit cu Madgearu,bucuros că nu ia răspunderea exceselor ce aștepta la Alba Iulia,s-au mărginit a da locuitorilor Capitalei ,într-o frumoasă zi de mai,încă o defilare populară pe lîngă atîtea pe care le văzuseră." (p.418-462)

Iorga / nov.'28

▣"Răsturnarea" lui Vintilă Brătianu .

...La **2 nov.**, demisia aproape impusă, lui V.B.

...Au început imediat **consultările și aranjamentele** între partide.

Averescu și Goga cereau lui Iorga o coaliție; frații Boilă îi ofereau orice, dacă se aliază cu PNȚ; La regență, atmosferă îngrijorată pentru că **Maniu se dorea, formal, "stăpînul României" ,mai ceva decît Brătianu** , considerîndu-se șeful unui mare partid și al unei "revoluții" oricînd gata să se reaprindă .

..La 8 nov., **Titulescu încearcă să facă "gub.naț"**, cu păstrarea parlamentului existent.

Eșec, după 4 ore.

Iorga / nov.'28

▣Gub.Maniu.

La **9 nov.**, guvernarea se încredințează lui **Maniu** .

În casa Crețulescu, în casa Cantacuzino, **Maniu "regula afacerile clienților săi politici, adopta maniere arhiduciale, fabrica legi,** păstrînd în discursuri **nota revoluționară** [...] Un revoluționarism deci care ,cu fraza lui 1789, una starea de spirit a Directoratului lui Barras.

Cei cîțiva învățători ,preoți, intelectuali prinși în vîrte , se uitau uimiți în jurul lor cînd se votau **capitolele unei legislații de armătură ,poate nu "bancară", dar oricum foarte "capitalistă"** (p.424-

... Noul guvern avea **patima cheltuelilor** (sume enorme pentru comemorarea a 10 ani dela Ad.dela Alba Iulia; cu aplicarea legii administrative; "o poftă de pradă pe socoteala Statului".

/PNȚ se organiza pentru "rezistență" ,alcătuiind **cetele de țărani ale "voinicilor"**.

16.)Adonis Popov (ardelean,PȚ-Lupu) ,30 aug.1932

(DAD, MO 19 /'32, șed. 30 aug. 1932, p. 494. Legisl.II PNȚ, ses. extraord.)

/PNȚ a silit Regența să-i dea guvernarea

/ În 1928, **PNȚ a exploatat mentalitatea "de frondă " a țăranilor ardeleni, pentru a sili Regența să-i dea guvernarea.**

Un adevărat "marș " se îndrepta spre București , de la Alba Iulia. Fusese o "stare revoluționară" Războiul civil a fost evitat prin înțelepciunea lui Tătărescu

(subsecretar se Stat la Interne) .(Vezi pe larg la PNȚ)

/"Marșul" asupra Bucureștiului

[LD:Trebuie să enunți explicit felul cum Iuliu Maniu a conceput să pretindă guvernarea. Meditând atîta la conduita lui Iuliu Maniu înainte și după 1918 ; parcurgînd atîtea documente ;ascultînd atîtea opinii despre personalitatea sa ....mereu mă duce gîndul la felul cum el ,ca tînr ofițer ,a pus stăpînire pe Viena ,salvînd-o de la anarhizare și bolșevizare .Modelul lui Maniu nu a fost " marșul" asupra Romei .al lui Mussolini . Nu, a fost propriul model]

"Acest eveniment n-a fost un act spontan de revoltă a unor tineri, care au avut de suferit de pe urma unui prefect de poliție,ci a fost **un act metodic de antrenare a masselor la nerespectul față de autorități, și la lupta civilă de cucerire a puterii prin violență "**.

"Antrenarea masselor din partea conducătorilor PNȚ , le-a făcut [țăranilor] **o școală periculoasă , asemănătoare cu marșul în coloană** [aluzie la Mussolini] ,în campanie și batalioane, care a fost făcut de populația ardeleană către Alba Iulia ,la 6 mai 1928, marș care a fost **cît pe ce să se transforme într-o mișcare ,care să pună în primejdie ordinea în stat** ,dacă abilitatea onorabilului deputat de azi, d. Tătărescu, nu ar fi putut din timp să deçoace intenția cu care acea țărănime a fost adusă la Alba Iulia. " (p. 442-494)

Adonis Popov , retro '28

17.)Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , 28 nov.'29

(DAD, MO 5, șed. 28nov. 1929, p. 73)

▣Parlamentul paralel al PNȚ

[L.D. Atenție !pe vremea aceea, în Parlamentul liberal, se votau legile împrumutului !]

S-a încheiat 1 an de guvernare.Este bine să evocăm împrejurările.

/ În iulie 1928 , la Sindicatul ziarștilor , PNȚ își ținea ședințele Parlamentului ,care era "adevărata Adunare națională " ,prezidată de Iuliu Maniu

Atunci, Adunarea "națională " a votat o "Moțiune" , în toate părțile ei "admirabilă " , care a arătat prin glasul șefului nostru,"voiața neclintită a țării de a aduce la guvern PNȚ" :< Adunarea constată că termenul acordat de factorul constituțional , guvernului liberal, pentru realizarea împrumutului și a stabilizării , a expirat ,fără ca obligația luată de guvern să fi fost împlinită.

Adunarea cere demiterea imediată a guvernului.

Adunarea declară ca inadmisibil și neconstituțional procedeul la care a recurs guvernul liberal [...] lipsă de capacitate, cât și lipsă de onestitate politică [...] ci păstrarea puterii , cu prețul oricărui sacrificii pentru țară . >

...PNȚ vorbea ca un "oracol" , căci așa s-a întâmplat.

"Se va face odată acest proces politic al partidului liberal, ca să i se arate crima mare pe care a făcut-o față de această țară. "

18.)C.Stere (ex. PNȚ) , apr.'30

(Rev."Parlamentul românesc" ,30 apr.'30 , p. 13)

▣Scrisoarea lui Stere

(dezvăluiri dintr-o scrisoare , privind asaltul spre putere al PNȚ)

S-au făcut grave greșeli privind unitatea națională :asaltul spre București, șantajul Coroanei, adjudecarea guvernului.

19.)Iuliu Maniu (PNȚ) ,12 dec.'29

(DAD, MO 12, șed. 12 dec.'29, p. 250 și urm. Legisl. I, ses. II .'29-'30)
Maniu /'29

▣PNLa recunoscut incapacitatea sa,prin demisia de la guvern

[LD:regret că trebuie s-o spun : este o speculație frustrantă politicianistă care îl descalifică moral -piesa tare din arsenalul fruntașului ardelean! -pe Iuliu Maniu .

PNL crede că "legile pe care le votăm și le aplicăm nu sunt obligatorii pentru această națiune și în deosebi nu sunt obligatorii pentru "măritul" partid liberal ?

Să vedem valoarea formală și puterea politică a partidului liberal, care stau la baza acestei pretențioase declarații ."

"Este ilegal acest Parlamnt ? A fost oare partidul liberal alungat de la putere în anul 1928, printr-o lovitură de stat sau printr-o revoluție ?

N-a fost partidul liberal alungat de la putere prin consecințele incapacității sale ...

(aplauze prelungite , repetate, ovațiuni) **recunoscute și formal prin demisiunea pe care guvernul său a prezentat-o în forma cea mai constituțională ?**

(Ilaritate ,aplauze prelungite)**Oare nu acest partid a dus țara la decadența morală, la criza politică și la dezastrul financiar , în preajma căruia am stat , și nu a trebuit să**

recunoască însuș partidul liberal și guvernul ieșit din el , că nu a fost în stare să rezolve problemele urgente ale acestei țări ? Sigur că da. " (aplauze prelungite ,

repetate, ovațiuni)

(p. 250)

Maniu /'28

▣ Legitimitatea PNȚ

/"S-a produs demisiunea guvernului liberal și a fost chemat la guvern partidul național-țărănesc.Întreb pe oricine:s-a întâmplat această schimbare cu vătămarea vreunei

forme constituționale , s-a făcut aceasta prin revoluție [LD:dar ce a fost toată campania începută la Alba Iulia ? Nu spuneau chiar ei că a fost "revoluție " ?]

sau printr-o lovitură de Stat ? Nu s-a produs această chemare la guvern prin Coroană ,factorul constantituționalicește în drept ? Sigur că da."

"Am sta noi la guvern, măcar un ceas,fără a convoca Corpurile legiuitoare ?Nu.
Am apelat la națiune,ca să sancționeze această schimbare ,care s-a întîmplat în guvernarea țării."

"Acest Parlamnt a fost oare convocat de un factor ilegal ? N-a fost convocat acest parlament prin Decret Regal,respectîndu-se formele cele mai strict constituționale ?
Stăm noi aici în baza unei lovituri de Stat,sau a unei voințe în mod revoluționar manifestate ? Evident că nu [L.D: ba da !],și acest parlament a fost convocat inexceptional.?"

"Alegerile cari ne-au adus pe noi aici, nu au fost oare făcute în formă legală ?

Au fost făcute nedrept, prin siluiri, prin furt de urne și jandarmi ? (aplauze, ovații)
Puteți constata din analele dezbaterilor, la verificarea mandatelor,că **nimănui nu i-a venit în minte să conteste libertatea acestor alegeri.**Să vă aduceți aminte că nu există în analele Parlamentului român vreun caz, cînd dezbaterile pentru verificarea mandatelor ar fi durat așa de scurt, timp[...] și că **și cei mai înverșunați adversari au recunoscut la tribuna Parlamentului că alegerile au fost legale, libere și cinstitute."** (aplauze repetate) " Așa dar ,nici o excepție, nici un viciu nu poate fi ridicat în contra legalității acestor Corpuri legiuitoare ." (p. 250)

20.)Virg. Madgearu ,12 dec.'29

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)

▣Acțiunea PNT privind împrumutul

"Este vreo asemănare între **atitudinea pe care am avut-o noi față de împrumutul pe care ei îl căutau în străinătate și față de situația de astăzi** Pentru că, cu siguranță, voi citi mîine în oficiosul lor această tristă scuză , că ei ar imita o atitudine a noastră.
Ce am făcut noi ? **Noi am dus nu în preajma tratativelor de împrumut [LD: ba chiar îconcomitent cu ele !] ,** dar din momentul cînd s-a deschis ultima legislatură , **am dus o campanie împotriva ilegalității Parlamentului.**

#Originile ilegale ale guvernului și Parlamentului PNL

Noi, dlor, cari știam , cum știe toată țara, cum știe și opinia publică din străinătate , **originile ilegale și ale guvernului și ale Parlamentului de atunci;** noi am declarat ceea ce este firesc , ceea ce este în cursul normal al gîndirii politice curente,**am declarat că nu poate să angajeze țara un împrumut de miliarde** , care cere sacrificii și pune sarcini noi pe populație , **un Parlament care nu reprezintă voința națiunii** .
Noi am oferit capitaliștilor străini o garanție în plus , dar niciodată nu am spus că , chiar dacă ei ar face împrumutul, noi nu vom recunoaște împrumutul.[...]
noi am spus că ei nu au capacitatea legală de a încheia un împrumut străin." p.(247)

21.)Guvernul Iuliu Maniu (10 nov.'28-7 iun.'30)

▣10 nov.'28.Departamente, portofolii, numiri ulterioare

Numele	Proveniența politică	Provincia	Funcția
Iuliu Maniu	ex-PNR	Ardeal	președ.Consil.
Ion Lugoșianu	exPNR	Ardeal	Subsecretar de Stat Președinție
Alexandru Vaida-Voevod-ex-PNR,		Ardeal	Interne
Dumitru R.Ionișescu	exPT	.....Regat	Subsecretar de Stat Interne
Eduard Mirto	ex.PT	Regat	Subsecretar de Stat Intene
Gheorghe Gh.Mironescu	exPC, exPNR	Regat	Externe
Mihai Popovici	ex-PNR	Ardeal	Finanțe
Grigore Iunian	ex.PT	Regat	Justiție
Nic.Costăchescu	exPT	Regat	Instrucțiune Publică
Aurel Vlad	exPNR	Ardeal	Culte și Arte
Ion Mihalache	exPT	Regat	Agricultură și Domenii
Aurel Dobrescu	exPT	Regat	Subsecretar de Stat ,Agricultură
Virgil Potârcă	ex.PT	regat	Subsecretar de Stat,Agricultură
Virgil Madgearu	exPT	Regat	Industrie și Comerț
Ion Răducanu	exPT	Regat	Muncă,Cooperație,Asigurări Sociale

Sever Dan	ex.PNR	Ardeal	Sănătate și Ocrotiri Sociale
[G-ral Nicolae Alevra		Regat	Război]
LD:Alevra la Război? eroare la Mamina-Scurtu -este ad.int. la Comunicații,]			
Corect :G-ral Cihoschi]			
Sever Bocu	ex.PNR	Regat	Ministru de Stat (Banat)
Teofil Sauciuc Săveanu	ex-PT	Bucovina	Ministru de Stat (Bucovina)
Voicu Nițescu	ex.PNR	Ardeal	Ministru de Stat (Ardeal)
Pantelimon Halippa	exPT	Basarabia	Ministru de Stat (Basarabia)
ad.int.Lucrări Publice			

/14.nov.'29.Remaniere masivă

<u>Numele</u>	<u>Portofoliul vechi</u>	<u>Portofoliul nou</u>
Aurel Vlad	Culte și Arte	Industria și Comerț
Virgil Madgearu	Industria Comerț	Finanțe
Pantelimon Halippa	Ad.int.Lucrări Publice (contopit)	Lucrări Publice și Comunicații
Voicu Nițescu		Lucrări Publice, Comunicații
Grig.Gafencu		Subsecretar de Stat ,Lucrări Publice, Comunicații
N.Costăchescu	Instrucție Publică	(contopit) Instrucț.Publice și Culte
Valeriu Moldovan		Subsecretar de Stat ,Instrucție Publică, Culte
I.Răducanu	Muncă, Ocrotiri,Asigurări (contopit)	Muncă,Sănătate, Ocrotiri Sociale
Iuliu Moldovan		Subsecretar de Stat ,Muncă, Sănătate,Ocrotiri Sociale

/7 mart.'30.Ultima remaniere

<u>Numele</u>	<u>Portofoliul vechi</u>	<u>Portofoliul nou</u>	<u>Înlocuind pe</u>
Voicu Nițescu	Ministerul Comunicațiilor	Justiție	Gr.Iunian
Eduard Mirto	Subscr.Interne	Industria și Comerț	Aurel Vlad
Constantin Angelescu		Subsecretar Intene	Eduard Mirto

☛10 nov.'28Dizolvarea Parlamentului PNL

☛Anunțarea alegerilor generale

S-a fixat data :
-12 dec. ptr Ad.Deputaților
-15-19 dec.ptr Senat

Mărturii ulterioare despre formarea guvernului

22.)Livu Rebreanu,împărțea demnităților ,9-30 nov.'28

Jurnal,1,Ed.Minerva, 1984

☛Guvernul Maniu

#Împărțea demnităților

"Dar toate sunt în umbră ,din pricina schimbării de guvern și a venirii lui Maniu la putere
Agitație, frământare peste tot.Se distribuie demnități , se fac pronosticuri.
E curios **câte slujbe mi se dau mie de către cafea și alți politicieni mici cu acest prilej.**De vreo săptămână **sunt asaltat mereu cu întrebări** , iar răspunsurile mele evazive în mod firesc sunt interpretate drept diplomație.Toată lumea crede că eu sunt asigurat de mult ,că am stabilit ce voi lua , etc .Și eu habar n-am de nimic.Nici n-am văzut pe nimeni de alte vremuri .Dar dacă ar fi să-mi dea ceva, n-au decât să-mi ofere.
Am tot vrut să văd pe Maniu ,pentru dedicația *Crăișorului* , și am neglijat,deși vorbisem cu Lugojanu.În sfârșit , ce va fi se va vedea zilele astea.
Până atunci , el înregistrează zvonurile , tatonările, versiunile, este asaltat și curtat de diferiți conrați, ca și când ar fi deja,secretar de stat la Arte,dir la teatrul Național etc etc.
...11 nov.Discută cu Crainic , **agită și el pentru demnități..** Îl sfătuește să meargă la

Maniu El respinge ideea. "Partidul nu prea are mare alegere de oameni culturali cu nume mai sunătoare și ar părea probabil ca să facă apel la mine. Dar iarăși, cum știu că **interesele politicianisto-electorale primează**, nu pot avea multă încredere, ca să nu zic deloc **Maniu mă cunoaște îndeajuns și n-are decât să hotărască cum vrea.**

Eu nu sunt solicitator și n-am nevoie de leafă."

Se zice că i s-au ferit Artele lui Nae Ionescu, dar a refuzat; se zice că la nunta lui Marin Sadoveanu (unde naș a fost Madgearu, și au fost Vaida, Mihalache ș.a.) **i s-a promis cadou de nuntă direcția Naționalului; se zice că Rebreanu a căzut de la Teatru din cauza Patriarhului Miron Cristea** care vrea acolo un ortodox, nu un unit; **se zice că la Teatru are șanse Victor Eftimiu, pe care-l susține Mihai Popovici** (amantul nevestei lui)

10-20 nov. Cursa demnităților

Adevărul anunță că el va fi subsecretar la Arte și Eftimiu la Teatru.

" Dar în guvern sunt mari disensiuni pe chestia numirilor "

Muți- Peltz, Bucuța, Benvenisti, Camil Baltazar, Vinea, Perpesicius- îl sună la telefon sau la Capșa îl felicită, **îi cer favoruri**; se spune că **Mihalache îl vrea pe popa Cercel** (cumnat , cu merite cooperatiste), dar Patriarhul nu vrea să semneze decretul; se spune că Ministrul **Aurel Vlad** încă nu s-a hotărât;

Eftimiu îl părăște pe Minulescu și-l îndeamnă să meragă la Maniu " Eu îi arăt că **nu e demn să te oferi**, că nu ți se face ție o onoare, ci **tu faci onoare când primești o slujbă**, că conducătorii partidului își cunosc oamenii și vor face apel la cine trebuie.

Atunci **el spune că nici o numire nu se face fără aprobarea lui Maniu**, că **Maniu vrea să aibă oameni de încredere peste tot** etc " Neadmițând că Minulescu ar fi făcut un act necolegial, Rebreanu îi spune că i s-a raportat că el, Eftimiu, îl combate ." Nu răspunde îndată. În orice caz pare perplex .Fie că nu se aștepta la această demascare directă, fie că într-adevăr e străin ."

21-30 nov.'28.Rebreanu la Maniu

[LD: Rebreanu reconstituie discuția cuvânt cu cuvânt .Rezum Dau această secvență ca un episod care oglindește mai multe aspecte :în primul rând ,**vânzolela** ce se creia la schimbarea guvernelor ; în al doilea rând,**apetitul pentru funcții al oamenilor de cultură**; în al treilea rând ,**meteahna răspândirii de zvonuri și intrigi**; în al patrulea rând ,**"ceva" din stilul de lucru al lui Maniu** ,care nu știu cât se datorează lui, cât presiunilor la care este supus de roiul de intervenții din juru-i."**Ceva" despre proverbialul "legalism"** care l-ar fi caracterizat pe Maniu .

Cât despre sinceritatea , modestia și moralitatea lui Rebreanu ,îmi este greu să mă pronunț Sunt prea încălcate ițele.După felul cum s-a implicat, mai degrabă dă dovadă de orgoliu , de perseverență ardelenescă , pentru a obține ceea ce vrea]

Maniu s-a bucurat că-l vede , reproșându-i că n-a mai venit pe la el.Rebreanu i-a oferit **Crăișorul** cu autograf și i-a spus că s-a sfiit , acum, că a ajuns primministru.

Maniu l-a întrebat cum este cu organizarea teatrelor , **i-a spus că vrea să-l numească la Direcția Teatrelor și la Teatrul Național.** Rebreanu i-a răspuns că **n-ar fi legal**, că , cf. legii Direcția este la Minister, iar Naționalul separat

Maniu i-a spus că partea juridică îl interesează pe el (că ,pe când era președ.

Consiliului Dirigent ,**o Comisie ,cu lorga în cap, nu îndrăznește să româneze Universitatea din Cluj** ,de frică să nu calce legea și **el le-a spus s-o româneze ,că de partea juridică se ocupă el)**

Așa și acum.Să se facă cum e mai bine .

Rebreanu :vorbindu-i de reorganizarea de la Culte ,i-a spus că Brădișteanu "e cam liberal" și să nu-l saboteze.

-Maniu :<Ce contează o pietricică în fața unui râu ? Apele când vin mari iau și casele și le îneacă >

Rebreanu îl invită la Casa Scriitorilor .Maniu acceptă bucuros, și-i cere să-i transmită punctele principale Rebreanu îi spune că se gândește la lucruri realizabile , nu la teorii.Cultura trebuie să pătrundă până în ultimul cătun .

-Maniu :<Adevărat că **minoritățile noastre sînt superioare nouă și în cultură și în bogăție , deși noi avem o țară bogată și un popor mai inteligent .>**

-Rebreanu : "Fraza e nostimă și constatarea din ea de asemenea Maniu a spus-o într-o formă chiar mai pregnantă."Maniu i-a mulțumit și i-a cerut să fie în contact mai strâns cu el, în toate chestiile privitoare la cultură și artă.Îl consideră un prieten devotat și-i mulțumește Strângându-i mâna, încheie :

<Va să zică,dle Rebreanu,ce-am vorbit rămâne absolut între noi , numai aici și nu iese de aici ?>

Rebreanu :Nouă efuziune...Iese...Stătuse vreo trei sferturi de oră ..."Vrea negreșit să-mi dea o însărcinare , mă vrea un fel de consilier cultural-artistic al lui." (p. 70-73)

25,26 nov.Revine des la Maniu, care îi predă un dosar , îi cere un referat , îl pune la lucru și el lucrează la reorganizarea Culturii

28.nov.Aniversarea lui.Îl cheamă ministrul Vlad și-i spune:<Apoi d-leRebreanu te-am poftit să te rog să primești conducerea Teatrului Național.>

"Am căzut din pod.D-le ministru, firește că propunerea dvs mă măgulește și, dacă stăruieți, n-am să pot refuza.Dar dl primministru a avut amabilitatea să-mi mai facă propunerea asta și am declinat-o fiindcă în același timp vorbisem despre o regrupare ce ar fi să se facă la acest minister și unde eu să am un rol..." Vlad i-a replicat că a vorbit cu Maniu , că deocamdată nu se poate face acea reorganizare , că el să primească Teatrul și ulterior vor vedea cum să facă...(p. 73-76)

23.) Virgil Solomon (PNȚ), 29 nov.'30

(DAD,MO 9 /'30, șed. 29 nov.'30, p. 106-107)

▣Mentalitățile deosebite din provincii

Noul regim, noul guvern, PNȚ, Iuliu Maniu și opera de consolidare ce i-a stat în față.

Cauza și evidențele unor **mentalități deosebite în provinciile unite după 1918.**

PNL nu a ținut seama de această diversitate de mentalități și interese.

Așa se justifică avalanșa și ritmul rapid al legislației PNȚ,deoarece **legislația PNL era ca o cămașă de forță pe trupul provinciilor.**

24.) dr.N.Lupu (PT) , 29 nov.'30

(DAD, MO 19 / '30 , șed. 12 dec.'30, p. 276, 278)

▣Entuziasmul maselor

PNȚ venise la guvern în 1928, pentru a rezolva o serie de crize.Delirul, entuziasmul, grandoarea cu care au fost primiți ! Zeci de mii de oameni circulau pe străzile Capitalei, manifestând o bucurie aproape nebună... că li s-a împlinit visul !

...El se furișea pe la colțuri de stradă să nu se întâlnească cu acea mulțime,deși avea în suflet ... "bucuria triumfului democrației !" (recitește un paragraf din discursul său din '28 și face bilanțul...)

25.)Lotar Rădăceanu (PSD), 29 nov. 30.

(DAD, MO 9, 29 nov.'30, p. 109)

Evocă (comparativ) atmosfera din 1928 și 1930

▣Raiul pe pământul României !

/PNȚ, venise la guvern, după 10 ani de luptă în opoziție ;

/ avea parte de o largă participare a masselor populare ;

/ exista o mare speranță de progres și bunăstare ;

/ Atmosferă de încredere , entuziasm , nădejde;

/ Începea o eră nouă, democratică ,

/ țărani credeau în țărănișm : promisiuni din opoziție ;broșuri și programe frumoase ;

Raiul pe pământul României !

26.)11 nov.'28.Guvernul Maniu ,(reportaj)

("Dimineața", 12 nov.'28 + fotografii)

▣Instalarea guvernului

După o săptămână,criza guvernamentală s-a încheiat.Pentru prima oară în România Mare ,**un guvern "cerut de masse".Maniu și-a asumat o sarcină foarte grea** : are în față

"un munte de greutăți". PNȚ a fost chemat la putere "cu câțiva ani prea târziu"

Punctele din programul său , trebuiau aplicate de mult.

...Capitala , cuprinsă de însuflețire ;Calea Victoriei, aglomerată ;o mulțime imensă a staționat în fața palatului regal;Maniu ,întâmpinat cu ovații, a pătruns și a ieșit cu greu de la regență;mașina lui a fost încadrată de un cortegiu impozant care a parcurs Calea Victoriei ;acasă, Maniu a fost așteptat de amicii politici și ziariști.

/Prima declarație a lui Maniu

Biroul partidului l-a însărcinat să compună lista guvernului după "cum va socoti el mai bine", pentru buna rînduială în partid și guvern.

/Lista Guvernului

Lista guvernului :**Iuliu Maniu** (președinte, fără portofoliu) ,**Vaida** (Interne) , **Mihalache** (agricultură și domenii) , **Popovici** (Finanțe) ,**Madgearu** (Industrie și comerț) ,gral Alebra (Comunicații) ,**GMironescu** (Externe) , **Răducanu** (Muncă) ,**Costăchescu** (Instrucție publică) ,**Aurel Vlad** (Culte și arte) ,gral Cihoski (Război) ,**Sever Dan** (Sănătate și ocrotiri) ,Pan Halippa (Basarabia și ad-interim la Lucrări publice) ,Voicu Nițescu (Ardeal) ,Sever Bocu (Banat) **Sauciuc Săveanu** (Bucovina) .Subsecretari de stat : **I Lugoșanu**(președinție) , **DRloanițescu și Mirto** (Interne) , **Aurel Dobrescu** (Domenii) **Virgil Potrcă** (la președinție, apoi la Domenii)

[LD deci : 8 ardeleni, 11 regățeni, 1 basarabean,1 bucovinean;
deci : 8 ex- PNR , 9 ex-PTJ , 1ex-P.C , 2 generali]

/Depunerea jurămîntului (la palatul regal)

/Prima ședință de guvern

Prima ședință a guvernului :**Maniu face apel să se respecte legalitatea**

/decret cu dizolvarea Parlamentului ; sarcini pentru miniștri ;

/fixarea alegerilor : 12 dec. (Cameră și Senat) ;15 dec. (comunale și județene) , 17 dec.(camere profesionale)<19 dec (senatul universit.)

Deschiderea parlamentului :22 dec.'28

-Noi demnitari :**Gr.Gafencu** (dir. "Argus") ,în diplomație , la externe;

-**Noi prefecți : Armd.Călinescu** (Argeș) , **Ionel Lupescu** (Dolj)ș.a.

-**Siguranța generală :DRloanițescu**

("Dimineața", 15 nov.'28:Subsecretar de stat ,**DRloanițescu** care ia răspunderea Siguranțe,pe care o avusese **Gh.Tătărescu** (Guv.Vint.Brătianu, ministru Interne IGDuca O întâmplare (sau nu) ,un **nou dir.general :Stan Emanoil, la Siguranță.**

Noul director general, ca și noul guvern - comentează Dimineața - au datorita imperioasă de a face ca această schimbare de persoane , **să însemne și o radicală schimbare a moravurilor de la Siguranță.**Spera ca să se întroneze metode civilizate , demne de bunul renume al țării .

-**Maniu , pentru presă :** stă la dispoziția gazetarilor, pentru că prin ei " trăim";

roagă doar să se scrie corect ;"înțelegem să lăsăm **deplina libertate a presei, dar o rugăm să ție seama totdeauna de interesele nației și statului.** [...]

deplină solitudine presa de orice naționalitate, de orice culoare politică.[...]

presa **să uzeze de libertate ,dar să nu abuzeze.**[...] **să verifice orice informație** [...]

el și Lugoșianu le stă la dispoziție "

Maniu / '28

-Declarația lui Maniu:democrație națională

" Sunt , înainte de toate,**recunoscător Înaltei Regente** , pentru încrederea cu care ne-a onorat și pentru că ,în conformitate cu adevăratul parlamentarism, a dat atențiune [...] indicațiilor corpului electoral și diferitelor manifestațiuni patriotice și civice ale opiniei publice. [...]

Pornind de la **principiul democrației naționale**, guvernul va năzui să imprime întregului organism al statului **un caracter de strictă legalitate** [...] Viitoarele alegeri vor fi conduse într-un spirit de legalitate desăvîrșită , de ordine și libertate ."

Seara: mare manifestații populare,coloane de mii de oameni (din diverse cartiere , spre centru) muzici, fanfare,făclii, drapele...afluind pe calea Victoriei, spre clubul PNȚ,aclamîndu-l pe Mihalache, Madgearu etc
Instalarea guvernului Maniu -

27.)21 nov.'28.Desființarea cenzurii ,limitarea stării de asediu

("Dimineața" , 22 nov.'28)

▫Desființare a cenzurii

▫Limitarea stării de asediu.

Astfel una din **principalele postulate a presei române , s-a realizat.**

Cenzura era o instituție de prisos, servind ca unealtă partidului și guvernului.

Starea de asediu, s-a menținut doar pe o zonă de 10-15 km. de-a lungul Nistrului, și a frontierei Cadrilaterului.

"Dimineața" este de părere că și această menținere era de prisos, și vexatorie pentru Basarabia și Cadrilater .

28.)Manifestul Program al guvernului Maniu ,29 nov.'28

("Dimineața", 30 nov.'28)

[LD:subtitlurile ,sublinierile,adausul din paranteze drepte, îmi aparțin.]

/Consolidarea României Întregite

"Conștiința națională și jerefe grele ale tuturor românilor , înfăptuind acum zece ani Unirea, **grija de căpetenie a PNȚ** a fost ca în toată această vreme , **consolidarea României întregite și înălțarea politică și socială a poporului ei.**

/Temelii constituționale și legale

"Întemeiat pe realități istorice și politice ,PNȚ a nutrit totdeauna credința că **noul stat român trebuie să se așeze pe temeliiile constituționale și legale pe care statele occidentale s-au ridicat la înflorirea și prestigiul lor de azi.**" Făcîndu-și din această convingere crezul său, **PNȚa luptat timp de zece ani cu îndrjire și statornicie** pentru biruința lui."Susținut în lupta sa de enorma majoritate a națiunii , PNȚ se găsește astăzi la putere.

/O eră nouă în viața țării:era guvernelor de opinie publică

[LD: concept antiliberal,luliu Maniu,considerând primul deceniu ca fiind ...]]

"O eră nouă în viața țării Venirea noului guvern la cîrma statului deschide o eră nouă în viața țării ,**era guvernelor de opinie publică, întemeiate pe acordul desăvîrșit dintre Coroană și Națiune.**

/Primul pas spre normalizarea vieții de stat

"Prin dizolvarea parlamentului ,prin ridicarea stării de asediu și desființarea cenzurii și prin alegeri legale, libere și cinstitute ,cari vor manifesta adevărata voință a Națiunii , se face cel dintii pas către normalizarea vieții de stat .

"Ne mai fiind puse în serviciul intereselor de partid ,**instituțiile fundamentale ale statului** -administrația, justiția ,armata - vor redobîndi neatîrnarea lor față de puterea politică și **se vor consacra numai marilor îndatoriri** , iar ordinea constituțională definitiv stabilită , se va întări prin armonia desăvîrșită între Coroană și Națiune.

▫Un program de reforme

/Reforma adinistrativă

[LD:concept ardelenesc și țărănist, antiliberal]

- Prin **autonomia locală și descentralizare** , prin consilii alese prin vot obștelesc ,se va exclude **imixtiunea politicianistă.**

- Prin **reorganizarea departamentelor și a tuturor instituțiilor de stat autonome** , se va asigura o **administrație rațională a treburilor obștești** , economie de muncă, selecționarea obiectivă a unui corp de funcționari , cu stabilitate asigurată, remunerați corespunzător,ca să fie feriți de corupție, responsabili de orice abuzuri .

/Justiția

[LD:concept Iuliu Maniu]

Chezășia drepturilor ,a onoarei și a averii cetățenilor , trebuie să-și regăsească independența desăvârșită față de puterea politică.

Dreapta și repede aplicare a legilor , contribuind la înlăturarea crizei morale.

Nouă reorganizare judecătorească , pentru deplina independență materială și morală a magistraturii.

/Armata

Instrument puternic și exclusiv al apărării naționale.Paznică a libertății și integrității teritoriului național.Bună organizare , înzestrare îmbelșugată cu armament și echipament Ridicarea la demnitatea și puterea ei.

/Ocrotiri sociale

Invalizi, văduve, orfani Obiect de grijă specială.

[LD:Ce demagogie , ce infamie ! Prima oară provinciile unite la conducerea țării ?!

Ce blasfemie! Recunoștință întârziată pentru eroii războiului și urmașii lor !

" Un guvern , în care **pentru prima oară iau parte reală la conducerea țării provinciile unite** , simte datoria de recunoștință întârziată față de cei ce ne-au dat victoria și față de urmașii lor "

/Biserica

Ridicarea fizică , morală și intelectuală a națiunii ;Regenerarea morală și culturală a societății.Guvernul va chema Biserica , în conformitate cu marea ei tradiție, la o strânsă colaborare în această direcție.

/Muncitorii

[LD: concepție predominant țărănistă de stânga , cu negarea realizărilor liberale în domeniu .Demagogie și promisiuni]

- Încurajările necesare **micilor meseriași** ,pătură prețioasă în echilibrul social și economic.

-Principiul dreptății sociale reclamă o grijă atentă pentru nevoile clasei

muncitorești. Aplicarea măsurilor prevăzute în **Carta internațională a muncii** și în convențiile internaționale , încheiate și ratificate de guvernele precedente.

▣Nouă politică economică

▣Agricultura

Întreaga sa activitate economică va avea ca îndreptar faptul că "țara noastră este agricolă".Toate celelalte ramuri de producție "atîrnă de bunăstarea agriculturii ";

Această **"nouă orientare în politica economică"** , necesară , deoarece prin împroprietărire , **4/5 din solul țării se află în mâinile gospodăriilor țărănești** , cărora trebuie să li se ridice capacitatea de producție.

-Desăvârșirea reformei agrare

[LD:doctrină țărănistă,slogan I.Mihalache.]

-înlăturarea abuzurilor ;cadastrarea proprietăților ; trecerea în cărțile funduare a împroprietăririi din Ardeal, Bucovina și Basarabia ;introducerea și în Vechiul Regat a cărții funduare.

-Condiții pentru **rentabilizarea agriculturii** , prin revizuirea tarifelor vamale și de transport; reducerea dobânzilor la capitalurile investite în agricultură; crearea și asigurarea de debușeelor.

-Favorizarea **introducerii de mașini și unelte** , prin educație agricolă , practică, științifică prin reorganizarea și lărgirea creditului agricol ;prin înființarea asigurărilor agricole.

-Creditul funciar

[**doctrină țărănistă,concepții I.Mihalache și Virgil Madgearu**]

- "Organizarea Creditului funciar va trebui să înlesnească cumpărarea și parcelarea moșiilor scoase în vânzare de proprietari și **o normală circulație a micii și mijlociei proprietăți.**"

-Mișcarea cooperatistă

Pentru consolidarea proprietății țărănești, **largă dezvoltare a vieții cooperative , pe baza autonomiei instituției .**

-Valorificarea produselor agricole, pentru procurarea de mașini și unelte.
Valorificarea economiei agrare

-Regim de mică și mijlocie proprietate

-Economia vitelor, viticultura, pomicultura ,într-un **regim de mică și mijlocie proprietate**,obiect de specială preocupare.

- Îndiguiri pe terenurile inundabile.

- Pescăriile, prin o reorganizare bazată pe dezvoltarea "clasei pescărești" și lucrări tehnice pentru amenajarea bălților.

- **Pădurile , o rațională exploatare "anuală"**

cu "muncitori de păduri cooperativizați", și cu vaste lucrări de replantare a terenurilor devastate sau neproductive.

▣Politica industrială ,vamală, servicii publice

-Taxele vamale de export reduse, apoi desființate ;

-**Tariful vamal** ,întocmit pe baza unei **protecții raționale a industriei naționale**, limitată la strictul necesar, **cu ocrotirea industriilor care au condiții firești de dezvoltare și a industriilor necesare apărării naționale.**

-Egalitatea de tratament a capitalurilor

-**"Legile economice din 1924 , vor fi revizuite pentru a se realiza , prin înlăturarea restricțiilor economice , egalitatea de tratament a capitalurilor străine cu cele românești**, și a se așeza pe baze raționale și în interesul exclusiv obștesc , punerea în valoare a bogățiilor naționale ."

-Reorganizarea regiilor

Reorganizarea , ca **întreprinderi autonome, a CFR, Poștă, Telegraf, Telefoane.**

▣Politica financiară

- Guvernul este preocupat, înainte de orice, de **stabilizarea atât de întârziată și absolut indispensabilă, pentru ieșirea din criză.**

-**Asigurarea echilibrului bugetar , cu încheierea împrumutului extern necesar .**

-Controlul preventiv al cheltuelilor publice ; reorganizarea Curții de Conturi;
organizarea comercială a tuturor serviciilor industriale și a exploatarii domeniilor de stat;Regim chibzuit al impozitelor, organizarea perceperii, dreaptă repartizare a impozitelor, îndreptarea nedreptăților fiscale.

▣Minoritățile

[LD: **dispare prima oară ca argument istoric Hotărârea de la Alba Iulia?!**]

-**"Guvernul va urmări o politică de încheiere a unității sufletești a națiunii întregi , respectînd așezămintele bune din diferitele regiuni ale țării și folosind pentru binele național comun și pentru mulțumirea lor de tot ce este valoare în ele.**

-**Statul național nu este incompatibil cu statul de drept.**

-Problema minorităților va fi tratată conform importanței sale.

Guvernul o va rezolvi printr-**o lege organică , potrivit așezămintelor noastre constituționale și vremii în care trăim** ,tradiției și spiritului de toleranță al poporului român" .

▣Politica externă

[**continuitate.GGMironescu**]

"Politica externă nu aparține partidelor, ci țării.

Guvernul actual va continua politica tradițională a României.

Credincios alianțelor și prietenilor sale încheiate în vremuri de suferință și victorie comună [...] să reia **raporturi normale cu toate Statele**, [...] politica de împăciuire a Societății Națiunilor este cea mai bună cheazășie a păcii viitoare , guvernul pune cele mai bune nădejdi în marea instituție de la Geneva."

Apel către națiune.[spirit național, neprovincialist,antiliberal, Iuliu Maniu]
"Națiunea strâns adunată în jurul Tronului , provinciile liberate pe veci unite cu vechea României , toate păturile muncitoare și producătoare ale țării , fără deosebire de neam sau de credință, împărtaşindu-se de același crez de unitate al Statului român, de ordine legală , de libertate politică și economică, de dreptate socială, de muncă nestînjenită, trebuie să pună definitiv temeliiile nesdruncinate ale României de mâine" [...]
Programul guvernului Iuliu Maniu (29 nov. '28)

29.)11 dec.'28. Marea întrunire electorală PNȚ de la "Dacia"

▣Programul guvernului expus de miniștrii

(reportaj) ("Dimineața", 12 dec.'28)
[LD:Vezi pe larg la [fișier PNȚ I](#)]

a)D.R.Ioanițescu (subsecretar la Interne) :

Venirea la guvern a PNȚ a realizat "două simboluri" și "o revoluție politică".
Străinătatea se întreba de ce "generația eroică a vechilor provincii "era înlăturată de la guvernare.Primul simbol : **România apare acum ca "una și nedespărțită "**.
Al doilea simbol: **aparatură de stat este în afara luptelor politice.**

b)Pompiliu Ioanițescu :

Pentru prima oară în România**Majestatea sa poporul** a fost de **acord** cu **capul statului**.
De la venirea lui Maniu , se trăește liber, se muncește liber,pentrucă **Maniu a redat libertățile cetățenești** .(face apologia miniștrilor- Madgearu, Răducanu, etc etc.)

c)Virgil Madgearu (secretar graPNȚ,ministr. industrie și comerț) :

Atmosfera sufocantă în **regimul de "dictatură"** s-a sfârșit ;**partidele politice "pretins de guvernămînt" au dispărut"**.

d)Dem Dobrescu (primarul Capitalei) :

"Guvernul **Maniu ne-a scăpat de guvernul bolșevicilor**,pentrucă nu poporul român, **ci guvernul liberal era bolșevic"** [LD : !?]? Fura, bătea , aresta, și dacă se protesta, "ne făcea bolșevici".

"Guvernul Maniu a dat România Nouă,desrobind România Mare de sub România Mică."

A dat o "**monarhie populară**" ,în locul "**monarhiei de seră "** a liberalilor.

A dat un **șef de guvern "european"** ,Ionel Brătianu fiind ultimul ministru "**fanariot"**

A fost delegat **primar al Capitalei**,să curățe "**grajdurile**" lui **Costinescu**.

e)Vaida Voevod (ministr. Interne):

În fiecare zi ,**Viitorul**" scrie că "**ardelenii urâsc regățenii"**.Este adevărat că pe **Brătianu, Tătărescu, Franasovici, Tancred,nu-i iubeste nimeni în Ardeal.**

f)Maniu -președ.Consil.de Miniștri

[LD:Inovație genealogică a lui Maniu este ingenioasă."**Vechimea**" stabilită pentru PNȚ: el o stabilizește astfel: **de 80 de ani în Ardeal, de 10 ani în Vechiul Regat !,Basarabia și Bucovina**]

PNȚ ,de 80 de ani în ramura ardeleană,de 10 ani în ramura din Regat Basarabia și Bucovina, a luptat pentru "eliberarea națională,politică și cetățenească" a țării .

/ Din copilărie , legat de acest partid , deși strâns **legat de acest partid "pînă la ultima zi**

a mea" ,totuși nu este "**un sectar"** , și atunci spune :"**Voteze fiecare** acolo încotro îl

mîină **inima** lui și **judecata-i de cetățean conștient** .Departa de el gîndul ca, prin vreo

măsură oarecare, **să forțez pe cineva să voteze** altfel decît îl îndeamnă **hotărîrea sa**.

" Căci **a forța** pe cineva **să voteze** cu cine nu-l duce sufletul,**e ceva artificial** , și pe artificial ,**nimic bun nu se poate întemeia."**

"Cred dar ,că ordine fără legalitate nu se poate , pentrucă ar însemna absolutism.

Dar nici libertate fără ordine , pentru că ar însemna anarhie."

(adunările organizate de PNȚ, de la Alba Iulia , 6 mai , marșul spre București , pînă la cucerirea puterii , dovedesc cum știe PNȚ să păstreze ordinea.Fără armată și fără jandarmi, cu vorba blîndă...)

Dacă nu este capital, nu se pot exploata bogățiile țării.

"Capitalul străin va trebui chemat la colaborare și pe cale particulară și în raporturile sale cu statul."

Adunarea electorală, 11 dec.'28

30.)11 dec.'28.Vintilă Brătianu ,Declarații.

(Dimineața, 12 dec. 1928)

[**Consfătuire PNL cu șefii de organizații ai PNL la Clubul de pe Calea Victoriei**]

#Guvernul PNȚ nu are simțul răspunderii

România este în hotarele ei firești, dar **reforme democratice încă nu și-au arătat roadele**, din cauza lipsei de educație a maselor.

"Ne aflăm astăzi în **ceasul de desăvîrșire al României Mari.**

Guvernul actual [Maniu] **nu-și dă însă seama de importanța acestei situații și dă dovadă de că nu are simțul răspunderii."** [...]

PNL (care a guvernat , cu întreruperi mici ,din 1914) **ar avea nevoie să se reorganizeze** în liniște.**Greșelile adversarilor** noștri sunt însă de asemenea natură , încît contrar voinței sale,**partidul liberal** va fi adus la **guvernarea țării**, mai curînd decît s-ar presupune.

#Pericolele la adresa României

"**Suntem** astăzi în situația de **apărători ai României Mari.**

Țara este pîndită de la răsărit și de la apus de dușmani periculoși.

/Pericolul expansionist rus -bolșevic

Cei de peste Nistru ,**sub masca teoriei comuniste** ,nu fac altceva decît **să continue politica veche a țarismului** de expansiune spre Constantinopol.

Sunt forme noi , de idei politice , care îmbracă o veche politică .

Într-un recent congres ținut la Moscova, **Stalin și Bucharin** , conducătorii de astăzi ai Rusiei Sovietice ,**au vorbit deschis de necesitatea distrugerii României și Poloniei.**[...]

De aceea , cît am stat noi la conducerea țării , am fost călăuziți de ideea că **nu e bine să lăsăm să se dezvolte la noi acțiunea comunistă.**

Guvernul actual, însă , a făcut **imensa greșală** de a sprijini prin lipsa sa de vigilență - **această acțiune.****Se va vedea curînd care sunt consecințele acestei politici.** [...]

/Pericolul revizionist maghiar

De partea cealaltă, **ungurii peste Tisa**,caută să lovească în unitatea și integritatea statului nostru , prin acțiunea ce o duc pentru **desființarea tratatelor de pace.**

Ambele primejdii sunt mari și ele nu vor fi înlăturate decît dacă poporul își va face datoria. [...]

/Demarcația dintre democrație și demagogie

" Partidul liberal este părintele României Mari și părintele votului obștesc,care , însă, trebuie să devie ceea ce am gîndit.**Căci nu s-a ajuns încă la demarcația dintre democrație și demagogie.**Democrația întărește statele pe cînd demagogia ațîță poftelile fără să arate și datoriile.

"Guvernul PNȚ a greșit pentru că a promis mult."Guvernul trebuie -dacă are simțul răspunderii - **să dezamăgească lumea , arătîndu-i adevărul , posibilul"**.

■" Tactica PNL"

(Comentariu "Dimineața", 28 dec. 1928)

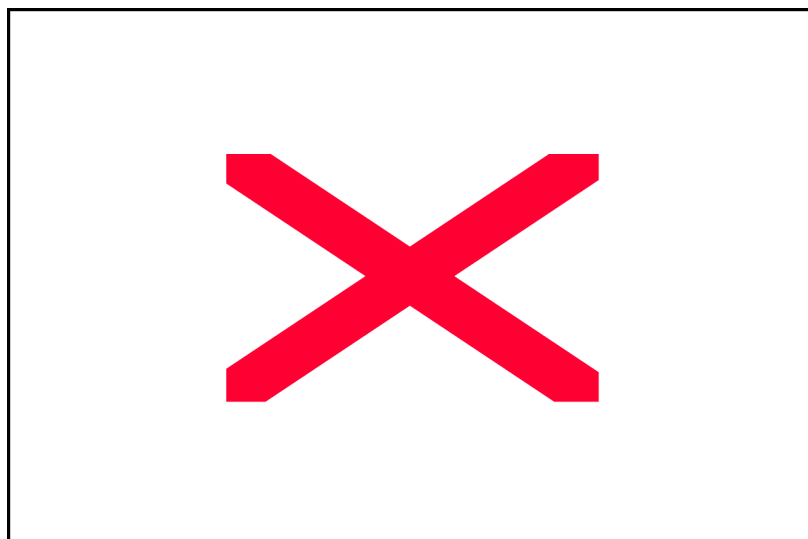
Vintilă Brătianu și-a convins amicii pentru o "**opozitie constructivă** ".În schimb, vor aplica metoda "*divide et impera* " :**vor ataca** grupul țărănist -Mihalache, Madgearu, Stere ;**vor menaja** pe "ardeleni " - Maniu, Vaida,Popovici....

31)Comparații cu alegerile trecute : 1926 , 1927, 1928

("Dimineața ", 16 dec. 1928)

1926 (Averescu)1927(Brătianu)1928 (Maniu)

	1926 (Averescu)	1927(Brătianu)	1928 (Maniu)
Votanți	2. 622.565	2. 762. 779	2. 840.041
Voturile Guvernului	1. 366. 160 PP+ minorit.	1. 704.435 PNL+ UER	2. 208. 518 PNȚ+ PSD+ sioniști +germ .
Voturile Opoziției	PNL- 192. 399 PNȚ +PND+ Lupu-727. 202 PSD - 40. 594 PCR - 39. 203 LANC - 124.778 (împreună)	PP -53.371 PNȚ singur- 610.149 PSD- 50. 059 PCR - 31. 505 Cuza -52.481 Codreanu - 10. 761	PNL- 185. 514 PP+PND- 70. 654 PCR- 38. 343 LANC-32.276 (împreună)

32.)Rezultate la alegerile din dec.'28 .

("Dimineața", 15 și 16 dec.'28)

[Tabele și sistematizare L.D]

Partidul, cartelul	Votanți total : 2. 840.000.
PNȚ + PSD +PGerm +P.Evr + ucr.+ bulg	= 2. 208. 518 (77,76 %)
PNL + UER	= 185.514 (6,53%)
PP+PND (Averescu + Iorga)	= 70.654 (2,40 %)
BMȚ și PCR	= 38. 343 (1,25 %)
Maghiarii	= 171.017 (6, 02 %)
PȚ-Lupu	= 71.196 (2,51%)
LANC (ACCuza+Codreanu)	= 32. 276 (1,15 %)

LD:Vezi rezultatele pe provincii și județe la fișier Regim electoral .Alegeri I

L.D. Cîteva concluzii

la primă vedere, despre **spectrul politic al României**, după **10 ani** de exercițiu al **votului universal** , în ceea ce s-a chemat **cea mai liberă** (sau **prima liberă**) **confruntare electorală**.

- a) A fost **cea mai amplă , ofensivă, agresivă**, mobilizare electorală . (vezi la **PNȚ**)
- b) **PNR**, rămas în aceeași structură "națională ",ca înainte de 1918, neclarificat social sau doctrinar, percepe "**Vechiul Regat**" ca pe fostul **stat impilator**,iar **PNL**, principiulul său **adversar**.
- c) Sigur pe șansele sale în Ardeal , **PNR** și-a asociat tot soiul de formațiuni în celelalte zone, fără nici un criteriu doctrinar sau moral, cu scop exclusiv electoral, începînd cu **conservatorii** (absorbtjie în "22-'23) ,**țărăniștii** (fuziunea din '26) , **minoritarii** ,afară de unguri (germani, ucraineni, bulgari, evrei) și **socialiștii** (cartel)
- d) **PNL** și celelalte partide din regat (PP-Averescu, PND-Iorga, PȚ-Mihalache, **LANC (naționaliștii cuziști)**) nu au înregistrat decît înregimentări minore,quasi-personale.
- e) **PȚ** , partid de clasă, cu caracter de "mișcare", cu doctrină articulată în atmosfera exproprierii și împroprietăririi , **rămas fără "obiect de atac"** după realizarea lor, mărit prin adiționarea grupărilor similare din provinciile unite (Basarabia, Bucovina, Dobrogea , nu și Ardeal) , a făcut fuziunea cu PNR , din rațiuni antiliberale și din dorința pătrunderii în Ardeal .
- f) Formațiunile naționaliste - fie **LANC-ul cuzist, fie ramura codrenistă** - cu doctrina fixată încă pe **spiritul art. 7 din vechea Constituție**, cu aderență doar în orașele în care evreimea era o entitate compactă , vizibilă (pătrunzînd și în provinciile unite , mai ales în Basarabia și Bucovina , din aceleași rațiuni) .Fără a fi un fenomen de masă, o mișcare, începîndu-și ascensiunea pe fundalul creizei economice .
- g) **PSD**, partid "istoric" real, cu doctrină și program doar în Bucovina și Ardeal. Cu ombilicul netăiat de la social-democrația din imperiul austro-ungar, avînd ca "**busolă**" **social-democrația austriacă**, contaminat și surescitat de **valul revoluționar bolșevic** (atît din Rusia cît și din Ungaria postbelică) , căutînd raliere și unificare cu organizațiile din Vechiul Regat. Punînd miză pe cucerirea democrației prin luptă politică, inclusiv parlamentară , încheie cartel electoral cu PNȚ pe temeuri exclusiv electorale, deci trecătoare.
- h) **PCR** (electoral **BMT**) , cu aderențe modeste (atestare prin vot, nu prin membrii înregimentați într-un partid) , în centre **industriale sau portuare, mai mult în Ardeal decît în Basarabia** (cum era receptat în epocă și preluat de istoriografia comunistă) .
- i) **Partidele minorităților**, organizate pe **criteriu etnic, nu doctrinar**, luptînd pentru perpetuarea unor **privilegii trecute** (maghiari, sași) , pentru găsirea unei **identități "naționale "** (sioniștii evrei) , pentru păstrarea unei **identități fragile** (ucraineni, bulgari,ș.a). Preluînd drept etalon programatic "**Hotărîrile de la Alba Iulia "** (1918) (document exclusiv românesc -ardelean) și **Tratatul pentru minorități** (1920) (document impus și neagreat de statele succesoriale) , mereu nemulțumite, cu tendințe emoționale centrifuge.

Livia Dandara

Guvernul Maniu. Legislatura I. Sesiunea I .1928 / 1929

33.)Deschiderea parlamentului,

[LD: Vezi pe larg la fișiere respective]

☞Mesajul și Răspunsul la mesaj (Vasile Toncescu) -la Parlament și departamente

Bugetul 1929(Hoisescu)

-la Economie

Legislația

-la Legislație

Instituțiile

-la Monarhie, Armată, Biserică etc.

Raportul cu opoziția

-la Partidele respective

Atmosferă politică

-la Etică, mentalități

Politica externă(GGMironescu)

-la Politică externă

Vezi la capitolele problematizate respective .

▣Configurația Ad.Deputaților

[LD:PNȚ a considerat ,pe drept cuvânt, o victorie fără precedent în anele exercitării votului universal în România.Istoriografia ulterioară, a preluat această apreciere fără nuanțe , fără o radiografiere a situației și a configurației politice rezultate. Fără a nega succesul electoral eclactant al PNȚ,semnalez câteva vicii profunde a acestui rezultat :

-Au beneficiat de **aceeași lege electorală**(1926) -cu acea "primă" pe care au hulit-o în perioada opoziției,și pe care promiteau să o înlăture la venirea la putere ;

-**Au împiedicat intrarea în Ad.Deputaților a formațiunilor mai mici** , reducând semnificativ vocile opoziției.**Senatul** - prin senatorii de drept și cei numiți - devine, astfel,**oglindea mai reală** a reprezentării democratice

-Au făcut **carteluri electorale de compromis** -PSD, PNGerman,PPMaghiar, PȚ.Ucrainean , P.Bulgar ș.a - numai pentru că erau antiliberal ,și pentru a le "confisca" electoratul, creind un precedent electoral imoral (care va șoca și bulversa scena politică în 1937, prin pactul de"neagresiune" cu CZCodreanu și Gh.Brătianu)

-Au beneficiat de o **pătimașă propagandă de presă antiliberală**- cointereseată și prin acordarea de locuri în parlament - de la stânga radicală până la extrema dreapta

-**A speculat ,supralicitat și manipulat**,prin demagogie,votul afectiv al țărănimii .

-**A exploatat deșănțat frustrările provincialiste** , adâncind mentalități regionale.

LD: vezi argumente și concluzii la **fișier Parlamentarism, Etică** ș.a.]

Formațiunea politică	Procentaj	Mandate	Observații
I.PNȚ	77,77%	348	
II.PNL	6,5%	13	
III.PSD	(cartel cu PNȚ)	9	Cedate de PNȚ
IV.P.German	-"	9	-"
V.Gazetari independenți	-"	3	-"
VI.P.Popular Maghiar	-"	2	-"

34.)I.G.Duca , Declarație, 28 dec.'28

(DAD, MO.4 / '29,șed.28 dec.'28 , p.89)

▣PNL așteaptă guvernul PNȚ la treabă

" Iar PNȚ se înfățișează după 10 ani de opoziție sterilă, de învrăjbire între frați și de agitațiuni primejdioase ,cu un program care , dacă ar fi să judecăm după Mesaj, **cuprinde mai mult desființarea celor îndeplinite decât vestirea unor reforme noi.**"
În asemenea condiții, "vă așteptăm la muncă " , și ,cu toate că trecutul PNȚ de "violente și negațiune" justifică legitime interogări, dacă va consacra eforturile sale "**continuării unei opere constructive**", va afla la PNL **acea conlucrare de care vorbește Mesajul**, iar **dacă activitatea sa va avea un "caracter destructiv"** , va avea împotrivirea hotărâtă a PNL.(Aplauze PNL, ilaritate la PNȚ)

▣Puncte de conivență:Coroana, armata, politica externă

"Sunt totuși,trei puncte în Mesajul regal,asupra cărora toți **românii trebuie să fie uniți** : **Coroana** (aplauze unanime) ,**armata** (aplauze unanime) și **politica externă** (aplauze unanime). (Vezi la respectiv...Coroana , armata, polit.ext.)

()Avertisment

/Cu rezerva acestor trei puncte ,"neavînd putința să ne solidarizăm nici cu programul, nici cu acțiunea actualului guvern și al actualelor majorități, **reprezentanții PNL din Adunarea Deputaților se văd nevoiți să voteze împotriva Proiectului de Răspuns la Mesajul Tronului**" (aplauze PNL)
IGDuca ,28 dec.'28

35.) Dr. Hans Otto Roth (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

(DAD,MO.4/'29 , șed. 28 dec.'28, p.91-92)

▣Răspunsul la Mesajul Regal .

/ A expus în fața noastră întregul **program de guvernare al PNȚ**.

/Satisfacția pentru intenția guvernului de a **reda județelor, orașelor , comunelor, aceea "măsură de autonomie "** (pe care au avut-o înainte în Transilvania și Banat)și în alte domenii, care pregătește **educația cetățenească** a marilor mase în mod eficace.

/Bucuria pentru perspectivele încheierii **împrumutului extern** și al **stabilizării** monetare(care vor îngădui ieșirea din criză și refacerea ec.)

[Atenție L.D.!]

/" De aceea **dorința noastră** ar fi ca **guvernul să se abție** , într-un timp apropiat, **de orice reformă exagerată de politică socială,care ar putea primejdi din nou echilibrul social,** restabilit oarecum, după zguduirile grele din ultimii ani ."

HORoth/'28

#Chestiunea minorităților.

/Pînă azi, "**nici o singură chestiune**" din **problema ,nu s-a regulat, în mod principial.**

Nu s-a stabilit :regimul întrebuițării **limbilor ; contribuția Statului** la la susținerea școlilor minoritare confesionale ;păstrarea **drepturilor școlare** avute înainte de 1919 (fiecare lege școlară ne+a restrîns mai mult) : **aplicarea nedreaptă a reformei agrare;**

/Guv.Maniu= guv.respectării Hotărârii de la Alba Iulia

[LD:venise timpul scandeței ! De zece ani ,PNR (apoi PNȚ),bătuse monedă pe acordarea drepturilor ptr .minorități, în conformitate cu Hot. de la Alba Iulia,dorind să generalizeze la nivelul întregii țări , dezideratele specifice moștenirii ardelene din imperiul austro-ungar .

Pentru ei ,Constituția , prevederile Tratatului de la versailles ,legislația de pînă atunci , nu era "democrată" .Vezi la **fișierul Minorități]**

/PNG se bucură că astăzi **guvernul este condus de "creatorii și garanții hotărîrilor de la Alba Iulia "** cari au **intenția să rezolve chestia minorităților ,în spiritul vremii.**

/PG nu pretinde ,obligatoriu, reglementarea prin **Lege**.Lasă timp guvernului pentru a pregăti **Legea minorităților** , în mod conștiincios.Va încerca el însăși înaintarea unui **Proiect**.Pînă atunci , va înainta un **Memoriu** , cu cerințele imediate, care se pot rezolva prin deciziuni imediate.

/PG urează guvernului , în toată sinceritatea , timpul și liniștea pentru a găsi "**o soluție dictată de spiritul de împăcaciune și dreptate.**"(Aplauze PNȚ și PNG)

H.O.Roth,28 dec.'28

36.)Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) ,Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

/ Prin voturile obținute la alegeri, **PM are dreptul să vorbească în numele "întregii maghiarimi din România".**

▫**Realizarea hotărîrilor de la Alba Iulia**

/Cere și așteaptă de la legislație și guvern , în interesul ungarilor și al Statului român, **realizarea grabnică a "doleanțelor"** care s-au adunat în cei 10 ani trecuți, **realizarea Hotărîrilor de la Alba Iulia** și a dispozițiilor **Tratatului de la Paris** , adică drepturile ce se cuvin.

(**)Avertisment**

/ Cum **acceptarea Răspunsului la mesaj** ar însemna o "**declarație de încredere politică**" , declară că "**nu este în stare " să-l primească.**

Bethlen, 28 dec.'28

37.)IoszeF Fischer ,declarație la mesaj, 28 dec.'28

(P.Sionist din Ardeal, Clubul parlamentar evreesc)

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

▫**1928.Evreii-minoritate distinctă**

"Marea majoritate a cetățenilor evrei din România-Mare și-a exteriorizat în aceste alegeri libere ,**ideea unei politici călăuzitoare** și anume că **aparține unui popor** ,care de mii de ani **și-a conservat ființa națională** și pentru viitor nu numai afirmarea , ci și perfecționarea acesteia , prin **realizarea unor idealuri naționale**, formînd, astfel, în lăuntrul totalității populației statului român, **o minoritate etnică distinctă.**"

/Partid Evreesc-organ al minorității etnice evreești

/Grup parlamentar –fracțiune a PER

/"Grupul ar trebui privit ca fracțiune parlamentară a unui Partid Evreesc din întreaga țară,ca **organ parlamentar al minorității etnice evreești din România**, el are același caracter ca și fracțiunile parlamentare ale partidelor cari reunesc alte minorități etnice ale țării."

/ "Potrivit acestui caracter, menirea Clubului parlamentar evreesc consistă în **lupta pentru valorificarea și apărarea drepturilor individuale și colective ale minorității evreești din România Mare.**"

▣ **Loialitate față de statul român.**

În fruntea programului Clubului , este înscris **principiul fundamental** al neamului evreesc din România Mare, "nestrămutata credință către **ideea statului român** , **supunere devotată față de Tron și Dinastie** , dragoste nețărmurită pentru **marea noastră patrie română**, se simte **contopit sufletește cu națiunea română.**"

Fischer ,28 dec.'28

38.) Ionel Țăranu,(ziarist , evreu,Dorohoi ,PNȚ-București) ,28 dec.'28

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28;"Dimineața", 28 dec.'29)

/Satisfacția cetățenilor evrei

/ **Va vota Răspunsul la Mesaj.**Nici nu s-ar putea altfel , decît conform dorinței celor **2.200. 000 și ceva cetățeni evrei** care , pentru prima dată de la război,și-au depus **votul** în urnă **"liberi și nesiliți de nimeni"** (aplauze PNȚ)

/Satisfacția ziaristilor

/ Aplauzele majorității , printr-un "miraj fizic" au darul **"să roșească anumite obraze "** (aplauze PNȚ), îl detemină să-și exprime **o "indignare personală"** față de **declarațiile** fostului ministr de Interne **[Duca]** care și-a permis să facă **o aluzie** mai mult decît **răutăcioasă** ,la **colegii din presă** , cari azi au cinstea să fie **în parlament.**

Ziarul **"Viitorul"** , în timpul campaniei electorale,a indicat **ziariștii "cari s-au vîndut"** acestui guvern.**[are o polemică ireverențioasă cu Duca]**

/Încredere în guvernul Maniu

De aceea va vota fericit R.la M, care înseamnă **"biruința voinții țării asupra cazematelor de beton armat ale băncilor național-liberale."**(aplauze PNȚ)

Ionel Țăranu , 28 dec.'28

39.)C.Krakalia (PNU/ PNȚ) ,Declarație la mesaj,29dec.'28

(DAD, MO.5/ '28 , șed. 28 dec.p. 92)

[LD:atenție la precizările privind numele minorității : **ruteni și (sau) ucrainenii.**

Atenție la faptul că **PNȚ – a făcut alianță cu ucrainenii** (ca și în Cadrilater ,cu bulgarii)

numai **pentru a lupta contra partidelor românești**, fie ele **liberal sau averescan**

Atenție la poziția radicală a lui Krakalia ,care **din "socialist" a devenit "țărănist"**

Vezi la **fișier Alte minorități]**

Krakalia (PNȚ) /'28

/Suferințele ucrainenilor sub guvernările PNL și PP

" În numele populației ucrainene , cari, în marea sa majoritate ,luptă în cadrul PNT, de la înființarea lui ,pentru întronarea regimului democratic, care ,pentru fidelitatea lui pentru acest partid, a suferit ,din cauza guvernelor partidelor Liberal și Averescan , cea mai cruntă teroare. Încălcându-i -se din partea acestor guverne cele mai elementare drepturi omenești, am onoarea de a da următoarea Declarație :"

-Răpirea școlilor ucrainene

"Printr-o legiuire nedreaptă, i s-au răpit poporului ucrainean, toate școlile care au existat încă de dinainte de război, copiii fiind siliți să crească fără o instrucțiune școlară națională. "

-Sistarea activităților culturale

"Activitatea tuturor instituțiilor culturale ucrainene a fost sistată ,ani de-a rândul, în mod complet, în urma stării de asediu care a domnit, pînă nu de mult."

-Reforma agrară :strâmbă ,nedreaptă

" Reforma agrară a fost aplicată într-un astfel de mod , încît oamenii cărora li s-a convenit să primească loturi de împrumut ,ca invalizi, văduve și orfani de război, precum și țărani sărmani, au primit prea puțin sau deloc, iar majoritatea terenurilor expropriate a fost împărțită în loturi de cîte 5 ha ,protejaților guvernelor cari s-au perindat pînă acum la cîrma țării , nici cînd nu s-au ocupat cu agricultura. "

Agricultura se află într-o stare "deplorabilă " , din cauza taxelor mari de export, lipsă de credite și mașini agricole. Populația ucraineană a suportat aceste suferințe, eroic, convinsă că va veni și în România un regim democratic.

/Călăuza ucrainenilor :Hotărârea de la Alba Iulia !

[LD : atenție , nu declarația de unire de la Cernăuți ! o mostră de "ajustare" politicianistă a istoriei ,ca să fie pe placul lui Maniu !]

/"Călăuza populației ucrainene a fost totdeauna hotărîrea de la Alba Iulia ,la îmfăptuirea cărora am crezut întotdeauna ,hotărîri care pentru noi au constituit singura speranță, într-un viitor apropiat mai bun."

/"Acum, cînd lanțurile sclaviei au căzut , cînd România este luminată de razele unui soare blînd și binefăcător, cînd ziua libertății a sosit pentru toți, în numele populației ucrainene subjugate pînă acum, salut primul guvern democratic al României și îi doresc realizarea marilor lui idealuri , întru fericirea poporului român și izbăvirea poporului ucrainean, care cere drepturile ce i se cuvin."(p. 125)

Krakalia /29 dec.'28

40.)N.Iorga, Discurs la mesaj,Cameră,29 dec. 1928

(DAD,MO.5, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[Iorga era singurul reprezentant al PND]

▣ Răspunsul la mesajul gov.PNT

▣ Capitalul străin ▣ Controlul averilor ▣ Problema agrară. ▣ Țăranul

▣ Rotativa guvernamentală ▣ Popularitatea .▣ Mentalități electorale .

▣ Minorități.▣ Socialiștii .▣ România Mare ▣ PNT ▣ Remember 1919

▣Răspunsul la Mesaj

/Cineva care a purtat lupta sa, care are ideile și sentimentele sale, nu poate avea nimic contra punctelor din R.la mesaj :

Regele-cărui îi datorăm unitatea națională;

bărbații de stat- încrezători în destinele naționale ;

politica tradițională externă de pace a României , conformă cu firea și interesele permanente ale țării ;

descentralizarea administrativă locală - în care el crede- dar nu pe județe, ci pe regiuni naturale și formațiuni organice (aplauze PNT)(p. 122)

Iorga / dec.'28

/Capitalul străin

/ Îi face plăcere cînd se spune, în sfîrșit, că a venit momentul ca și **capitalului străin** să i se acorde **<egalitate de tratament cu cel românesc.>**(aplauze prelungite la PNT)
"[...] a venit vremea **să nu respingem capitalul onest străin în folosul capitalului parazitar românesc** (aplauze prelungite PNT) aceasta este pentru mine o mare mulțumire."

"Capitalul nu-mi pasă de unde vine, îmi pasă unde profită. Mai curînd decît să **păgubească economia națională dintr-un așa-zis capital românesc, eu prefer să folosească economia națională din capitalul pe care știm să-l tratăm, știm să-l întrebuițăm, fără să știrbim nimic din drepturile pe care în orice caz, le vom ști păstra în țara noastră.**"(aplauze prelungite PNT)(p.122)
Iorga / dec. '28

/Controlul averilor

/Ca om fără avere, în mijlocul unei societăți unde **averile se fac pe căi misterioase** (aplauze PNT), care transformă în cîțiva ani "un biet cenușar în mare bogătaș al țării românești ", capabil de a căpăta orice, chiar și un loc în parlament, **se bucură** că va veni **o lege** care să prevadă **sanctiuni** severe pentru proasta mînuire **a banului public.** (aplauze PNT)

/El este deprins cu **boieii cei vechi**, care dădeau din ce strîngeau, la biserici, spitale, caritate publică, școală... Dar acum **"i se dogorește obrazul de rușine"** că [probabil Bucureștiul] **în acest oraș nu există o Bibliotecă publică, dar pe străzi se ridică palate făcute din jaful nerușinat** (aplauze PNT)

/"Aici **nu** avem a face cu **cazuri izolate** , avem a face cu **o bandă organizată diabolic** (aplauze prelungite PNT) ,făcînd în străinătate impresiunea că aceasta **e o țară de jaf**, pe cînd în realitate aceasta este **o țară care se lasă jefuită de aceia care trebuie să o servească "** (aplauze PNT) (p. 122)
Iorga / dec.'28

/Problema agrară.

"Fiindcă **eu am apucat vremuri** mai puțin iuți și mai puțin călduroase decît ale dvs, vremuri de acelea cînd **era pe aici și un partid conservator și trăia o tradiție istorică**, din care se inspira în mare parte viața țării noastre,**eu mă bucur - în partea conservatoare**, nu în partea revoluționară **a ființei mele** - mă bucur cînd **întîlnesc două pasagii**[...]nu știu dacă vă va face aceeași plăcere ca partea întîia .

...PNT făgăduiește o continuare a împrumutării prin expropriere.

"Trebuie să ispărim cu iluziunea periculoasă că mai este ceva în țară **de împărțit pentru scopuri de partid sau pentru rațiuni electorale.**(Aplauze PNL)[.....]

Îi pare bine că , "pentru liniștea acestei țări", **PNT, așezat la putere, "spune țăranilor** , orice consecințe ar putea să aibă pentru popularitatea lui, **că nu mai trebuie întinse mîinile spre pomana unei noi exproprieri, ci trebuie să apuce voinic uneltele de muncă**, pentru a sfinți pămîntul țării noastre .(Aplauze prelungite la PNT) [.....]

Cînd va fi luat fără asprime, fără ținere de rău, **"că a uitat pentru moment de marea lui misiune"**, **"după ce l-am politicianizat** , trebuie să-l **despoliticianizăm, să-l întoarcem la datoria lui. "**

"Da, în ce privește cuprinderea în ființa mea a unei părți din vechile tradiții conservatoare ale acestei țări, **sunt foarte mulțumit** că se întîlnește în acest răspuns **această făgăduială "** (p. 122-23)

Iorga / dec. '28

▣ Rotativa guvernamentală .

Rotativa a fost bună la vremea ei. El nu crede în virtuțile ei. **Iluzia rotativei "comode" trebuie să o părăsească toată lumea.** Nici țara , nici Regența, nu ar mai trebui să admită rotativa, **este "o mașină demodată"**.

"Intrăm într-o **epocă nouă**, cu desăvîrșire **modernă**, viața aceasta nu poate fi cuprinsă într-o **formulă veche**, uzată, pe care să o dezgropăm din anelele parlamentare și mai ales din **analele politicianismului român.**"

PNT socotește că trebuie să fie rotativă , pentru că s-ar fi dovedit că **" nu există decît două partide tari " : PNT și PNL !**

" [...] **partidul nu există, marile partide nu există** , și pentru a păstra această iluzie a unui mare partid , trebuie să se recurgă la toate **artificiile scrisului gazetăresc** și la toate **artificiile retorice de Parlament**, dovada e în faptul că pentru a avea dvs situațiuni

atît de frumoase [...] [ați uzat] **de legea electorală ."**(p. 125)

Iorga /dec. '28

Iorga / dec. '28

«Răspunderile PNȚ:la guvern,în Parlament

/ **S-ar părea că reprezintă guvern și majoritate parlamentară**, ceva " cu desăvîrșire nou " ./El crede că **guvernul trebuie să atîrne de Cameră**.(aplauze PNȚ) ; acesta este **parlamentarismul adevărat** ; pe PNȚ l-a voit nația;un guvern poate fi silit să plece, un parlament ,mai greu;**De ce crede PNȚ că pentru prima oară se întîmplă astfel ?!** [remember 1919 , vezi la PND-Iorga]

Fără îndoială, **PNȚ are o mai mare popularitate** (ca în 1919) .

Masele pregătite, organizate (nu ca în 1919) " **Dar ceea ce era în sufletul oamenilor de atunci , acest lucru nu-l aveți. E ceva veșted** în noi : în tot ce s-a petrecut în cei 10 ani a fost **o sfărîmare de credință, o descurajare de entuziasm,**

o slăbire a forțelor morale ale acestei țări, la toți aceștia care erau împreună." [în 1919].

"**Putem pertracta** de acum înainte oricît : putem încheia **pacte** ;putem să facem

făgădueli ; putem **să împărțim mandate** și oricîte alte lucruri : **nu vom putea fi niciodată unde eram atunci "** [1919]

()Avertisment

/"Este **cesul al 11-lea** al înțelepciunii dvs [PNȚ] .**Aveți printr-o minune** ceea ce stăpîniți în momentul de față.**Se așteaptă de la dvs.** lucruri pe cari **dacă nu le veți îndeplini,** asupra niciunui partid nu va cădea **osînda mai grea decît osînda care, în acest caz, vă așteaptă pe dvs."**

/Dacă își închipuie că **adeziunea călduroasă din Cameră** , va fi în stare **să-i sprijine în greșeli,** va fi **cea mai mare înșelare politică ;**

"**Nu vă puneți alături de d-lor ,căci liberalii pot face toate greșelile , dar se vor ridica din morminte cele două mari umbre** cari au reprezentat în viața țării românești **momentele supremelor triumfuri ,** și fie chiar în nevrednicia lor ,**ei vor fi ținuți sus de vrednicia morților care i-au precedat "**

"Băgați de seamă ! Veniți la guvern cum a venit guvernul Blocului din noiembrie [1919]

[...] **Bunul dvs șef** [Iuliu Maniu] **nu este o personalitate care să trăiască în sufletul fiecăruia dintre dvs,** încît să vă crească oricui puterile.[...] **Băgați de seamă !**

Sunt încă trei luni de zile [...] la acele **"ide" ale lui marte,** cînd guvernele se prăbușesc.

[...] **minunea ați avut-o în mînă,egoismul v-a sfărîmat-o "** (p. 128-129)

N.Iorga /29 dec.'28

41.) Mihai Ralea, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 153- 156)

[L.D :"**Filipica**" lui Ralea, mostră de discurs demagogic -partizan. Fără argumente , fără analiză ,o cascadă de epitețe și injurii ,un "**junimism**" **sui-generis,** vulgar, pe care el îl denușește "**democrat** " , eu l-aș numi "**marxism**"**mascat** , dar nu am competența necesară să o demonstrez.Sau poate , mai degrabă, este dovada "**conservatorismului** "congenital al **țărănismului** ... Voi vedea ...

[LD: găsește aici un loc potrivit să bagă câteva rînduri despre conduita lui Ralea sub **regimul comunist** cînd, în vreme ce **Maniu era închis, judecat , și omorât în închisoare ,** el a denit pilon de bază al regimului comunist]

"După acea **înfricoșătoare anateme** care, cu acel suflet mistic de iluminat ,pe care numai imensul talent al dlui prof. Iorga îl cunoaște ,a fost asvîrlită asupra acestei majorități [...] " îi revenea... **sarcina ridicării tonusului Adunării .**

/El se prezenta ca un "**tînăr modest** " ,care nu venea cu "experiență politică " ,

dar voia să aducă "**puțină căldură , multă credință** și oarecari **cunoștințe de istorie și sociologie** " , care nu sunt totdeauna complect nefolosiroare "

/ Comentează **Declarația lui Duca** (28 dec. '28) (**vezi pe larg la PNL**) ;

/Respinge **criticile de "regionalism"** aduse PNȚ (**vezi la Etică**) ;

/Deplînge imoralitatea din viața publică , în regimul liberal (**vezi la Etică**)

#Păcatele regimului liberal

Invocînd pe **Talleyrand** -care spunea că un guvern nu este trîntit de la putere , ci cade

prin propriile sale păcate - el afirma că... **"grele sunt păcatele partidului liberal "**
[vezi la **PNL**]

/ Care a fost **soluția** care s-a adus în această **"disoluțiune"** a vieții de Stat ?

"[...] a fost **tirania, a fost despotismul, a fost împilarea , a fost oprimarea** [...]

Dar cum poate să aibă loc **o autoritate bazată pe siluire și despotism** , fiindcă eu cred că autoritatea nu este altceva decât o liberă azeziune ? [...] **Cu revolverul la tâmplă** nu mi se poate smulge o declarație de **loialitate , azeziunea** la viața unui Stat, **pe care nu pot să-l recunosc** pentru că **nu este al meu.**" (aplauze!) (p. 153)

Ralea / '28

▣ **Ardeleni / Regățeni**

[LD: găsește aici un loc potrivit să bagă câteva rânduri despre conduita lui Ralea sub regimul comunist]

/S-a adus învinuirea de "regionalism " provinciilor unite.

Vaida a răspuns.El își propune o abordare teoretică.

"Este o fericire că acest regionalism a existat."

Un organism "diferențiat" ,"complex" , este mai interesant decât o **"melopee monotonă"** cântată toată ziua în **societățile primitive**, unde nu există divergență de idei, unde conformismul grupului domină pe toți indivizii. Invoca situația din Franța (unde există un spirit auvergne -ian, provensal, breton... o simfonie amplă și puternică !)

): Și se vine astăzi cu acel **" simplu calapod"** impus "diversității provinciale", care formează "bogăția sufletului românesc" ,care ar fi

"o mutilare într-un pat al lui Procust " , pe care el nu o dorește "poporului meu ".

Regionalismul fraților din Ardeal ? "Ardealul nu a însemnat pentru noi numai apariția unei **note interesante** în componentele sufletului românesc

de azi, dar ne-a adus și nouă , acestora din regat , o anumită **lecție morală.**

Este un destin ca frații de dincolo de Carpați **să descălece** din când în când dincoace de Carpați și **să ne dea câte o lecțiune":**

(prima oară când au fondat Principatele ;apoi ca educatori de cultură în sec.XIX ; acum, după război , ca să ne aducă o "reînviere politică ")

): **Regățenii ?** "[...] noi , cei de dincoace de Carpați,

am avut **o altă educație istorică** și **o altă mentalitate**, care are foarte multe avantaje , dar care și acest **inconvenient** : [...] suntem mai **romantici**, avem o **imaginiție puternică** , o putere de **făgăduială** mai mare, dar **realizarea conștientă**, angajamentul acesta viril de a ține ceea ce ai promis, este într-o legătură cu mult **mai slabă**, decât dincolo de Carpați."

Dincolo de Carpați, există **"o măsură "** care ajustează perfect "ceea ce este posibil cu ceea ce este realizabil" , care "ajustează **legalitatea, bunul simț și tactul** ". El scade puțin puterea imaginației , dar are multe avantaje : " de **loialitate** , de **occidentalism** , de **măsură** și de **lege** ." Asta au adus ardelenii ,la a treia "descălecare " . (p. 154)

Ralea /

▣ **"Realismul" PNL = degradare morală**

▣ **"Patriotismul" PNL = patriotism de lichele**

): "[...] nu există **un singur caz** , în care acest **popor necăjit** , **tentat către apucături rele**, să fi fost îmboldit printr-un exemplu de educație morală."

Un partid care a avut 70 de ani putere "discreționară " **[PNL]**,**"n-a educat** acest popor ca **să gândească** vreodată ceva mai **limpede** și mai **senin** ". (p. 154)

): Mai este și o **"disoluție morală "**: **"Realități, da,dar ce fel de realități ?**

Cunoscători ai unui anumit **psihologii de viții**, de **pasiuni**, de **decăderi**, fiindcă dacă **trecutul nostru istoric a fost penibil** și dacă am moștenit o mulțime de **năravuri proaste** ,apoi aceste năravuri proaste cari au format **forța de exploatare psihologică a partidului liberal** , n-a fost exploatată decât de dînșii, în dauna noastră."

): **"Psihologi , cunoscători ai mediului românesc , da,**

dar psihologi **cunoscători ai pasiunilor josnice**, nu ai pasiunilor care nobilează,

ci care scad **Realismul psihologic al partidului liberal** , îl pot compara cu acela **a unui zaraf** [...] îl pot asemăna cunoașterea pasiunilor **unui crîșmar** care întinde alcoolul,

care distruge ,[...]): **Cunoscător** a ceea ce este **josnic**, **speculator de lașitate**, **speculator de lipsă de bărbăție**, **da, dar nu educator** [...]

crima cea mai mare a oamenilor **partidului liberal** este de a fi fost

buni psihologi , dar **mizerabili pedagogi**. (**Aplauze prelungite, ovații, la PNT**) [...]

): "[...] **s-a spus** de multe ori că **fruntașii** partidului liberal **sunt patrioți** , și nu neg acest patriotism.Dar vă întreb eu pe dvs. **ce fel de patriotism** este acela

care urmărește să transforme un **organism politic național** de 18 milioane de oameni ,
în 18 milioane de lichele ?

(În acel moment **IGDuca a protestat** pentru limbajul neparlamentar,
contra acelei insulte nedemne de cultura celui ce o rostea.

A fost luat în derîdere !

): " [...] **disoluțiune morală** care a descurajat într-atîta ,
încît cei mai cumsecade **oameni** ai vieții noastre publice **au dezertat** din viața politică și
trăesc retrași departe ,deprimați, ofiliți de această **atmosferă oprimentă.**"

Această imoralitate s-a practicat cu consecvență. (p. 154)

Ralea /'28

(**Maniu :neo- junimist democrat .**

/ Cred că d. **Iuliu Maniu (aplauze prelungite la PNȚ)** nu este altceva decît
continuatorul politicii acesteia **junimiste ,cu mijloace democratice.**

"Aș caracteriza pe **dl Maniu** ca pe un **neo-junimist democrat** fiindcă ,și astăzi , ca și
atunci, se pune aceeaș problemă ["**forme fără fond**"] **să creiem la o serie de forme**
,conținutul, la o serie de ipocrizii nota de **sinceritate,la o serie de fantome ,corpuri**
vii,care să poată da fecunditatea de care are nevoie **Statul român."**

Ralea / '28

▣ **Generația tinăra.**

" [...] **Viitorul legislației** noastre este condiționat de **păcatele grele** , care timp de **10 ani**
apasă pe nedrept pe umerii noștri .[...]viitorul este totdeauna plin de trecut și **vom**
suporta pe nedrept greșelile dvs, [...]"

/Iorga a revărsat asupra PNȚ "**un duș rece**", că-l așteaptă "**zile grele**".

" [...] **noi suntem aici** , mulți care nu am împlinit încă **30 de ani** și cari **oferim tinerețea**
noastră , oricare vor fi aceste sacrificii , fiindcă [...] există în destinul tuturor societăților
omenești, acest lucru curios că, întotdeauna **tineretul este acela care ispășește**
greșelile trecutului , există la popoarele orientale **un mit curios** , care este și în
basmelor noastre ,există totdeauna **un sacrificiu de neînțeleș al tineretului.**

Întotdeauna cînd o societate, un oraș , este amenințat de balaur, acestui balaur ,ca să fie
împăcat, îi trebuiesc vieți de fecioare neprihănite;**aceșt balaur este trecutul și fecioarele**
neprihănite , care se sacrifică, [...] **suntem noi, tinerețea noastră** , care nu vom țîrgui
viața și sîngele nostru ca să mergem mai departe."

/ [invocînd o expresie a lui **Nietschze**] : "[...] avem **un trecut îndepărtat glorios**,
avem **un trecut apropiat odios**, dar sperăm că **vor veni zilele de mîine**,care vor fi nu
numai primitoare , dar reconfortante pentru lupta pe care o ducem astăzi cu îndărătnicia
și fanatismul tinereții ." (aplauze prelungite, oratorul felicitat) (p. 155-156)

Ralea /'28

#Critica lozincii <Prin noi înșine! >

"Aș putea rezuma toată **opera financiară a partidului Liberal** în **două mari erori** :
O primă eroare : s-a crezut că se poate trece peste interdependența pe care Statele în
organizație capitalistă o prezintă astăzi, interdependența care leagă organismele unele
de altele, așa de strîns , încît **nu se poate concepe "prin noi înșine "** , **nu se poate**
concepe izolare în această țesătură de fire inestricabile ,complexe, cari formează
organismul economic contimporan."(exemplifică: lîna din Bretania și Australia ,o poartă
țăranul român; fierul din vestfalia, în plugul țăranului basarabean;)[.....]

Mihai Ralea , 29 dec.'28

42.dr. N.Lupu (PT) , Discurs la mesaj, 29 dec. '28

(DAD,MO.5/'29 , șed. 29 dec.'28, p. 156- 158)

/Protest la negaționismul lui Ralea

Apreciindu-l pe Ralea, pentru talentul și cultura sa ,**protestează cu toată energia pentru**

cuvintele < țara noastră are un **apropiat odios** și un **trecut glorios** >

"Tinere coleg, nu uita că **acest apropiat odios** ne-a dat **România întregită , reforma agrară și votul universal**. (aplauze la opoziție)Eu înțeleg patima politică dar [...] aceste fapte se cheamă glorios și sunt apanajul nostru ,al tuturor.[...]"

-Ralea :a făcut aluzie numai la **trecutul apropiat ,de după război...**

«R.Ia mesaj

/Subscribe din toată inima și **se bucură** că există **unanimitatea** tuturor partidelor în **sentimentul de lealitate** față de **Coroană și Regentă**.

/Subscribe la cuvintele relative la **armată**.

/Subscribe la pasajul privind **politica externă**.

Dar ...

Lupu /'28

«Programul agrar -prioritar

/"Suntem un stat modern cu o **armată** puternică, înzestrată cu tot ce trebuie, cu multe **universități**, cu mulți **funcționari**, cu tot **aparatul** greu al unui stat modern, care **își trage originea** și care **se bazează** pe **o producțiune primitivă de 10 centimetri de arătură , cu 2 cai costelivi !** Acesta este **adevărul** pentru românii de dincoace de Carpați și din Basarabia.**De aici, cum voi dovedi, derivă originea tuturor relelor noastre.** **Ofensiva unei producțiuni agricole îndoit și întreit** , cât poate produce pământul nostru ,**trebuie să fie programul , nu al unui guvern, ci al unei generații."**

()Ion Mihalache -spirit constructiv

" Eu vă fac tot creditul necesar și am toată speranța nu ipocrită, **speranța reală că veți reuși să faceți ceva** , măcar un început în această direcție și mă uit în special la **Ion Mihalache** (aplauze prelungite, ovații,sculați în picioare ,la PNȚ) al cărui **spirit constructiv** l-am apreciat eu însumi.L-am apreciat în **lupta noastră comună** când recunoșteam într-însul pe **șeful de stat major al partidului."**

/Starea primitivă a agriculturii

/ "[...] în interesul general al țării ,dacă veți reuși ca la sfârșitul guvernării dvs. toată **țara să fie arată în toamnă**, să nu pierdem miliarde și zeci de miliarde lăsînd ogoarele nelucrate,dacă **veți adînci plugul cu 10 centimetri mai mult** , decît în vremea lui Ștefan cel Mare și a lui Mihai Viteazul cum este azi,veți fi făcut o operă mare și veți binemerita de la patrie.(aplauze la PNȚ și PT)
Degeaba ne zbatem , degeaba facem teorii, degeaba ne luptăm, atîta vreme cît isvorul nostru de producțiune și de bogăție va fi exploatat prin mijloacele unui stat calic, al unui stat primitiv din Africa."

/"A! Dacă aș dori să mă întind pe arpile idealului ,aș spune :pășiiți mai departe! Am văzut în alte părți indigniri. Nu indigniri , dar avem posibilitatea **să transformăm întreaga Valahie într-o Lombardie ca în Italia**, printr-un **canal din Dunăre** lung, de la Mehedinți la Hîrșova , tăind țara la mijloc , să transformăm întreaga țară într-o **Mesopotamie** , într-un **Eden** și n-am sta **ca țărăni** să ne uităm la cer , în anii de secetă, și să zicem : **<dă Doamne ploaie !>** "

Lupu /'28

« Țărănismul și partidele

/Cel mai puternic partid țărănesc este în Cehoslovacia, dar **colaborează cu alte partide** , fără ca prin asta să-i scadă prestigiul.

/ PNȚ și-a luat singur răspundera ,bazîndu-se pe **imensa sa popularitate**.Le urează **succes.Un guvern nu cade din pricina exterioare , ci cade din principii lăuntrice.**

PNȚ vorbește de lupte de 10 ani dar el este **PNȚ doar de 2 ani!**

/Pînă atunci, au luptat separat , de mule ori combătîndu-se .

Lupu /'28

()Maniu - atenție la popularitate

/"Die Maniu, popularitatea desigur , este un lucru minunat, popularitatea este un mijloc puternic pentru a-ți mări autoritatea în guvern ; dar **nu uitați** un lucru că **noi**, aici, după război, aș putea să spun că **nu avem partide**, ci **numai curente**. **Organismul** acesta mare **al masei rurale are un reflex minunat**.Să nu-l **acuzăți**, cum al acuză d.lorga, de

oportunism și înscriere în 7 partide.

El își dă seama de acest mare **<malheur social >** , de ceea ce vorbeam odinioară.Că puterile poporului , pentru a susține Statul, sunt secătuite și **el caută** , încercând **oameni și partide, o soluție și un leac** , pentru a ieși din starea în care se află ."

/Popularitate ?! A avut cineva mai mare decât generalul Averescu ?

"Dar a fost pus la proba focului [...] proba guvernării și generalul Averescu nu a rezistat."

/Dvs.,PNT sunteți acum la **"proba focului"** . Folosind o expresie a lui

Mihalache, au mistria și cumpăna.(p. 158)

Dr.N.Lupu/, 29 dec.'28

43.)D.Bogos (PNT),Discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

[L.D : **ce miopie partizană! ce speculații politicianiste! Ce enormitate privind existența parlamentarismului autentic, începând cu guvernarea lor !.**

Astfel s-au insinuat și perpetuat pseudo legendele provincialiste în mentalul colectiv al epocii:ropsirea provinciilor unite ;Maniu ca exponent unic al democratismului ;

Vezi pe larg la Etică]

▫Basarabia și nevoile ei

Se urcă "cu sfială" la tribună , pentru că vrea să vorbească despre **Basarabia și nevoile ei** (nu despre situația generală a țării) . Actualul parlament , este **expresia "adevăratei voinți a poporului"** , în ultimii 10 ani, **de la unire**.Începe o **"epocă nouă "** ,după 10 ani de luptă între **"democrație și oligarhie"**.De aceea trebuie analizat trecutul.[----]

▫ RegimulPNT=democratism parlamentar

"Nu știe unde ar fi dus lucrurile , în această luptă, dacă **A-Tot-Puternicul nu i s-ar fi făcut milă** de țara noastră ,**și nu ajută pe cel care** , de 10 ani,este **conducătorul democrației** , aducându-l la **putere.**

"Da, dlor, tot ce a declarat IuliuManiu în curs de zece ani inclusiv duelul avut cu Ion Brătianu, la 27 oct. în Cameră, a fost considerat de basarabeni ,**ca izvorâte dintr-un democratism sincer.** Și credem că **România calcă** , în sfârșit, astăzi, **pe calea democratismului parlamentar**, singurul asigurător al **libertăților cetățenești**, care la rândul lor, singure, dau posibilitatea unui stat **să progreseze."**

/ Ține să facă o rectificare : **PNT** nu introduce un **"democratism țărănesc"** ,ci un **"democratism parlamentar "**.

Dacă PNL pune la activul său votul universal și exproprierea,"**PNT** înscrie la activul său **inaugurarea regimului parlamentar în România ."**

-Justin Stănescu (PNL) : a demisiilor în alb!...(ilaritate)

-M.Negură (PNL) : ce folos are țăranul basarabean din cuvântarea lui ?

-D.B: consideră intervenția lor **o ofensă adusă Basarabiei,10 ani "oropsită"și "palmuită" de regimul trecut** , încât îi îndeamnă **să-și pună "cenușă în cap "**.

(Aplauze la PNT) (p. 446)

D.Bogos,18 ian.29

44.)Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.

(DAD, MO 20,28 ian.'29, p.400-406)

▫Regimul PNT=democrație agrară

[LD: **câți vorbitori național-țărăniști, atâtea defineri date regimului instaurat]**

Din Mesaj și Răspunsul la Mesaj, se vede că **"începe un regim nou în Țara Romnească, un regim călăuzit de alte concepții ,de alte principii,** decât acelea care au stat la baza trecutului nostru politic în ultimii 50 de ani **"Vechiul regim este reprezentat de PNL și PP.**

/PNT este un partid izvorât din realitate, reprezintă pătura cea mai numeroasă, țărănimea din această țară, care se confundă cu "națiunea însăși" și a cărei doctrină este "democrația agrară".Numai el poate vorbi de sporirea prestigiului **parlamentului.**

[Trece la analiza celorlalte partide -vezi la :PNL,P.P., PȚ, PSDR,PND]

-Opoziția PNT (înaintede '28)

[LD: atenție :Atât PNR , cât și PT , nu au votat Constituția, au boicotat-o și au cerut tot timpul modificarea ei]

/PNT este criticat pentru cei 10 ani de "opozitie sterilă" ! În realitate, au fost 10 ani de luptă neîntreruptă de deșteptare a conștiinței cetățenești.[...] Noi ,care am cerut toată vremea respectul și al spiritului și al literii Constituției ,sau dvs [PNL] care ați violentat-o ,care v-ați bătut joc de voința poporului ? [...]"

▣Coroana

În declarația PNL (I.G.Duca),în care motiva votul negativ ce-l va da Răspunsului la Mesaj, d-sa a afirmat că va fi de acord cu PNT în trei puncte : Coroana, armata și politica externă.

În ce privește Coroana, suntem convinși cu toții că avem nevoie de ceva "mai presus decât partidele politice". "Ne înclinăm cu respect în fața Coroanei și înțelegem că niciodată să nu tîrîm Coroana în luptele politice dintre partide."

Arămas surprins cînd Goga ,a afirmat că Regele i-a dat ordin să instituie cenzura ! Este o impietate față de memoria neuitatului rege Ferdinand, și nici nu poate fi controlată.

-C.Stere * (PNT): Este și o afirmare incorectă din p.d.v. constituțional.*

-----
* Din scrisoarea de mai tîrziu a lui C.Stere rezultă că PNT a șantajat Coroana, nerecunoscînd Regența și pe Regele Mihai, vrînd să pornească asaltul spre București, pentru a năvăli la guvern, cu orice preț . (rev."Parlamentul românesc", 30 apr.1930, p. 13)

-Andrei:DI Goga a mai încercat să aducă și Înalta Regență în discuțiile noastre politice,chemînd-o ca "martoră" și "garantă" a fondurilor secrete mînuite de dl.Goga ! (vezi la Etică) (p. 404)

▣Parlamentul

[Vezi polemica ce o declanșează la fișier Parlment]

Numai PNT poate vorbi de sporirea prestigiului parlamentului.S-a vorbit mult de "criza parlamentarismului ".Paradoxal, s-a vorbit în Apus (unde criza este mai mică , a fost o criză "de creștere ",nu de degenerare) , dar nu s-a vorbit în România (unde criza este acută, nici nu se poate vorbi de parlamentarism în ultimii zece ani).*

-----
* În pag. de debut al rev."Parlamentul", G.Hârsu spunea la un moment dat : "Faptul că la noi Parlamentele sunt o emanație a guvernelor, și nu guvernele una parlamentară, nu dovedește decît că , alături de desăvîrșita libertate în exprimarea votului , ne lipsește și o seroasă educațiune cetățenească " Votul universal este introdus de prea puțină vreme în România. ("Parlamentul", an I, nr 1 , 2 nov.1927)]

"Acest lucru s-a întîmplat datorită vechiului regim, partidelor care au guvernat . Acest regim nu a avut nici un interes (teoretic și practic) să sporească prestigiul parlamentului [.....] Parlament adevărat înseamnă alegeri libere,ori regimul vechi nu s-a bucurat de încrederea masselor,de popularitatea de care se bucură PNT.[.....]

Singur PNT , și din p.d.v al ideologiei, și din p.d.v practic, al popularității pe care o are , singur acst partid era în stare să întroneze o viață parlamentară adevărată, [...] să arate străinătății că nu suntem o țară barbară, [...] că se poate întemeia și la noi , cu destulă persistență și bunăvoință ,un regim parlamentar adevărat, cinstit, care să impună tuturor. "

PNT consideră parlamentul "un loc de luptă " (doar este "copilul revoluției burgheze !) , în care se ciocnesc și se soluționează diferite concepțiuni ale diferitelor clase sociale , pe cale pașnică.Este un "teren pentru minimum de înțelegere " , pentru o conlucrare frățească. (asta ar fi trebuit să înțeleagă opoziția !)

[L.D. : ce ție nu-ți place , altuia nu face ! Cum și-a dus lupta parlamentară PNT , în opoziție ?! Acum ar fi vrut " frățietate !!!]

Andrei /'29

#Extremismul antiparlamentar

/Stânga /Dreapta

[LD: iată o afirmație care a fost totdeauna amputată de istoriografia comunistă. Doar extrema dreapta era prezentată ca fiind inamica parlamentarismului . Regimurile totalitare -nazist, fascist și bolșevic - erau identificate ca regimuri antiparlamentare .Și era abia anul 1929.]

Doar extrema dreapta era prezentată ca fiind inamica parlamentarismului .

Parlamentarismul este **atâcat** atât de **extrema dreapta** conservatoare , cât și de **extrema stînga** revoluționară.Un conducător de stat [Hitler ? Mussolini ?] , în 1925 , vorbea despre **<nebulnia democrației și parlamntarismului >** , iarTrozki despre **<mascarada democrației și parlamentarismului .>**

Andrei /'29

-Compromisul politic în democrație

[LD: în polemica iscată privind parlamentarismul,este aruncată existența unor "*demisii în alb*" pretinse de Maniu parlamentarilor PNT.Petre Andrei ignoră răspunsul , fiind susținut de încă "loialul" Constantin Stere Ajuns la putere , PNT cere colaborare, constructivism, compromis ,colaborare de la opoziție.Ar fi fost valabil proverbul "*Ce ție nu-ți place, altuia nu face !*" .Dar cât de departe fuseseră ei, ca opozanți de această conduită !

Mă voi ocupa eu de acest aspect la ETICĂ]

Numai democrația autentică este convinsă de necesitatea "**compromisului politic**" ,de acea **înțelegere** între reprezentanții claselor și concepțiilor diferite.

Pentru PNT,parlamentul este "**un organ de control** al actelor guvernului "

Nu ca pentru vechiul regim(cînd era un "agent de execuție" al guvernului.)

-I.Buzdugan (PT):Cum vor controla guvernul ,care are demisiile în alb în buzunar ?!
[iese scandal, altercații, sgomot,apel la ordine]

-P.A.: În toate regimurile democratice, parlamentarii informează poporul (în cele absolutiste , sunt tănuite) despre actele guvernării .

Ca o dovadă ,majoritarii pe care **dvs îi numiți "bolșevici"**,au hotărît acordarea unor locuri pentru **opozanți,în Comisii**. Nu din generozitate,ci din concepția înaltă a parlamentarismului.D. **Vaida** a spus că , prin aceasta , **se va ridica valoarea parlamentului** la nivelul **parlamentarismului englezesc**.

-C.Stere : "Vorbești f. bine .Spui ceea ce cred și eu. "

-P.A :acest lucru se va putea înfăptui cînd **liberalii** vor deveni mai "**englezi**" ,**lupiștii** mai "**înțelegători**" (p. 404) [.....]

Andrei / '29

▣Opera culturală: omul nou.

/Grija PNT de a forma "**un om nou, un suflet nou**" , prin cultură.

Opera culturală trebuie să fie adaptată **caracterului specific național**.

PNT a fost o "**comunitate de credinți și idealuri** " care i-au dat puterea să reziste tuturor piedicilor vechiului regim."**Această organizare morală este idealul nostru suprem** , îl respectăm cu sfințenie și suntem zeloși de dînsul "(p. 406)

Petre Andrei ,28 ian.'29

45.)Proiectul de Buget general al exercițiului 1929/30 ,30 dec.'28

C.Hoisescu,Expunerea de motive

(DAD, MO. 6 /1928, șed. 30 dec.'28, p. 175- 180)

[LD:pentru politica economică, vezi pe larg la fișier Economie I]

▣ Politică bugetară nouă.

▣ Retrospectivă istorică.

▣ Deviza PNT:"Porți deschise "

▣ Împrumuturile .Revalorizarea . (PNL)

▣ Bugetele României

▣ Politica monetară (PNL)

▣ Moștenirea bugetară preluată de PNT , nov.'28

Cel mai însemnat act al acestei sesiuni va fi votarea bugetului pe exercițiul 1929.

▣Politică bugetară nouă.

/ "**O schimbare hotăritoare** în politica bugetară a României , era de mult **inevitabilă**."

Bugetul pe 1929, punte de trecere către sistemul ce va traduce și oglindi

programul economic și financiar al PNT.

/ Cu **Bugetul 1928 - "buget de așteptare "** - se va încheia definitiv o lungă perioadă de străduinți pentru **consolidarea și organizarea finanțelor publice** pe **principii** care "adeseori, fuseseră părăsite , fără o mărturisire formală. "

#Împrumuturile .Revalorizarea .(PNL)

/Vechiul regat reușise în preajma războiului să plaseze pe piața internă **primul împrumut național însemnat.**

/ După război, a lipsit această politică de împrumuturi interne, ceea ce putea fi suplinit doar cu împrumuturi externe.

Refacerea economică și reforma agrară , cereau **enorme resurse bănești.**

/ Pe când celelalte state ale Europei sărăcite s-au adresat, din timp, străinătății, primind credite însemnate , care au dus la însănătoșirea monetară și financiară și normalizarea vieții lor economice...

"Statul nostru a încercat să se izoleze voluntar , și nu s-a folosit din timp de buna dispoziție a piețelor străine , pentru a atrage capitalurile ce căutau plasament.[...]

s-a ales calea împrumuturilor deghizate."

După 1923, **s-a optat** [PNL] pentru o politică de **"gospodărie de mizerie "** ,cu **"refuzul formal și agresiv al capitalului străin"**, urmărind restaurarea monetei,

a creditului, a finanțelor publice și private, prin **iluzia revalorizării monetare.**

Revalorizarea a fost concepția dominantă a bugetelor noastre între 1923-1927 .

Defectele defavorabile ale acestei politici de revalorizare, s-au repercutat în toate domeniile : statul a amânat plata datoriilor externe ; societățile particulare au contractat obligațiuni în valută forte ; circulația bunurilor și economia s-au anemiat , sufocat ; (argumentează cu statistici, cu cifre)

(#)1922-1928.Bugetele României

1915 -1916 cifra bugetului (Vechiului Regat) , era de **600.000.000 lei aur.**

1922-1923,România Mare ar fi trebuit să fie de **2 1/2 mai mare** , cu o creștere de cel puțin 5% anual care ar fi dus ca, pînă în 1928, să se ajungă la **peste 2 miliarde lei aur.**

Comprimînd pînă la sufocare cheltuielile, au fost **bugete echilibrate** perfect contabilicește, dar **dezechilibrate** din p.d.v al **nevoilor reale ale statului.**

Au avut **excedente aparente** , care au și scăpat de sub controlul parlamentului.

Anul	Buget votat	Buget normal (în lei aur)
1922/'23	381	1.575
1923	516	1.654
1924	617	1.737
1925	794	1.824
1926	985	1.915
1927	1.594	2.011
1928	1.703	2. 111

#Moștenirea bugetară preluată de PNȚ , nov.'28

/ Rezultatul final al politicii bugetare PNL, se cristalizează în situația preluată în nov.'28.

Ea se caracterizează printr-un **deficitul bugetului '28** (pe 11 luni) ,și **grelele sarcini** ce apasă pe **bugetul '29.**

/Explică cauzele minusului de încasări : minusul la **impozitului alcoolului ; fraude în viticultură ; taxe de import scăzute**, prin regimul protecționist exagerat , care a ridicat **"ziduri chinezești [...] în cea mai autarhică economie din Europa "** ; taxe de export sufocante(deși , după 1927, tardiv, se relaxase această politică).

Este momentul unei " adevărate cotituri de drum în politica bugetară "a României, de aceea trebuie să explice deosebirile esențiale între politicile bugetare.

România veche , în preajma războiului, se afla printre **Statele bine cîrmuite** ,iar **bugetele sale publice** , cu toate imperfecțiunile vremii, aveau **o înfățișare sănătoasă.**

Războiul , care ne-a împlinit visul milenar al unității naționale, **ne-a lovit greu, creîndu-ne o situație financiară anevoioasă, împovărată de dificultățile refacerii.**

O asemenea politică financiară **"nu se putea bizui numai pe exploatarea forțelor noastre** financiare neîndestulătoare și slăbite, ci și **printr-o conlucrare sinceră cu centrele financiare din Apus ."**

O asemenea conlucrare ar fi adus un sprijin însemnat economiei private (lipsite de capital circulant) și ar fi împiedicat deprecierea monedei naționale. Ea s-ar fi manifestat și în bugetele noastre, la necesitățile teritoriului nostru mărit, apropiindu-ne de normalitate.

O asemenea politică ar fi permis realizarea unei concepții financiare largi și occidentale, pe baza tehnicii financiare moderne. (p. 175-176)

"Statul nostru a încercat să se izoleze voluntar, și nu s-a folosit din timp de buna dispoziție a piețelor străine, pentru a atrage capitalurile ce căutau plasament. [...] s-a ales calea împrumuturilor deghizate."

După 1923, s-a optat pentru o politică de "gospodărie de mizerie", cu "refuzul formal și agresiv al capitalului străin", urmărind restaurarea monetei, a creditului, a finanțelor publice și private, prin iluzia revalorizării monetare.

Revalorizarea a fost concepția dominantă a bugetelor noastre între 1923-1927.

Defectele defavorabile ale acestei politici de revalorizare, s-au repercutat în toate domeniile: statul a amânat plata datoriilor externe; societățile particulare au contractat obligațiuni în valută forte; circulația bunurilor și economia s-au anemiat, sufocat;

Hoiescu / 30 dec. '28

46.) I. Pistiner, Discurs la mesaj, 31 dec. '28

(DAD.MO.8/'29, șed. 31 dec.'28, p. 344-348)

[L.D. gândire rudimentară, formule marxist-gheriste "aplicate", ură pătimășă "de clasă", tendențiozitate, rea credință, contaminări cu lozinci din vocabularul bolșevic.]

Pistiner / '28

«Legea electorală "fascistă"

/Muncitorimea nu a putut să-și trimită reprezentanți în Parlament, datorită legii electorale "fasciste", făcute de liberali.

"Cînd liberalii au observat că, cu toate fraudele, cu toate violențele, votul universal începea să dea roade serioase, atunci au venit cu o lege nouă spre a da dictaturii lor o bază oarecum legală, de a împiedica, printr-o lege, ca votul universal să aibă un efect bun pentru România."

/Legea a împiedicat dezvoltarea normală a partidelor. Ea a scos la "tribuna străzii" nu numai muncitorimea, ci și partidele mici, ba și PNT, silite să recurgă la întruniri publice pentru a răsturna guvernul. (p. 344)

Pistiner / '28

«Cartelul electoral PSD-PNT

Prin cartelul încheiat, PSD și-a asigurat un număr de deputați, corespunzător numărului de voturi din alegerile trecute. Dar acest cartel l-am făcut nu numai din p.d.v. "tehnic" (al legii fasciste), ci și din considerații politice.

Pistiner / '28

#Amoralitatea politică a PNL

Sistemul liberal electoral (PNL și PP-care este o "ediție aventuristă" a PNL) a creat o stare de corupție, de jos, de la percepțiile financiare, pînă la panamaua petrolieră.

"Am văzut că ei au otrăvit țara cu corupție, așa că nu numai imoralitatea s-a născut, ci chiar o amoralitate, o lipsă de gândire pentru morală, așa că masele au început să creadă că așa trebuie să fie totdeauna și că nu mai poate fi altceva."

"Violența, începînd cu violarea legilor scrise în Constituția pe care ei singuri au votat-o" (ex: "libertatea" presei-cu confiscări de ziare; "libertatea" întrunirilor - cu interzicerea lor; 8 ore de lucru - cu interzicerea întrunirilor muncitorești care o cereau)

"Pentru că liberalii au făcut totdeauna legile numai pentru străinătate, iar pentru țară au avut numai jandarmi și arbitrarium."

"Violența aceasta a dus pînă la asasinarea cetățenilor în masă.

Ei au provocat comploturi, cu singurul scop de a menține mai departe starea de asediu și dictatura lor. Ei au schimbat armata și jandarmeria în instrumente politice [...] pentru menținerea lor la putere." (p. 344)

Pistiner / '28

/Banco -boierimea liberală

/Capitalul străin a fost împiedicat prin legile economice , și prin starea de amoralitate și anarhie care a fost în țară.S-au găsit oameni care să declare că **"liberalii vor face din România o țară burgheză".**El, Pistinier, a declarat de 7-8 ani, tot în Parlament,că **" nu este adevărat că liberalii sunt un partid burghez, ei n-au fost și nu vor fi.**

[...] nu reprezintă nici capitalul industrial, ci un fel de banco-boierime , un capital bancar [...] **exploatănd industria și ruinînd-o chiar ."**(aplauze la PNȚ)

/"Capitalul bancar nu a urmărit decît dobînzi " ruinînd economia țării.(p. 345)(aplauze PNȚ) [L.D :În acest moment intră în Cameră Iuliu Maniu, ovaționat]

Pistiner /'28

/Militarismul liberal .

/" În afară de bănci, liberalii dispun și de militarism."**"Tendința militaristă** există prin faptul **întrebuințării armatei pentru scopuri politice** ,așa cum au făcut totdeauna liberalii (aprobări la PNȚ) și **reacțiunea** mai dispune de **o birocrație înaltă** , pusă în seveliul

liberalilor, **care v-a sabotat** pînă acuma și **sabotează** astăzi încă actele noului guvern .

Pistiner / '28

/Imperialismul liberal.

/"Puterea liberală este bazată pe un imperialism internațional ."

"Industria, care este interesată la un război, industria care care subvenționează imperialismul internațional ,acea industrie, fără îndoială, va încerca cel puțin ca regimul oligarhic să revie încăodată.

[...] **anul 1929 va aduce lupta decisivă dintre democrație și dintre fascism** și va veni un an care **va decide despre evoluțiunea României ,dacă România va merge spre democrație sau fascism."** (p. 345)

Pistiner /'28

«Comuniștii / socialiștii / țărănimea /

[L.D: penibil!]

"Noi, în deosebire de comuniști, nu avem o tactică care este dictată de la Moscova pentru toate țările și **nu cerem ca fiecare partid** dintr-o țară să facă totdeauna **aceleași acte."****" Noi care avem o tactică ,care ține seama de împrejurările din fiecare țară, știm foarte bine că acuma în România ,țărănimea joacă alt rol decît a jucat înainte de război , în țările din Apus.De aici rezultă că tactica noastră de acum trebuie să țină seama de rolul țărănimii în România."** (Aplauze la PNȚ!)

/"Înainte de război, în țările din Apus, țărănimea nu a fost deșteptată;

țărănimea a mers, pe de o parte, cu marile latifundii [LD:Sic !] pe de altă parte, cu capitalismul orășenesc.

Iar după război, **în țările înapoiate, țărănimea s-a deșteptat** și a început să facă **singură o politică** care corespunde nevoilor ei."

/"Și din aceste considerente politice , noi ne-am aliat la lupta pentru dărîmarea sistemului liberal." (Aplauze prelungite la PNȚ)

Pistiner /'23

-Să dispară Siguranța și Jandarmeria !

E o chestiune "măruntă", însă legată de **democratizarea țării.**

"În nici o țară democratică , nu există o instituție cum este la noi Siguranța Generală a Statului .

Numai în **statele de dictatură** există, cum era în **Rusia țaristă Ochra**na,cum este și azi în republica sovietelor,**Ceka**, și cum e **statul fascist** , o instituție similară.

Noi avem Siguranța generală.**Eu nu concep** să poată fi vorba de **reorganizarea** acestei instituții,**ci numai despre dizolvarea ei.**

Poate să fie o Poliție de Stat , dar nu poate să fie în nici un caz o instituție cu singurul scop de a **provoca comploturi, de a face spionaj**, chiar între cetățenii de aici din țară, numai în **regimul oligarhic.Instituția Siguranței generale trebuie să dispară."** (p. 346) (aplauze la PSD)

/ **"Știm că avem o Siguranță , știm că avem o Jandarmerie** care pînă acum, cel puțin, **au avut ca scop** al lor numai **prigonirea gîndurilor politice.**Dar acum, **dacă începe o**

epocă nouă, dovada cea dintâi va fi dată ,dacă **toți aceștia vor fi amnistiați.**"

(p. 347)(aplauze la PSD)

Pistiner /'28

/Să se reducă serviciul militar!

Este imediat necesar **să se reducă** termenul **serviciului militar**.Nu sunt necesari 2 ani, pentru ca **soldații** să fie folosiți la **clădirea caselor generalilor**. (aplauze PSD)(p. 346)

Pistiner / '28

▣ **Capitalul străin**

/Prin **naționalizare** s-au creat doar **locuri** unui șir de **membrii ai PNL**

în **consiliile de administrație** .S-a mers pînă acolo , încît **s-au împărțit**

acțiuni gratuite pentru **anumite partide**, iar capitalul nu s-a mărit.

/ " **Capitalul** de care **avem noi nevoie** **poate să fie numai din străinătate**,

și cu voia sau fără voia noastră, este **datoria noastră** acum de a face tot posibilul ca

acest capital străin să aibă puțința să vie în țară..." (p. 346)

Pistiner / '28

▣ **Muncitorimea.**

/ "**O democrație** are o bază trainică numai atunci cînd ține cont și de **muncitorime.**"

Prea puțin se vorbește despre ea în R.la Mesaj.

/ "Se vorbește acolo despre **armonia între clase** ; **lucru în care noi nu avem nici o**

încredere." Nu se vorbește despre nici o lege.

/Se fac legi numai pentru străinătate, iar în țară nu sunt aplicate.

Cînd s-a discutat **Legea privind 8 ore** de lucru, **Dinu Brătianu** a spus industriașilor :

<nu aveți frică, legea asta nu va fi aplicată niciodată >

(există un Proiect de lege ,făcut chiar de actualul șef de guv.,Iuliu Maniu)

/ **Asigurările muncitorești să fie unificate** , cu deplina lor autonomie.

/ **Șomajul**.Să primească ajutorul, nu ca o "pomană" , ci ca un drept.

/ " **Muncitorimea din România** de acum **nu are nimic de pierdut**,

pentru că **în sistemul oligarhic** , **muncitorii** au fost considerați în totdeauna , **ca străini**,

ca niște criminali, au fost **suspectați** , **prigoniți** și niciodată **nu** au fost tratați ca

cetățeni egali." (aplauze PSD)

-Amnistie ptu condamnați!

/" Sunt și acum în **închisorile din România** , la **Doftana**, la **Jilava**,**sute de oameni** reținuți numai din cauză că au fost **implicați în comploturi provocate de Siguranță**, sau pentru că au dovedit **părerile lor politice.**"

(În Belgia au fost amnistiați și cei ce au dorit împărțirea Belgiei !) **Amnistie pentru cei condamnați ! Să nu se mai aștepte 10 mai, ci imediat să fie eliberați !** (aplauze PSD)

(p. 347)

Pistiner /'28

▣ **Politica externă.**

/ Se zvonește că s-a încheiat **un nou acord anti-sovietic**,prin semnarea unei noi

convenții cu Polonia.Socialiștii se deosebesc de **comuniști**,nu vor "**revoluție**

mondială" dar **acest zvon trebuie infirmat.**

- **Pamfil Șeicaru** : este o **convenție defensivă, nu ofensivă.**

-**IGDuca** :dta prezinți chestiunea sub **o formă inexactă**, fiindcă știi f. bine că **intențiile României sunt cît se poate de pașnice** (aplauze) că **nu există în România nici un partid cu intenții războinice**, există **unanimitate** (aplauze) și este bine că ea există (aplauze) . Fiindcă, **pe cale de insinuare, ai căutat să strecuri** că partidul, din care fac eu parte , nu a avut în această chestiune o atitudine destul de hotărîită, țin să-ți reamintesc că noi, **partidul și guvernul Național Liberal, am oferit Rusiei Sovietice , de două ori** , încheierea unui **pact de neagresiune** , nu limitat , ci **permanent** " (p. 348) (aplauze întreaga Cameră)

- **Pistiner** :Nu a vorbit despre agresiune, ci de **zvonul unui acord anti-sovietic;**

"poate" s-au adăugat lucruri noi ;**el nu a apărut niciodată Rusia sovietică ;**

socialiștii se deosebesc de comuniști ;(vezi la Politica externă)

(interven în polemică Șeicaru, Duca, Pompiliu Ioanițescu, etc etc.)

Pistiner , 31dec.'28

47.)O.Goga (P.P.-Averescu),Discurs la Mesaj, 15 ian.1929

[DAD,MO 10 /'29, șed. 15 ian.'29, p . 371- 388.]

[Este primit cu vădită aversiune ,de la început, de majoritarii PNȚ, fiecărei afirmații urmându-i o polemică virulentă.Deseori i se strigă că PP a murit !]

▫ PNL. (vezi la PNL) (polemică cu Duca)

▫ Regionalismul PNȚ (vezi la PNȚ și Etică) (polemică cu Gafencu)

▫ Alianța PNȚ cu PSDR. (vezi la PNȚ și PSDR) (polemică cu Vaida)

▫ Izolaționismul PNȚ (vezi la PNȚ) (polemică cu Vaida)

* Notă:

În cartel electoral cu PND-Iorga, în alegeri PPa avut capi de listă :**M.Manoilescu ,Cezar Papacostea ,Gral Averescu,gral Rășcanu,,prof. I.Petrovici , prof.PPNegulescu, Gr.Trancu-Iași ,C.Garoflid, O.Goga, Gr.Filipescu, prof.Emilian Antonescu, Stan Ghițescu, Al.Spineanu, gral Coandă, Tilică Ioanid, Petre Papacostea ș.a.**

(Dimineața, 22 nov.'28)

Goga /'29

▫Răspunsul la Mesaj

-O.G.:Se va conforma uzanțelor parlamentare , ca **reprezentant al PP...**

Voce PNȚ : muribund

-O.G. : "al cărui credincios soldat **am fost, sunt și voi fi "**

▫ Regionalismul PNȚ

Venirea la guvern a **PNȚ se datorează ardelenilor din acest partid.**

"Adevărul este că în Ardeal, **grație agitațiilor demagogice** desfășurate de dvs, pe urma greșelilor liberale, realmente era **o exaltare a mulțimii** creiată în mod meșteșugit ca o **protestare împotriva Vechiului Regat .**

-**Voci PNȚ** : nu-i adevărat !

-O.G.: "Să vorbim limpede ! Adevărul este acesta :ați aruncat de mult lozinca **<Ardealul , ardelenilor! >**" Au aruncat lozinca și au purtat-o de la un capăt la altul.Au spus masselor năpăstuite că vor face **"trenuri speciale "** cu care vor duce pe regățeni **"la urmă "**

-**Voci PNȚ** : proteste, vociferări.

Gr.Gafencu -intervenție

/PNR, PNȚ:cauza României Mari

-**Gr.Gafencu** (PNȚ).În calitate de regățean, a candidat de cîteva ori în Ardeal.

PNȚ a servit cauza românilor."Știu că această **dragoste** care mi s-a arătat ,s-a arătat **întregului Regat** (aplauze la PNȚ) [...] **de ea este legată o anumite idee de stat.** [...] pe care **PNR nu numai că nu a împiedicat- o , dar a cultivat-o pentru ideea României Mari.** (Aplauze PNȚ).[...] **PNȚ , prin felul cum înțelege unitatea sufletească a Statului ,a servit cauza românească** într-un mod minunat "(Aplauze, bravo)

-**O.Goga** :A ascultat această "apoteoză" a PNȚ...dar protestează contra acestor manifestări.Acestea sunt **deosebiri** de manifestare fundamentală de **conștiință și de credință** între **PNȚ și PP** (pe care el îl reprezintă) (**Veizi la Etică, mentalități**)

Al.Vaida Voevod -intervenție

-**Al.Vaida -Voevod** (PNȚ):A tăcut de peste o oră și l-a ascultat.Dar acum nu-l mai ascultă ,fără să atragă atenția asupra **"șiretlicurilor" de care abuzează, ca de obicei.**

"Da ,dle Goga, am făcut capital politic din izolare , în interesul acestei țări și al acestui neam. Dta **ne acuzi pe noi ?** Cînd bine știi că în loc să fi venit cu dragoste frățească , **partidele istorice și partidul dvs** improvisat - nu ca partid de proconsuli - **liberalii** n-au venit cu ramura de măslin,ci **folosind ținuturile** de dincolo de munți ca o **Siberie** pentru deportații lor , iar **dvs i-ați descoperit** pe toți acei **autohtoni** cari **ar fi meritat** să fie **deportați** din Transilvania , punîndu-i proconsuli acolo (Aplauze prelungite la PNȚ)[.....] Însă **dta știi foarte bine** că **judetul Alba era nu numai judetul lui Mihai Viteazul,ci și al lui Horea, Cloșca , Crișan și Iancu, și mai era și a lui Iuliu Maniu și Alexandru -Voevod.**[...] **avem dreptul** să susținem interesul aceluiași popor ,contra invaziunii corupției ,**nu în contra frățietății din regat , pe care cu toții am dorit-o .**[...] **am susținut-o cu resemnare ,atunci cînd dta , în**

întovărășirea clandestină, morganatică, **cu liberalii**, **ne împiedicai** cu toate mijloacele posibile, **să închegăm sufletul românesc dincolo de munți**.

(Iuliu Maniu

[...] Cum, dta **vii și cutezi să acuzi de la tribună**? În fața acestei **incinte**, în care pulsează **sufletul lui Iuliu Maniu**, **să acuzi pe Iuliu Maniu**, **căruia i se datorește această grandioasă unanimitate**, această manifestare a sufletului românesc **de la Nistru pînă la Tisa**, în fața căruia se înclină **întregul orbis terrarum**?" (p. 375)

(Aplauze prelungite la PNȚ)

[**L.D.** : **Vaida** îi aduce aminte de colaborarea cu ungurii, în alegerile din 1927, când a înfrînt frații, cu ajutorul lui "Magyar Party"; **Goga** dă înapoi (n-a spus aceasta; nu impută nimic; nu batjocorește) Izbucnește o mare polemică -scandal .

/Alianța PNȚ-PSD

[**Vaida** îl pune la punct și în **problema socialiștilor români** Vezi obligatoriu **la PSDR**]

-O.G. : "Socotesc că **un partid de guvernămînt nu poate să aibă alianță**, astăzi, în **România, cu partidul socialist**" **Socialiștii** sunt "internaționali" în convingeri(p. 374- 375)

-Vaida : "Dta vrei să făurești **o armă contra lui Iuliu Maniu**, [...] **La Alba Iulia, începe istoria tovarășiei noastre cu socialiștii**, ba chiar **de mai de mult**, cînd dta erai într-un refugiu mult mai plăcut [...] ferește-te să te adîncești prea mult în trecut, că ne cunoaștem noi amîndoi reciproc, prea bine, [...] dar pînă atunci, ia la cunoștință că **socialiștii existau la 1905, cînd am ajuns deputați la Budapesta**. [...] cărora li se pretindea să se contopească în marea internațională a socialiștilor ...

"Reprezentanții **socialiștilor români** au venit **la mine și la Aurel Vlad** și ne-au spus că **vor să-i contopească în masa socialiștilor maghiari**, iar **noi le-am dat toate sfaturile**, cum să se organizeze în **secțiune românească în cadrul PS**.[...]

iar cînd a sunat ceasul, în **1918**, dumnealor au venit **la noi, la Budapesta**, tot la Aurel Vlad și la mine, și ne-au spus :< **vor să ne rețină la Budapesta, spre a se servi de noi ca de un instrument, pentru a compromite ideea unității tuturor românilor, înaintea lumii internaționale, demonstrînd că socialiștii români, de origine din Transilvania, chiar și din Vechiul Regat, și din toate provinciile, sunt în contra acestei uniri, de frica ciocoismului. Noi rămînem însă în sentimentul vremii și mergem cu dvs.** >

Și atunci, dlor, nu i-am respins, ci **i-am strîns cu dragoste la piepturile noastre și am mers cu ei la Alba Iulia**. (Aplauze la PNȚ)

Vei recunoaște, dle Goga, că unul dintre cele mai **strălucite discursuri**, ținute la marea adunare istorică, a fost manifestarea plină de sentiment și înaltă înțelegere politică a **socialistului Jumanca**. " (p. 375-376)

-Al.Vaida Voevod (ministr. de Interne) : " Convingerea noastră este că **da, avem nevoie de acești socialiști cu sentimente patriotice românești**, în sensul că ei **nu caută peste hotare** soluțiunile pentru mulțimea muncitorească pe care o repreuntă ei.

Socialiștii români vor, în cadrul acestei Români Mari, **să aranjeze chestiunea muncitorească conform intereselor reale**, nu numai ale lor, ci ale întregii țări.

(aplauze PNȚ) "**De ce ne acuzi, cînd venim**, în mod cinstit, cu tovarăși buni de-ai noștri, **cu socialiști români**, care apără această țară împotriva ideii internaționale?

(Aplauze PNȚ) și **vrem, împreună cu ei, să rezolvăm chestiunea muncitorească** înaintea căreia nu putem să ne ascundem, pentru că **este o realitate**, nici **nu putem să întrebuițăm armata**, cum ați întrebuițat-o **dvstră și tovarășii dvoastre** de mîna stîngă, **liberalii**."(p.376)

-Goga: Mulțumește lui Vaida că "**a înjghebat o specifică concepție socialistă**" și **ar dori ca socialiștii** să se prezinte pînă la sfîrșit în această postură, **desmîntînd astfel și doctrina** de care s-au împărtășit, de cînd s-au ivit .și "**creînd un socialism românesc ad-hoc între granițele României, fără nici o legătură cu doctrina socialistă de peste frontieră**"

-Vaida : iar o sucești !

-Goga : "**Aș fi foarte satisfăcut** dacă **din contactul cu dvs.** ar deveni niște **naționaliști**, așa cum doriți să ni-i înfățișați, **care să adere la toate idealurile noastre naționale** ." (p.375- 377)

/Hotărârea de la Alba Iulia= concepție federalistă!?

-Goga: Critică PNȚ că invocă mereu **Hotărîrea de la Alba Iulia**. (argumente)

"Eu în această concepție, care a fost lansată atunci, văd **o concepție de Stat federativ**,

nu de Stat național."(Proteste , vociferări la PNT

-Al.Vaida -Voevod (,PNT,ministr. Interne) :"[...] nu se poate ca **dta** să vii și, dintr-un ansamblu de hotărâri de la Alba Iulia , prin surprindere, **sucind și răsucind lucrurile**,să le prezinți într-o **lumină falsă** , și, în fața incintei, să creezi **o turburare a concepțiilor și noțiunilor**. " / "[...] Vorbești de **stat federativ**,[...] **Cine poate să te urmărească ?**[...] **să scoți insinuări la adresa**[...] **reprezentanței poporului român** de dincolo de munți, [...] **falsificînd adevărul istoric** [...] **Comiți o nemodestie** [...] nu suntem aleși cu **baioneta** , nici cu **voturile ungurești** , [...]

Ion Mihalache :intervenție

/"Socialiști" - "comuniști"

[LD:dau și acest episod , pentru a se vedea care era ,în epocă, opinia privind cele două mișcări de stînga **-socialismul și comunismul**-pe care istoriografia comunistă le-a ocolit]

-Goga : "Eu , dle **Mihalache**, în dvs văd **o expresiune tipică , simpatică,intactă,a românismului de baștină**, a bine îngrăditului particularism românesc de la țară.[...] nu-mi închipui , dle **Mihalache**, că **această cămașe-simbol**, ați fi hotărît vreodată **să o schimbați cu bluza albastră de uvrier**."Se miră că el nu a observat că alunecă pe **panta internaționalistă**

-Mihalache (ministr.Agricultură și domenii) : " **Vă mărturisesc că n-am băgat de seamă**. "(Mare ilaritate, aplauze)

-O.G.: Și din punctul de vedere al **politicii interne**, și al **relațiilor cu străinătatea**,are credința că " **tovărășia partidului de la guvern cu socialiștii nu e binefăcătoare și nu e potrivită intereselor noastre**."Cu 10 ani în urmă , bătrînul **Clemanceau** spunea că "**România are datoria să bareze cu un dig revărsarea socialismului internațional în Europa centrală** [

-Mihalache : "vorbiți de **socialiști** sau de **comuniști** ? [...] Îmi pare că faceți **o confuzie**. [...] Vorbiți cum vorbește ziarul "**Viitorul**" .

-N.Ghiulea (PNT) : " Nu e nici o legătură între **idealul PNT și idealul PS**,însă și ei și noi ne găsim în situațiunea că a trebuit să luptăm pentru întronarea unui regim democratic în această țară. [...]

În momentul cînd **s-au terminat alegerile, ne-am separat.Străinătatea** [...] nu poate face **nici o confuzie** în această privință [...]iar **socialiștii vor fi opozanți ca și dvs**. " (p. 377)

/Cu Partidul Sionist

-Goga : "PNT a făcut alianță cu **partidul sionist** .Cu această ocazie vrea să facă cîteva **declarații cu caracter personal** , pentrucă **o presă potrivnică i-a făcut reuștia de a fi "antisemit"**. "Eu nu sunt antisemit , pentrucă **antisemitismul este o postură de ură religioasă și de rassă** , și nu m-am găsit niciodată în această **atitudine**,[...] în flacăra mare a războiului,**s-a consumat tot capitalul meu de ură** și ,după marea dramă , **azi privesc raporturile cu toate neamurile printr-un sentiment de puritate morală desăvîrșită**."El se ridică doar **împotriva celor care invadează clandestin România**, împotriva lor va lupta în continuare.(p.377- 379) (**Vezi la Evrei și Antisemitism**) Goga /'29

Emil Fagure :intervenție

/Demisia lui Manoilescu din PP

-Emil Fagure(ziarist) :La 21 dec.'28 **M.Manoilescu a demisionat** din partidul d-tale.

[LD: **vezi la fișier PP sau la PNT , episodul și urmările**]

("Dimineața",21, 22 dec. 1928)

M.M.(fost subsecretar de stat în guv.Averescu) a transmis gr-lului Averescu **o scrisoare** : " **La capătul unei lungi crize de conștiință** , vin cu regret să vă rog a mă considera **demisionat irevocabil din partidul poporului**.[...] convingerile mele nu mai sunt încadrate în atitudinea politică a partidului."**[.....]" Cînd în aprilie 1926 , partidul poporului a fost adus la guvern,am crezut că sosise ceasul , nu numai ca să împlinească un program binefăcător de guvernare , dar ca să se afirme definitiv în fața țării ,ca un organism politic independent**,[...] **La aceste așteptări, cari erau și așteptările țării, partidul**

poporului n-a răspuns. Dacă guvernarea sa a adus îmbunătățiri reale în situația țării, în schimb ea s-a desfășurat pînă în amănunte, sub controlul unui alt partid politic.[...] Cînd după căderea de la putere în iunie 1927 s-a pornit acea furioasă și nedreaptă campanie împotriva noastră, noi am răspuns prin timiditate și prin toleranță [...] Vă reamintiți că în cursul anului 1927, v-am dat pentru prima oară demisia mea din partid. Știți cum din delicatețe față de dvs. am amînat actualizarea și publicarea acestei demisii și cum evenimentele survenite neașteptat - procesul politic care mi s-a deschis în octombrie - au întîrziat și mai mult clipa de lămuriri necesară. "Față de aceste continui diferențe de păreri, plecarea mea din partid nu este decît un act normal de cosevență."

(Înșiră greșelile comise de partid, contrare opiniilor sale : politica de dependență ; politica absurdă și pătimășă contra presei ; part. în slujba unei fobii personale [Goga] ; împiedicarea unei fuziuni benefice [cu PNT])

"Îndreptarea" a explicat demisia ca fiind determinată de căderea lui MM la alegeri (Botoșani.) Din cercurile apropiate lui Manoiilescu, se spunea că motivul principal l-ar fi constituit faptul că Averescu urma sugestiile lui Goga .

Petrovici ar fi spus (la Iași) că mulți sunt nemulțumiți de politica partidului, dar nu cu tendințe centrifuge. Garoflid a desmințit intenția de demisie din partid. Averescu ar fi răspuns demisiei printr-o scrisoare ,care n-a dat-o publicității.

O.Goga, 15 ian.'29

48.) Polizu Micșunești (PNT) , Discurs la mesaj, 16 ian.'29

(DAD, MO. 11, p. 397-398 - text parțial)

▫ Socialiștii români (vezi la PSDR)

▫ P. Poporul (replică lui Goga) (Vezi la PP)

▫ PNT: legalitate, unitate națională, dreptate

PNT are, conform programului și principiilor sale , apanajul lozincilor superioare : **legalitatea** (peste individ, peste clasă) ; **unitatea națională**, a tuturor românilor (peste individ și clasă) ; **dreptatea absolută** (față de indivizi și instituții) .(p. 397 - 398)

Polizu Micșunești, 16 ian.'28

49.) I. Flueraș (PSD) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD, MO 13 /'29, șed. 18 ian.'29. p. 447-456)

[L.D discurs emblematic pentru **social-democrația românească**, expresie a **marxismului "reformist"** ; emblematic și pentru **mentalitatea ardelenescă**, de respingere a regătenilor ; adăugată și doza de **politicianism curent**, pentru victoria contra liberalilor . Din această suprapunere - **ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism** - a rezultat un discurs distructiv, sumbru, subiectiv.]

▫ Răspunsul la Mesajul Regal

/Legiferarea muncitorească.

/ În toate **Mesajele și Răspunsurile la mesaj**, de către **toate guvernele**, se promet **legi pentru muncitori**.

-**Legea pentru asigurări** se perindă de 10 ani ;

-**Codul muncii**, la fel ;

-**Legea conflictelor de muncă**, ș.a. s-au făcut numai **de "ochii lumii"** , mai mult pentru **"împiedicarea dezvoltării clasei muncitoare"** , decît în favoarea ei.

- **Legea pentru 8 ore de lucru (Guv.PNL. ministrul Lupu**, care aplecat din Cameră cînd

a văzut că urmează el la cuvînt) **s-a făcut** pentru că **a fost obligat de Conferința**

Internațională a muncii (Washington) [...] (**Duca** , parcă , i-a liniștit pe majoritari că **legea**

nu se va aplica !). Legea , deși votată, încă nu a fost aplicată, dar , acum , **guv. Maniu...**

...Există peste 100.000 de muncitori fără lucru; zeci de mii de muncitori sunt pe drumuri ...

▣ Chestiunea țărănească în preocupările PSD

"Deși unii i-au povățuit să nu se mai ocupe de ea,ei **nu uită că sunt "de la opincă "**, mai mult **decît** cei ce acum **pretind că o reprezintă** .[...]

Eu cred că **țărănimea muncitoare** , țărănimea producătoare,**are interesul** de a fi în **tabăra social-democrată** , **iar nu în tabăra dvs.** "[.....] nu este o rușine ca și **intelectualii** să facă parte, în massă,din **PSD,fără a trăda** , prin asta, țara și națiunea (cum a spus Goga) (p. 447)

▣Retro'1918.PNR -PSD

/El cu **Mihuț** , s-au dus la reprezentanții **PNR**, la Budapesta ,cu această **propunere** . D-lor ne-au primit cu dragoste, **au acceptat propunerea** noastră și s-a format **Consiliul Național** (6+6) care urma **să conducă** viața întreagă a **poporului român din fosta Ungaria**, pînă la tratatul de pace. Mai tîrziu, evenimentele s-au precipitat și am plecat la **Alba Iulia**.[...] "Nici după 10 ani **n-a sosit timpul ca să vorbesc** destul de larg despre acțiunea aceasta [...]este destul că s-a convocat **Adunarea** [...] s-a alcătuit **Sfatul național** ,și acesta alcătuiind **un guvern nou, noi am intrat în acel guvern** [...]

dar ne preocupa gîndul și în special îndemnam pe domnii naționali să îngrijească ca nu cumva dacă ne aruncăm cu toată dragostea așa zisei < maici dulci > **România,să nu ne aruncăm și în ale liberalilor , pentru că ne vor strînge prea tare** (aplauze)

D-lor [PNR] , n-au ascultat de noi, dar mai tîrziu **au pățit-o**.Iar azi putem să o spunem că **dacă ne-ar fi ascultat și și-ar fi făcut datoria atunci**, prin asta nu **s-ar fi salvat pe dînșii , ci salvau poporul** , nu numai **din Ardeal**, dar **din întreaga țară**. (aplauze PSD)

-Gavril Alvirescu (PNT?) : "Cum înțelegeți **aruncarea aceasta în brațele liberalilor ?** Vedeți că, **după zece ani, partidul național** este tot **în opoziție cu liberalii**."

-Flueraș : "[...]dacă **partidul național ardelean opunea o rezistență** mai mare , așa cum trebuia, **împotriva acaparărilor național-liberale**,atunci **partidul liberal nu putea să domineze zece ani și să împilească țara** .[...] era mai bine dacă [...] **liberalii ar fi fost reduși** la ceea ce trebuia.**Ei au ocupat un loc pe care nu-l meritau** și nu din vina d-lor, ci mai cu seamă **din vina dvoastră [PNT]** , cari, de la început **trebuia să vă opuneți**.[...] nu din slăbiciune [...] ci **din marea încredere ce ați avut-o față de dînșii** ."

▣Încredere în miniștrii Ralea și Andrei

/Liberalii erau "**capitaliști conștienți**" ,iar **național-țărăniștii** abia începeau să fie, se înfiripau.**Cu timpul, se vor asemăna**.

/Dacă are o **speranță**, este în **cei pe care îi reprezintă Andrei și Ralea** care au făcut niște **profesiuni de credință ,care au plăcut și social -democraților**.

-D.Moldovanu (PNT) : "Vă rog să **aveți încredere în curentul reprezentat de d.Ralea** și,dacă **partidul nostru va păcătui** , rugăm ca pe viitor,**partidul social-democrat să nu mai aibă încredere în noi** ."

Flueraș /'28

Regretă că Iorga, Duca, Lupu, Șeicaru, Ralea,Andrei ș.a. ,vorbind la Mesaj,

s-au ocupat foarte puțin de clasa muncitoare.

-Petre Andrei (PNT) : nu pentru că ar disprețui PSD,ci pentru că **s-au ocupat de partidele care au guvernat** , care reprezintă **realități mai însemnate** .

Lucrătorii industriali și proletari în România sunt **cca 500.000** ,nu reprezintă o **forță**.Cînd toată **Țara Românească** va avea **proletariatul industrial din Ardeal** , atunci și **PSD** va avea o altă dezvoltare, și un cuvînt mai greu de spus.

-I Flueraș :el nu **s-a plîns** că dnii nu s-au ocupat de **PSD** ! El a spus doar că **guvernele** ar trebui să se ocupe **de această clasă** .Cît privește **numărul, este o rușine dar... nu există statistici** .La Casa centrală de asigurări ,**datele indică peste 1 milion**.

Aceștia, împreună cu familiile lor, reprezintă **cîteva milioane**.

Flueraș , 18 ian.'28

50.)**V.Toncescu** (raportor la mesaj) Discurs final ,28 ian.'29

(DAD, MO.20, șe. 28ian.'29, p. 582- 590)

▣Consens parlamentar

/Coroana, politica externă, armata.

(p. 582) (vezi la respectivele)

Toncescu / '29

▣Legile organice propuse de guvernul PNȚ:

Organizarea **juducătorească** ; organizare **administrativă**; organizarea **jandarmeriei** ;
Le vor schimba.Dar de ce este aceasta o **operă "negativă "** ?

/Legea de organizare judecătorească

În 1925, PNL a modificat **Legea de organizare judecătorească**, introducând și **reglementări esențiale**, în contradicție cu toate principiile judecăților și cu tradiția românească : "pluralitatea" de judecători.În 1928,tot liberalii au revenit la forma veche. Și atunci... de ce guvernul PNȚ nu are voie să dea o lege care să scoată magistratura de sub orice influență politică, pentru a asigura, cu adevărat, justiția românească ?

/Legea jandarmeriei,

Absolut necesară .PNL a distras un întreg **corp de armată**, trecînd **soldați nepregatiți**, **sa facă poliție administrativă sau judiciară .30.000 de oameni , ca să apere guvernele**, împotriva națiunii , transformați în "**agenți electorali**" , amestecați în luptele politice,**PNȚ este dator sa dea jandarmeriei o organizare** care sa-i mărească prestigiul,să-și poată îndeplini misiunea socială.

▣Regimul liberal

Liberalii nu numai că știau de aceste **ingerințe**, dar le-au folosit cu **fățarnicie** , astfel, **au anarhizat țara**, de sus pînă jos. (aplauze PNȚ)

(citește o serie de "rapoarte" , care dovedesc că **jandarmii** erau folosiți pentru **campania electorală liberală**, cu știrea Ministrului de interne, Duca , etc etc.. Pe această fază **liberalii părăsesc incinta camerei**) : (vezi la **Etică, mentalități**)

" **Dvs, liberalii , ați pingărit toate instituțiile** care trebuiau să apere ordinea în acest stat " (aplauze la majoritate)iar acum cînd venim cu dovezi părăsesc parlamentul. "

#Legislație greșită

IGh.Duca a respins **Răspunsul la mesaj**, pe motiv că este programată o amplă **revizuire legislativă "distructivă "** , care "**dărîmă.**" (vezi la **Legislație**)

Legislația liberală , în întregul ei, **nu este intangibilă**,este **plină de greșeli**, și dovedește cît de puțin serioasă este pretenția PNL, care se pretinde singurul partid de "**competință**".[LD : în acest moment ,**grupul parlamentar PNL părăsește Parlamentul.**]

(Vezi la **Etică, moravuri**)

Toncescu / '29

#<Prin noi înșine ! >=politică negativă

(p. 587-588)

"Cred că toată **țara a primit cu un hohot de rîs** , **pretențiunea liberalilor** că ,dacă noi ne atingem de politica lui economică ,**am face o operă negativă.**

Brătianu susținea ca **industria** să fie astfel încurajată, încît **să devină egală cu agricultura "** **Această politică a fost un rău** ,căci în momentul cînd se transforma **proprietatea** noastră prin expropriere și trecea **de la marea proprietate [...]** la **mica proprietate** , [...] cînd **noul proprietar de pămînt** avea nevoie de **numerar** , să poată să-și înființeze **gospodăria** lui și să fie în măsură a face o **cultură intensivă** cît mai bună, tocmai atunci **d. Brătianu cerea să trecem capital de la agricultura la industrie.**"**În loc să înființeze o bancă agrară** , care să acorde **împrumuturi noilor proprietari,cu dobînzii mici**,**Brătianu i-a îndrumat spre comerțul falimentar și industria parazitară.**

Toncescu /'29

#Încurajare excesivă a industriei.

" **PNL a urmărit să facă legi** cari să puie în valoare toate **bunurile Statului** și legi cari să transforme din punct de vedere **industrial** țara noastră.

Aceste legi sunt în număr de **patru** : **legea energiei, legea comercializărilor, legea regimului apelor și legea minelor.**" (vezi la **Legislație**)

"Acel om care credea că este capital românesc suficient pentru această operă imensă, acel om există, **era dl. Vintilă Brătianu, și, pe baza credinței sale fundamental greșite**, s-a făcut tot **eșafodajul de legi pentru industrializarea țării.**"

Toncescu / '29

#Rea credință față de capitalul străin.

În Programul PNL din 1921, liberalii afirmau că aceste mari lucrări voiau **să le facă cu concursul frătesc al capitalului străin. Atunci când au ajuns la legiferare, însă, au introdus în legile lor economice un astfel de regim pentru capitalul străin, încît "era imposibil ca să vie acest capital".**

(Ex. art. 11 din **Legea energiei**, străinului i se făcea această invitație :< **vino de colaborează frățește cu capitalul nostru [...] nu-ți dau decît 40 % ,iar 60 % țin pentru mine ;da însă, odată ce ai intrat, să știi că acțiunile sunt nominative și fără voia mea nu le poți trece la nimeni. >**

Liberalii nu au fost de bună credință, nu au fost nici naivi, ci au urmărit această politică mărturisită de însuși conducătorul partidului .Rezultatul a fost cel știut : **n-a venit nici un capital străin**, lucrările nu s-au făcut, tot ce au promis a rămas pe hîrtie.

"Ați văzut dvs. **vreo parte a acestei țări să se asemene cu Italia** -cum promitea **gral Moșoiu** -adică cu o grădină irigată, cu canale navigabile, cu **uzine electrice numeroase** ?Ați văzut dvs. **vreun țaran care să aibă tovarășul** - pe care îl promitea **Tancred Constantinescu** - **motorul electric** cu curent, venit de la vreo uzină electrică [...] ? "

"Tot ceea ce ați promis dvoastre nu s-a realizat, fiindcă era conceput absolut greșit. În această politică economică a partidului liberal au vrut să facă lucrări ce nu se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu /'29

Toncescu /'29

#Guvernare oligarhică

Pornea de la un articol al lui **IGDuca** din "Viitorul", în care acesta demonstra că **PNL este un partid democratic. Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.**

Au avut "o guvernare absolut oligarhică", în sensul științific al cuvîntului, adică **"guvernarea cîtorva"** cari **s-au sustras în administrația lor de la toate controalele** (Curtea de conturi era cu controlul la anul 1916, deci de 12 ani nu făcuse nici un control!) și n-au avut să se teamă de **nici un fel de sancțiune** guvernînd **"după bunul lor plac."**

Au făcut numai **alegeri violente**, în cari **au impus** corpului electoral **anumiți candidați**, cari **n-au fost aleși, ci numiți**; **au violat libertatea presei**; **au instituit starea de asediu** etc. Au scăzut prestigiul **Parlamentului**, nerăspunzînd la interpelări, neducînd la final **nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele.**

Au sacrificat interesele Statului în favoarea și beneficiul instituțiilor liberale (ex. comercializarea subevaluată a gazului metan; adjudecarea a 125 ha de pămînt pentru societatea petrolieră "Steaua română")

#Oculă liberală

PNL este un partid bancar. A pus mîna pe Banca Națională și pe cele două Credite, punînd astfel baza acelei **"oculțe liberale"** **Vint. Brătianu**, care este **șeful atotputernic** al acestei laturi **bancare**, este și **șeful partidului**, "și ceea ce vrea să facă, **face cu partidul pentru bănci și cu băncile pentru partid."**

Toncescu / '29

«Regimul național-țărănesc

/PNȚ=adevăratul partid "liberal"

[**LD Atenție ! PNȚ este partid liberal !**]

"Rezervele de nesecat ale neamului nostru au făcut ca **principiile pe cari le susținea Ion Brătianu, la 1866, adică alegeri libere, parlamentarism, sancțiune, libertate**, aceleași principii **să fie susținute astăzi de românul ardelean**, președinte al Consiliului de Miniștri, **Iuliu Maniu.**" (aplauze la majoritate) (p.590)

Toncescu '29

/PNȚ și reprezentarea provinciilor.

/Majoritatea PNȚ reprezintă "întreaga națiune română", proporțional cu nr. de mandate. Sunt alții ardeleni, regățeni, bucovineni, basarabeni, cite mandate au aceste provincii și toți suntem "soldații unui ideal politic".

/Unii au pornit în PT; alții au venit din Ardeal, cu un vechi ideal românesc.

Vaida-Maniu-Mihalache "au cucerit toate sufletele de bine din această țară"; sunt și cei cari au luptat în rîndurile P. Conservator Democrat, care au votat în Constituanta de la Iași, votul universal și împroprietărirea;

/"[...] suntem așa de strîns uniți încît putem fi comparați cu o stîncă de granit, [...] venim să facem aici sacrificiul nostru de muncă pentru binele țării." [::]

/< Porți deschise!>

"De aceea, la politica partidului liberal fundamental greșită, noi opunem în Proiectul de Răspuns la Mesaj, o altă politică, și, de sigur, aceasta va fi mult mai bună."

Noi, în Țara Românească, nu avem capitalul necesar și vom cere concursul frătesc al capitalului străin pe care îl vom primi într-adevăr frățește. (aplauze pe băncile PNȚ)

«Prima decadă a României Mari

"Închidem astăzi prima decadă de la unirea din 1918. Bilanțul este dezastruos. Răspunderea o are, întreagă, PNL., pentru că acest partid a monopolizat conducerea țării și a împiedicat să se desfășoare, în mod normal, munca poporului românesc întregit." (p. 590)

Toncescu / 28 ian '29

51.) O. Goga (PP): Pericolul comunist (comunicare) 1 febr. '29

(DAD, MO. 24/'29, șed. 1 febr. '29, p. 659-665)

(Vezi pe larg la fișierele *Învățămînt... Presă... Komintern ...PCR*)

-Necesitatea cenzurii

-Goga: "Cînd libertatea presei se confundă cu anarhia, și cînd dreptul de întrunire se confundă cu îndemnul la rebeliune, țintind laolaltă la răsturnarea ideii de Stat, în împrejurările excepționale în cari se găsește Basarabia, oricare ar fi utopiile unei ideologii chimerice, omul de Stat și bunul român preferă ordinea încadrată în rigorile militare și cenzura cu toate severitățile ei." (Proteste la PNȚ)

-M. Ralea (PNȚ) : "Dacă este vorba de preferință, noi preferăm altceva."

-D. Bogos (PNȚ) : "Faci o comunicare zădărnică, pentru că Basarabia nu se entuziasmează de cele scrise în "Raboce Pravda"

-C. Crețu (PNȚ) : "Tovarășul Sîrbu și alții, n-au nimic comun cu muncitorimea Basarabiei. Ei sunt plătiți cu 13.000.000 ale d-tale și ale liberalilor pentru combaterea democrației cinstite a PNȚ."

- O. Goga : "[...] suntem puși în fața unei mișcări cu țeluri precise, eu într-adevăr spun sincer că nu mă așteptam la atitudinea dvs de azi...

(vrea să citească din "Pravda ...este întrerupt virulent)

-V. Madgearu (min. Industr) : "Lăsați, nu-i mai faceți publicitate. Aceasta este propagandă comunistă."

- Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) : "Ziarele comuniste nu sunt citite de nimeni.

DI Goga le dă publicitate, voind să le citească în Parlament."

- O. Goga : "Propaganda sovietică se duce la lumina zilei, cu o îndrăzneală care nu se poate explica decît prin slăbiciunea celor care ar trebui să se apere împotriva ei.

Mă întreb : suntem în România într-o eclipsă totală de patriotism,

de inteligență sau de voință ? Sunt acestea preludiile unei descompuneri ?

Suntem copleșiți de atîta lașitate, încît nu mai suntem în stare să reacționăm ?

(Sgomot, vociferări) [...] de aceea, întreb : ce măsuri trebuie să ia d. președinte al

Consiliului de Miniștri [Maniu] față de această ofensivă a propagandei destructive din Basarabia ?"

O. Goga, 1 febr. '29

Răspunsuri : pericolul comunist, 20 febr. '29

[LD 13 sept.2006.:ehehei ce s-au mai jucat politicienii români de-a "pericolul comunist"! Ce și-au ascuns capul în nisip -unii - și ce s-au învinuit reciproc de procumunism -alții ! O miopie politică - cu circumstanțe atenuante până la un punct - care va fi atât de scump plătită după 1944! Dintre protagoniștii acestei polemici unii nu vor mai apuca să-i cunoască metodele (Goga, Madgearu ș.a), dar Maniu ,Ciugureanu,Bogos , sau moș'Codreanu ,da.]
(Vezi pe larg la fișierele *Învățămînt... Presă...Komintern ...PCR*)]

a)Virgil Madgearu (Ministr. Industr.)

#"Bomba" aruncată de Goga ,

Răspunde în absența președ. Iuliu Maniu.Se auzise că **Goga** va arunca"**o bombă**" în Parlament. Madgearu l-a rugat pe Cicio-Pop, să-i dea cuvîntul, ca să explodeze bomba cu un ceas mai devreme .**"Bomba"** nu atinge guvernul,ci "ultimele resturi ale reputației " lui Goga.
Madgearu /'29

/"Pericolul" **bolșevic** în Basarabia ?

"Noi am pus aceste știri pe seama **dușmanilor țării** noastre , cari acum, în preajma **încheierii împrumutului** , încearcă **o nouă manevră** [...]"

S-a înșelat, privind pe Goga .

"Într-adevăr, în Basarabia ,**neexistînd stare de asediu** (decît 10 km de-a lungul Nistrului), **neexistînd cenzură , exista libertatea întrunirilor, a presei.**Nu-i de mirare că apăreau atari articole.Dar **era bine că apăreau**,pentru că **puteau fi cunoscute** și măsurate **tendențele forțelor sociale ,forțele subversive**, iar alegerile recente au fost ca un **plebiscit** impunătorpentru toată opinia publică internațională.

De ce nu a cercetat dl Goga (are acolo pe **Sergiu Niță** , ministru de 2-3 ori în guv Averescu) ,în cîte exemplare se tipărește acea **fițuică imundă în care sriu cîțiva descreeați sau cîțiva agenți plătiți ?**Dacă era patriot ,**avea datoria să aducă la cunoștința guvernului .**

Madgearu /'29

▣**Țărănimea din Basarabia .**

/"Nu este ,dlor, nici un motiv de îngrijorare ,**țărănimea din Basarabia** este cu mult mai **sănătoasă** decît voiesc să o zugrăvească ,cei care au interes să creeze și acum atmosferă de panică [...]

"Țărănimea era într-o situație dificilă (seceta) **Guvernul a venit cu ajutoare. Curentul sănătos PNȚ , stăpînește spiritul public.**

Madgearu /'29

#Iresponsabilitatea lui Goga .

Cînd a doua zi urma să se semneze Împrumutul extern, cînd peste o săptămînă urma să se voteze stabilizarea monetară, **Goga venea cu acea "bombă".**În spatele lui erau **"regimente de jandarmi și de armată "** "**aservite scopurilor politice**".

Goga mai avea și acea "**dorință extraordinară** " să vadă iar "**presa înlănțuită și întrunirile publice stînjinite** [...]" .

Madgearu /'29

▣ **Guvernul PNȚ versus comuniștii .**

/Nu va ajunge la cenzură, dar **va împiedica răspîndirea acelor fițuici** (cu gloriificarea Rusiei Sovietice) .

"**N-am admis acest lucru nicăeri** și de cîte ori comuniștii , înainte de alegeri ,s-au întrunit - după alegeri nu au mai convocat întruniri -totdeauna **s-a verificat ceea ce vorbesc.**Dar de aici pînă la **starea de alarmism** și pînă la a da publicitate unei întruniri de 20-30 , cel mult 50 de cetățeni [...] fără nici un răsnet [...] eu cred că este o distanță mare , este **distanța** care desparte **spiritul omului de Stat , de spiritul aventurierului** care caută să **pescuiască în apă tulbure**"(aplauze prelungite la PNȚ)

b)N.Corodeanu (PNȚ)

#Să nu apară în Monitorul Oficial !

-Corodeanu:Să fie consultată camera dacă nu este cazul ca **citatele din jurnalele aduse de Goga , să nu apară în Monitorul Oficial** , pentru a nu se face publicitate.

-**Voce PNT**:**Aceste știri au fost aduse subversiv de Goga .**

-**Șt.Cicio Pop** : Birorul Camerei va hotărî.

-**O. Goga** : **A** adresat întrebarea lui **Maniu**,încă așteaptă răspuns de la el. **Este liniștit "după ce și-a descărcat conștiința "** .El nu a adus "o bombă", **i se face "proces de intenție."** Dar trebuia să se știe agitația ce se duce în Basarabia.

" La adăpostul acestei **libertăți , se pun în circulație toate intențiile dizolvante ,cari sunt îndreptate nu împotriva partidelor politice, ci împotriva ideii noastre de Stat "**

De aceea a înființat și ziarul condus de Ghibu.

- **M.Ralea** : Ați făcut-o cu **intenție militantă de partid !** Când **Halippa** a văzut caracterul averescan , **n-a mai publicat în el.**

c)**M.Stratan** (PNT, Cetatea Albă?)

#Averescanii au colaborat cu comuniștii!

Dr. Ciugureanu (P.P.) scoate o gazetă rusească la Chișinău "**Bassarabscoie Slovo "** în care scriu toți cei care au luptat **contra unirii** și care au făcut parte din **mișcarea comunistă**.La **Cetatea Albă**, trei foști **comuniști** au colaborat cu averescanii (cînd erau la guvern)(O.Goga rîde)**Funcționarii români erau persecutați de fostul prefect averescan.**

d)**I.Codreanu** (PNT basarabean,"moș"Codreanu):

#Presa rusească-partizanii PNL,PP!

Dacă Goga făcea comunicarea în nume de cetățean patriot, n-ar fi avut nevoie de microscop ca să-l privească în ochi.Dar el...vine în numele unui partid,și l-ar întreba (ca în pilda cu Vanghele) :**"Pe dta te văd , dar unde este partidul ?"**

În Basarabia există **presă în l.rusă ("Curier " , "Nabat" ș.a) .**

Ea este a partizanilor PP și PNL (Pîntea , Oprea - fost prefect de poliție !)

Goga l-a întrebat pe culuarul Camerei despre situația din Basarabia ,dar nu i-a spus nimic despre aceste lucruri !

Finis comentariile la Comunicarea lui Goga,1, 22 febr.'29

52.)1 febr.'29.Ratificarea Pactului Briand-Kellog ,Senat

(D.S. MO. 13 , șed. din 13 febr.'29 , p. 288- 303)

[L.D.:vezi pe larg dezbaterile de politică externă, la fișierul respectiv.

Este publicat și textul tratatului , semnat la Paris, la 27 aug.1928 ,și propunerile anterioare ale lui Briand p. 290-291]

-**N.P.Romanescu** (raportor) ,Expunerea de motive

Pactul - care pune războiul în afară de lege - răspunzînd dorinței națiunilor civilizate, **"satisface interesele supreme ale poporului românesc și este în acord cu năzuințele lui."**

/România era gata , și pe viitor, **"să sprijine oricînd, cu toate puterile ei, acțiunile internaționale** care au de scop **să întărească siguranța statelor și trăinicia tratatelor dintre popoare. "**(p.288)

/ "Convingerea cu care **România a îmbrățișat marea instituție de la Geneva , aderarea deplină** și cu însuflețire la actul de solidarizare cu toate națiunile semnatare ale **pactului de înfrățire universală,**

ratificarea , acum , a acestei aderări de către aleșii țării , sunt manifestații neîntrerupte , neîndoioase, cele mai complect doveditoare a **pacifismului curat care prezidă la politica externă a României "** (p. 288)

-**G.G.Mironescu** (ministr. de ext.) :

/ Punctul de plecare a Pactului a fost **o propunere** făcută de **Aristide Briand** (6 apr. 1927) Statelor Unite, prin care **să se declare războiul în afară de lege, între cele**

două state. La 20 iunie 1927, Briand a prezentat SUA un proiect de pact în acest sens. **Frank Kellog a venit cu propunerea ca pactul să fie semnat de toate popoarele lumii, căpătînd un caracter de universalitate. Așa s-a ajuns la Pactul Briand-Kellog.** / Cum procedura de ratificare a Tratatului de către toate statele era îngreunată din diverse motive, URSS a propus semnarea unui Protocol, menit să pună în vigoare imediată pactul. România a hotărît să examineze cu bunăvoință orice inițiativă menită să întărească pacea (**L.D. ! Vezi mai sus...**) (p. 302-303)
Ratificarea Tratatului Briand- Kellog, 1 febr. '29

53.)14 febr.'29.Protocolul cu Moscova , privind Tratatul B-K, Camera

(DAD, MO. 32, șed. din 14 febr. '29 , p. 1026-1029

La Senat s-a ratificat, în unanimitate, la 12 martie '29

[L.D. trebuie să fac un efort imens ca să mă obiectivez. Să fi fost acesta sincerul sentiment al lui Maniu !? GGMironescu!? al PNȚ !? al contemporanilor !?

Să fi pătruns și în politica externă , **"duhul" trufiei** care a caracterizat primele luni de **guvernare ale PNȚ ?** Sau... nu reușesc eu , știind ce a urmat, să privesc cu luciditate .
Va trebui să dau mare atenție acestui **sentiment de "penibilitate"** pe care-l simt față de ceea ce , cu timpul, se va numi **"linia Titulescu "**]

a.)G.G.Mironescu (ministr. de ext.) :

Dă lămuriri privind rezervele și clarificarea situației dintre România și Rusia .Linia de conduită se poate rezuma astfel :**Nici o obiecțiune de principiu** la propunerea Rusiei, care atunci nici nu fusese făcută și României.

Semnarea sau aderarea la acest Protocol nu se putea face decît simultan și în aceleași condiții ca și Polonia.Înțelesul și rostul dat **Pactului Kellog** de către inițiatorii lui trebuiau **să fie respectate.**

Protocolul trebuia să se extindă **la toate țările limitrofe Rusiei**, spre Occident.

Rezervele Rusiei la Pactul Kellog , trebuiau lămurite **în mod satisfăcător ,și situația dintre România și Rusia trebuia clarificată.**

Mironescu /'29

▫ Condițiile Protocolului .

/ A avut fericirea să constate , de la început , că **Polonia a fost de acord** asupra tuturor acestor puncte.(Aplauze prelungite, îndelung repetate)

/ Negocierile conduse pe aceste baze, au ajuns la **un acord complet cu Rusia**, care a propus ca **Protocolul** să se semneze la **Moscova, la 7 februarie .**

"Nu s-a negociat alt nimic, decît punerea în aplicare a pactului Kellog "

(nu cum s-a zvonit în unele ziare)

/ Din cerințele enumerate, numai una nu este încă realizată : din statele limitrofe Rusiei, **lipsește Finlanda**, care încă **nu și-a dat adeziunea .**

Mironescu /'29

▫ Semnificația Protocolului

/ **Unii** , foarte puțini, pretindeau că **Polonia și România se înarmează și stau la pîndă să atace Rusia ;alții , mai numeroși, pretindeau că Rusia se pregătește să atace Polonia și România.** De aici, **o stare de nesiguranță și veșnică grijă , pentru aceste regiuni europene, cu consecințe defavorabile politice, economice .**

Prin semnarea Protocolului, **popoarele din această zonă, se leagă în mod solemn să nu folosească calea armelor, repudiază războiul, vor soluționa pe cale pașnică** diferendele.

/ **S-a stabilit o legătură** între statele regiunii , **o solidarizare a statelor de la Baltica la Marea Neagră**, de la care se pot aștepta multe în viitor.

/ **Alianța dintre România și Polonia** s-a întărit și s-a dovedit că poate da roade mari.

(Aplauze prelungite la toate grupările)

Mironescu /'29

#Probleme controversate .

Presa românească și străină a discutat mult chesctiunea **"rezervelor" Rusiei la Pact** și **"clarificarea" situației dintre România și Rusia.**

/Rezervele Rusiei erau de natură ca **protocolul să fie inoperant** în cazul României. (Rusia interpreta drept "război" , ocupația militară și ruperea relațiilor diplomatice) Dar , la 31 ianuarie , Rusia a anunțat că își asumă obligațiile pactului Kellogg,și, indirect, că renunță la "rezerve" .)

/Pentru clarificarea situației româno-ruse , **România a cerut** adăugarea în preambulul Protocolului rus **o precizare** : < *protocolul este menit să garanteze pacea existentă între România, Polonia, Rusia, Letonia și Estonia* .>

După tratative , s-a admis <pentru a contribui la **menținerea păcii existente** între Statele semnatare. >

"Prin această precizie , **situația dintre România și Rusia este clarificată** "

Ambele state declară că se găsesc **în stare de pace**, și că voiesc să contribuie la **menținerea acestei păci**, actualmente existentă. (Aplauze prelungite la PNȚ)

/ Se mai ridică o problemă : **România nu are relații diplomatice cu Rusia sovietică.**

Cum să-și pună semnătura pe Protocol ? S-a hotărât să se trimită la **Moscova**, ca **plenipotențiar** , ministrul nostru la Varșovia, **Carol Davila** , care a fost primit cu cea mai deplină curtuazie.

Mironescu /' 29

#Scepticism/optimism .

Sunt unii sceptici "care se îndoiesc" de "valoarea practică" a acestui "mare act internațional" încheiat la Moscova. Dar pentru a ne îndoii de aceasta , trebuie **"să punem la îndoială sinceritatea Statelor** care l-au semnat ."

"Eu refuz să pun la îndoială această sinceritate (Aplauze PNȚ)

"Dacă lipsește încrederea , totul este inutil.Nimic serios nu se poate face.

Nu se poate însă admite ca **angajamentele solemne** luate în fața propriilor popoare și în fața lumii întregi , **să fie desconsiderate.** De aceea , am convingerea că prin semnarea Protocolului de la Moscova, **un mare eveniment mondial s-a săvârșit** ."(Aplauze PNȚ)

Un eveniment de însemnătate pentru **" istoria omenirii"** și pentru **"pacea lumii"** , sperăm chiar **"perpetuă "** , **"garantarea păcii mondiale"** etc etc.....

rod al alianței româno-poloneze, de care **România** trebuie să fie **adînc satisfăcută.**

(p. 1026-27)(Aplauze prelungite la PNȚ)

G.G.Mironescu /'29

b.) N.Iorga (PND) :

Oricine, din orice partid, nu poate decît **felicita ministrul** care

a izbutit să ducă la bun sfârșit acest protocol, cît și auxiliarul său inteligent și energic, Caol Davila. (aplauze PNȚ) ; **f.bine** a procedat d. ministru cînd a provocat aplauze

generale pentru **loialitatea Poloniei ; ne bucurăm că guvernul sovietic a luat altă atitudine**, decît cea avută acum cîteva luni , cînd comisarul de război , **"cetățeanul Voroișilov"** , anunța **"apropiata sosire a cazacilor săi la Galați și Cernăuți"** ;

este f.bine ca la Moscova, oricine va governa , să aibă față de **țara lui "dă-mi pace "** , care este România, **aceeași atitudine.** (aplauze unanime)

Iorga /'29

/Plebiscit în Basarabia ?!

"Ar fi însă o mare greșală dacă s-ar crede că în acest protocol se cuprinde recunoașterea întregă a dreptului nostru asupra uneia din cele mai scumpe părți ale **moștenirii noastre etnice și istorice.**

Simt rezerve sub însăși forma acestui actși știu de ce natură sunt aceste rezerve.

Ni se făgăduiește pacea, dar se dorește în cercurile conducătoare de acolo -sau mă înșel prea mult și nu înțeleg nimic din istoria contemporană - se dorește nu știu ce plebiscit (aplauze unanime)pentru că **asupra Basarabiei nu poate exista plebiscit "** (aplauze unanime)

Mai întîi , **pentru că suntem acolo** , și "n-avem nici o intenție de a ieși din marginile dreptului nostru " (aplauze prelungite, unanime)

Al doilea, pentru că **plebiscitul s-a avut** .Dacă în Basarabia ar fi un partid rusesc care dorea întoarcerea la altă stăpînire , o făcea, **au fost atîtea alegeri** (aplauze unanime) .

În sfîrșit, **"plebiscitul este absolut imposibil materialmente , este un vis metafizic, o cerință de ideologie politico-socială** , care nu se poate îndeplini." (aplauze)

" **A retrage ostașii noștri din Basarabia , ar însemna a întrona în această țară , unde oamenii încep abia practica vieții libere, a întrona anarhia, care a fost și s-a suprimat sub acel steag românesc, care are ,pentru aceasta , meritul să rămână întotdeauna în Basarabia. "** (aplauze prelungite, exclamații de bravo)
Iorga /'29

/Rusia : spiritualitate ,cultură +sovietism.

/Națiunea aceasta rusească,noi o înțelegem în literatura și arta sa, în cugetarea sa de acum câteva decenii, cu influență asupra culturii europene.

"**România a fost una din cele dintâi țări care s-a lăsat pătrunsă de spiritul acela de largă umanitate și bunătate creștină , care se întâlnește în Turgheniev, în Dostoievski și în Tolstoi.[.....] Și eu doresc din toată inima ca Rusia , adevăratul popor rusesc, să poată intra din nou în legătură cu noi , însă...**

/...pentru aceasta **fiecare să înțeleagă că orice națiune are dreptul să se cîrmuiască așa cum vrea ea.**" (aplauze prelungite , bravo, la PNȚ)

"**Cînd ar exista la Moscova un guvern care să admită** că **sovietismul este o formă politică specifică rusească**, după cum regimul românesc de astăzi este o formă specific românească, ieșită din dezvoltarea noastră istorică , **cînd fiecare se va gîndi la ceea ce se petrece în casa lui, mare ca la dîșii, mică cum este la noi**,atunci oamenii din generațiunea mea , care au căpătat o îmbogățire și o înălțare din sufletul cel mare al poporului rusesc,**vor fi bucuroși** că încă odată în legăturile cari trebuie să existe între societățile omenești , **s-a dărîmat un zăgaz, venit din greșala ideilor sociale și politice "** (p. 1027) (aplauze prelungite la PNȚ)

c) I.G.Duca (PNL) :

Ca orice români, nu ne putem decît bucura că **Statul** nostru a reușit să iscălească **la Moscova** , cu reprezentanții guvernului sovietic, **un pact care exclude războiul** , în **rezolvarea diferendelor** dintre noi, deoarece politica României, este profund pacifică.

/Rezervele la Pact .

/ Cînd aceasta chestiune s-a ridicat prima oară în Parlament,a spus și repetă **cele 2 rezerve** :Din preambulul Pactului ,**să fie eliminat orice echivoc, orice formulă care ar putea să ne slăbească situația**, privind drepturile noastre asupra **Basarabiei** , din cauza unor termeni "prea generali" .

Satisfacție că acest lucru s-a realizat , grație ajutorului **polonez** ;

Iscălirea unui pact cu Rusia, **să nu presupună automat reluarea relațiilor diplomatice.**

/Basarabia !

/Noi am fost printre primele state care, încă de acum 7-8 ani, am declarat că nu facem obiecții teoretice contra recunoașterii Rusiei sovietice ; că fiecare țară, este liberă să-și aleagă forma de guvernare ; că **noi nu pentru forma de guvernămînt nu reluăm legăturile diplomatice cu Rusia sovietică .**

/"Noi am spus însă : nu putem relua relațiile diplomatice cu Rusia sovietică decît atunci cînd ea se va hotărî să recunoască drepturile noastre asupra Basarabiei. "

(aplauze unanime) Și eu cred că trebuie **să ne menținem pe acest p.d.v.**

De trei ori am oferit Rusiei această posibilitate ,**dar ea a respins-o.**

/Pactul de la Moscova .

/Reprezintă doar o etapă , pînă ce Rusia va înțelege că **"este inutil să stăruie în pretențiunile ei asupra Basarabiei**, fiindcă această provincie este , și din punct de vedere istoric, și din punct de vedere etnic, și din punctul de vedere al principiului de autodeterminare al popoarelor, **provincie românească, pe care nimic și nimeni nu o mai poate despărți de la trupul patriei mume "** (aplauze unanime prelungite)
(P. 1028)

d.)Ioszef Willer (PNM)

▣ **Saisfacție voalat condiționată**

/ "[...] noi , deputații maghiari , reprezentăm aici, în Parlamentul românesc,

un popor , care în primă ordine , **își îndeplinește datoriile sale cetățenești** , pentru a avea bucuria morală **să-și pretindă îndeplinirea drepturilor sale** , asigurate prin **legile țării** și prin **tratatele internaționale** . "

/ "Atunci când ,cu toată sinceritatea și cu toată energia , **pretind de aici** , de la tribuna țării , **asigurarea acestor drepturi** , vă declar tot așa de sincer , că populațiunea maghiară este dispusă de a-și îndeplini datoriile sale cetățenești , cu perfectă sinceritate , și la un moment dat , de a se lupta cu ultima energie." (aplauze îndelung repetate și unanime)

/ " Vrem , dlor , să împărtășim tot așa , ca și toată bucuria , cu frații români , și de aceea **salut , în această clipă solemnă , în mod respectuos și în modul cel mai sincer , pe guvern , pentru succesul său internațional** " (aplauze îndelung repetate și unanime) (p. 1028)

e.)dr.N.Lupu (PT) :

Felicită guvernul pentru acest "eveniment mondial" ; **felicită poporul polonez** pentru loialitatea sa;felicită pe **Litvinof** , care " a revenit"în privința poziției față de România .

/Idea pacifistă.

/ "**După război , o falangă idealistă** a omenirii , pe de o parte , și **o altă falangă de conducători economiști** ai lumii , pe de altă parte , **și-au dat seama** că din cauza interdependenței economice dintre popoare , **războiul e o crimă contra civilizației** , nu mai sunt învinși de pe urma lui , ci cu toții sunt învinși ,

și învinșii și învingătorii zac grămadă la pământ."

/ În urma acestei lupte , conduse de cele două falange , s-a ajuns la **Pactul Kellog** , un **început "palid" la opera de consolidare a păcii** . Ea se va putea desăvârși când **se va ajunge la dezarmare** , când fabricarea de muniții și arme va fi supusă **controlului internațional al Puterilor civilizate** . (aplauze unanime)

/Basarabia !

/De acord cu IG Duca , este "**un început**" , care "fatal" , va duce la "**stabilirea de raporturi definitive de prietenie** între Rusia și noi , **prin recunoașterea Basarabiei** "

/În această privință ,cred că **nu există nici un rus civilizat** , care în fundul sufletului lui **să nu recunoască că această provincie e o provincie pur românească** , din toate punctele de vedere . " (aplauze unanime)

f.)O.Goga (P.P.):

Sunt chestiuni mari , când solidaritatea națională călăuzește pe toți . P.Poporului , mulțumit că s-a făcut un pas înainte .

▫ Pactul Kellog >Tratatul de la Moscova .

/ La ratificarea Tratatului Kellog în Parlament , prin partide , s-a afirmat atitudinea profund pacifistă a Țării Românești și încrederea în loialitatea Poloniei . (aplauze prelungite , unanime)

/ **Ne-ar umple de bucurie dacă , și la Moscova , iscălirea acestui Protocol , ar însemna o nouă eră în raporturile dintre noi .**

#Duplicitatea Moscovei .

/"Constat însă cu regret , și acest lucru trebuie să fie relevat de la această tribună ,că în **presa sovietică , paralel cu semnarea Pactului ,se înregistrează comentarii și tălmăciri** ,cari nu sunt favorabile cîtuși de puțin , ideii din care a emant acest pact ."

În oficiosul sovietic " Izvestia " se scrie : <**Renunțarea la război nu poate fi o renunțare a drepturilor noastre asupra teritoriului ocupat al Basarabiei .**

Dacă dl.Mironescu și-a făcut în această privință oareșcari iluziuni ,ele trebuie să dispară în fața declarațiunii precise a dlui Litvinov.>

Trebuie **să respingem astfel de comentari** ,apărînd , în orice moment , dreptul nostru asupra pămîntului Basarabiei.(p. 1029) (aplauze unanime)

g.)H.Otto Roth (PNG) :

▪Satisfacție și aprobare

În numele **partidului german** și al **populației germane din Basarabia**, salutăm semnarea protocolului "**cu bucurie și satisfacție**", considerându-l un pas înainte spre garantarea păcii generale și independența țării noastre . (aplauze PNȚ)

---

h.) Lotar Rădăceanu (PSD):

"**Partidul social-democrat** , în perfectă concordanță cu politica sa de pace, expuse cu ocazia ratificării Tratatului Kellog, **ia act cu satisfacție de semnarea protocolului de neagresiune** între România și Rusia."

/ În politica sa externă, **România** trebuie să urmărească cu hotărâre "**normalizarea relațiilor diplomatice cu Rusia** ."

Rădăceanu /'29

-Inutilitatea cenzurii și stării de asediu

[L.D.: **Notă critică unică, suspect de grăbită.**]

/ "**Recunoscându-se** că România a fost și pînă acum în **relațiuni de pace cu Rusia, se recunoaște implicit** că **starea de asediu n-a avut nici o legitimare** din punctul de vedere **extern și constituțional** .

Cu atît mai mult, **PSD are dreptul să ceară** acum guvernului , **cu toată energia** , să **procedeze la ridicarea stării de asediu** , în **zona de frontieră**, conform declarațiunii făcută de dl. ministru de război, în numele guvernului; să **lichideze jurisdicțiunea militară** pentru **delicte politice** și să acorde cît mai în grabă **amnistia generală** , **politică și agrară** ." (p. 1029) (aplauze la grup PSD)

---

i.)M.Landau (PNEvr.,basarabean):

▪Satisfacție ptr. încheiere

"**Grupul parlamentar evreesc** nu poate decît să-și exprime **sincera și profunda sa bucurie**, cu ocaziunea evenimentului de o covîrșitoare importanță , care s-a săvîrșit la **Moscova**, prin semnarea punerii în aplicare a **pactului Kellog și salutăm guvernul care a reușit** să ducă la bun sfîrșit aceste tratative , prin care s-a pus încă **o bază puternică a păcii** " (p. 1029)

Finis dezbaterile la Protocolul de la Moscova ,febr. '29

54.)19 febr.'29.Legea Organizării și administrării pe baze comerciale

a întreprinderilor și avuțiilor de stat,

Virgil Madgearu (Ministr. Industriei și comerțului) :

M.Ghelmegeanu.(Raportor ,concluzii dezbateri)

Polemica **Madgearu (PNȚ) - Duca-Slăvescu (PNL)** ș.a

(DAD, MO. 36 , șed. 19 febr.1929, p. 1122- 1136)

[LD:**Vezi pe larg la fișier Economie I**]

▪ Stări economice ▪ Efecte economice, fiscale , sociale ▪ Antecedentele legii

▪ Concepția PNȚ ▪ Concepțiile opoziției ▪ Clarificări teoretice

▪ Bogățiile Statului nostru

▪ PNȚ): PNL

▪ PNR (Ardeleni)): PNL (Vechi regat)

▪ Legea PNȚ ▪ Capital național / capital străin

▪ Delimitări doctrinare .

▪ Legea PNȚ : organizarea Statului pe alte baze .

▪ Consecințele sociale ale legii

a)Virgil Magearu :

-Legea –punct de plecare ptr însănătoșirea economiei

Dintre toate **criticile neîntemeiate** împotriva **Proiectului de lege** aflat în discuție,

cea mai puțin întemeiată este cea cu privire la **mobiliul** ce a călăuzit la elaborarea lui.

S-a presupus că autorul a fost mînat de **ambția "de a legifera și a de a reforma totul** ."

Acuzația poate fi risipită cu ușurință./ Punctul de plecare reese clar din compararea unor cifre(explicate în expunerea de motive) .

-Legea –o nouă concepție și metodă legislativă

/ **Proiectul de lege** reprezintă **o nouă metodă de legiferare** și reprezintă și **o nouă concepție legislativă**.

/ **Țelul legii** : **administrarea pe baze economice a avuțiilor publice și organizarea rațională a funcționării serviciilor economice ale Statului**.

Pentru asta , a trebuit să se cerceteze **natura** acestor bogății, **felul** cum sunt ele administrate astăzi, **inconvenientele și defectele, rezultatele** , realitatea economică
Pentru asta, a studiat **formele "vitale"**, care corespund **specificului** nostru ;
Pentru asta , s-a gândit la deschiderea **căii de evoluție** , pentru fiecare formă, în parte (aplauze PNȚ)

-Concepția PNȚ

"Noi prezentăm **o nouă concepțiune** de administrare și de organizare a bunurilor publice , pentru că noi **reglementăm pentru întâia oară** , pe cale legislativă, **concesiunea** ; pentru că , în al doilea rând, noi **creem tipul nou al regiei publice comerciale** ; pentru că, în al treilea rând, noi **legiferăm , pentru prima oară** - și nu găsim exemple în nici o altă legislațiune - **regia cooperativă** ; pentru că, în al patrulea rând, noi **transformăm adînc regia mixtă ."**

Aceasta este **o nouă concepție în materie**, deoarece **nu poate fi găsit nicăieri un cod complet** , ci doar ... legi speciale dispersate .

b)Duca –Madgearu-Slăvescu :polemică

-Deficite, fraude, nereguli

-Madgearu :**De ce s-a opus PNL** (Duca, în cameră ; V. Antonescu, în senat)
Concesiunii chibritelor (PNȚ , 1929) , catalogînd-o "anticonstituțională "uitînd
Concesiunea raționării de exploziv (făcută de ei în 1924, pentru 30 de ani) ?!
(Ilaritate la PNȚ)

-I.G.Duca, Vict.Slăvescu :Inexact .Legea a fost făcută în 1920, înainte de **Constituție**, care a introdus **dispoziția privind interzicerea concesiunii monopolurilor de stat**.

Acest monopol a fost concesionat de **guvernul Averescu** .Guv. PNL a încercat să-l modifice (1924) atît cît s-a putut, fiind vorba de un contract făcut cu străinii.

-Madgearu : nu s-a salvat nimic.Statul a căpătat 10 % din acțiuni, gratuit.Atît.

În urma acestui monopol, a suferit întreaga noastră industrie minieră.

(cum a arătat și deputatul PSD, **Eft.Gherman**, pentru industria minieră din regiunea moșilor; pînă în 1926, **moșii au fost ruinați de această societate**) Atît a putut face d. Duca !

-I.G.Duca : **De acord.A trebuit să reparăm greșelile altora , cum va trebui să le reparăm și pe ale dvs. "** "Am făcut ce s-a putut "

-Madgearu :dar **regiile publice** ? minele și uzinele statului , care sunt sub dependența Ministerului de Industrie și Comerț [Tancred Constantinescu] ? :nereguli administrative, fraude, bilanțuri fictive, anchete fără rezultat,nereguli în registre, plusuri în magazii, acte false de transport...

-Ionel Țăranu (ziarist independent , evreu, Dorohoi).**"Sistem Brătianu !"**

-I.G.Duca :acuzație calomnioasă **Camera** aceasta este plină de **nepoți și de fii ."**

-Madgearu : Între 1924-1927,minele statului au înregistrat un **deficit de 192.000.000 lei**
Singura care apărea cu excedent era **Hunedoara**.Dar s-a constatat că erau **bilanțuri fictive, falsuri în evaluări** (pentru ca funcționarii și muncitorii să aibă drepturi la beneficii).

La CFR , pe 1928, un **deficit de 2 miliarde** .

PNL a avut grijă doar să abroge legea guv. Averescu , și s-o repună pe a sa .

Așa s- a ajuns la **condiționările experților străini !**Proasta administrare a **docurilor, a porturilor, a serviciului maritim**, în prag de faliment , a conductei de petrol

(p. 1126-1127)

-Madgearu :dar **regiile mixte** ? Pe baza Legii din 1924, s-au creat doar **5 societăți** : **industria aeronautică;Copsa Mică și Cugir ; orient-radio ; difuziunea radio-telefonică** (dar pentru fiecare a trebuit să facă o lege nouă !)

Madgearu / '29

▣Avuțiile Transilvaniei :obiect de dispută între ardeleni și regăteni

[LD: Mărturisesc că este imposibil să înțeleg din aceste polemici cum s-a făcut transferul (tranziția)acestor proprietăți.lau de bune informațiile oferite de oamenii politici –miniștri, parlamentari,ziariști.Ceea ce este sigur:**existau puternice conflicte de interese**,și că ,în mare măsură,de la ele s-au tras multe consecințe, inclusiv pe plan politic.

Drapate cu lozinci regionaliste,argumentate cu teorii economice ,regăsite în programele economice ale partidelor ,ele au fost temă de dispută între guverne ,pretext pentru schimbarea legislației ,subiect de scandaluri de presă

-Madgearu :dar **regiile mixte** ? Pe baza Legii din 1924, s-au creat doar **5 societăți** : **industria aeronautică;Copșa Mică și Cugir ; orient-radio ; difuziunea radio-telefonică (dar pentru fiecare a trebuit să facă o lege nouă !)**

Lonea, după comercializare (1925) ,și-a scăzut producția la 79 milioane tone. !

-Vict.Slăvescu :CFR refuză cărbunele de la Lonea!

-Madgearu : pentru că acolo se găsesc **"interesele trustului " de cărbuni (PNL) !**

-Duca : **Acuzațiune falsă și pățimașă !** Știu toți că **mina Lonea** (exploată de statul maghiar) este f.dezavantajoasă.Are un cărbune de calitate inferioară.

Societatea de gaz metan **"Sonametan "** (înființată în 1925-'26), cel mai caracteristic monopol , pentru că cine-l deține, stăpânește industria din Ardeal.

Nu s-a mai făcut nici o lucrare serioasă de explorare;nu s-a mai construit nicio conductă.

-Madgearu:În**1920**, cele **2 mitropolii , 7 episcopii românești și totalitatea factorilor economici** din Ardeal (comunitățile de averi, băncile, cooperativele , fabricile românești) ,în total **70 de ofertanți [PNR] , au dorit să concesioneze pe 75 de ani ,gazul metan.**

Oferta era mult mai avantajoasă pentru stat ,decît a UEG (1915 , sub unguri) .

Au repetat oferta în 1921.Nu s-a admis!

În Ardeal, există unica **uzină de acid azotic și nitrat de amoniu** (Diciosînmartin)

Guv. Averescu "trece cu vederea" că **Statul român avea toate drepturile** asupra acestei societăți, dînd **avantaj "industriei naționale"**.

În 1922, ministrul de finanțe **Vintilă Brătianu**, atrage atenția Ministerului industriei și comerțului , despre importanța fabricii pentru industria de apărare și asupra **drepturilor statului ca "succesor " al statului ungar !** În consecință, **fabrica de la Diciosînmartin** a primit un custode .. (dr. Zaharia)La fel au procedat cu **societatea "Nitrogenul "** (**Tancred Constantinescu !**) pe motiv că avea sediul la Budapesta .

În 1924, prin **jurnalul Consiliului de miniștri [PNL] , fabrica a fost naționalizată** (pe baza propunerii Băncii Românești !)

-I.G.Duca :**Afacerea nu s-a făcut .**

- Madgearu : "Nu s-a făcut, dar din ce motive, **nu știu , sau nu vreau să știu."**

Dar în 1927 , această concesiune **a fost acordată UEG , societate dușmană ,** pentru că PNL voia , de fapt, să pună mîna pe ea !

Pentru că **la liberali Statul și Banca , sunt totuna .**

Se confundă interesul public cu cel privat, sacrificîndu-se și interesele apărării naționale (apaluze la PNT) (p. 1130-1131)

I.G.Duca :Protestează. Acuzațiile sunt nedrepte .**"Sonametan "** este o societate **favorabilă pentru Stat, nu pentru acționari.(ilaritate la PNT)**

Pe anul 1928, Sonametanul a plătit dividende :**2.300. 000 lei acționarii și 30. 900 .000lei**

Statul. "Acesta este jaful liberal în această afacere ! " Dacă ar fi o societate "necurată", ce caută **Mihai Popovici** (actualul ministru de finanțe) **acționar în ea ,pînă în ziua cînd a devenit ministru ?!**

- Madgearu :**"Ați intrat acționari la această Societate nu ca să cîștigați parale [...]** **ci ca să stăpîniți industria din Ardeal ."**Lămuriți-vă cu **"oculta financiară "** din PNL care vă **"sapă " șefia (apaluze PNT) "Dle Duca, de ce v-ați roșit atît de tare ? (apaluze la PNT) "** Dar dle Duca, **v-am demascat și v-am arătat ...**

-I.G.Duca : **"Dar nu ați demascat nimic, ați acuzat cu patimă și fără temei ... că în regia publică sunteți incapabili Ați calomniat : și că în regia cointereseată sunteți interesați (apaluze prelungite la PNT)Dle Madgearu , eu nu am de ce să roșesc de faptele partidului meu .Eu roșesc de indignare în fața sistemului dvs.de a calomnia..." (p. 1132) (polemica și invecitivele continuă, cu alte intervenții , aplauze și întreruperi,apoi **Madgearu revine la explicarea legii cu acele tipuri de regii)****

Madgearu /'29

▣Regiile

(p. 1132-133)

-Madgearu: Arenda - pentru bunurile mici, cu stagiul provizoriu ; **Concesiunea** - în orice domeniu, unde este nevoie de capital mare , de riscuri însemnate, cu mobilitate de tehnici, cu fluctuații mari comerciale, cu situații conjuncturale.

Regia publică - în domeniile f. largi : căi ferate, monopoliurile de stat, poșta, telegraful, stabilimentele și atelierile militare, fermele, pepinierele, porturile, docurile ... unde își pot găsi o valorificare însemnată;

Regia mixtă - prototip al societății cu cel mai larg domeniu de aplicație în comunele noastre ; numai în mod excepțional, în afaceri mai însemnate : navigație, uzine metalurgice, miniere ;

Regia cooperativă - domeniu f.larg de aplicație, în exploatarea pădurilor, pescăriilor, terenurilor inundabile, ș.a.(ex: **Marea cooperativă a gazului metan** (în Ardeal) : statul asociat + orașele ardelenene + sindicatele + cooperativele de distribuție + fabricile consumatoare. El spera că va găsi chiar la " **Sonamet** " tot sprijinul pentru această cooperativă .(Aplauze PNT)

Toate marile întreprinderi (cfr, poșta, regii etc se vor transforma prin **legi speciale**. (explică tehnicile, procedurile, instituțiile, răspunderile, controlul ,)

Consiliile de administrație - funcționari publici înalți, elemente distinse; specialiști .
Incompatibilități : parlamentarii și furnizorii.

Înlăturarea restricțiilor procentuale pentru capitalul străin

[LD:este una din cele mai mari deosebiri de politică economică între PNL și PNT.]

Personal, consider o mare eroare săvârșită de PNT în direcția slăbirii protecției economiei naționale. De ce a făcut-o ?!]

A îndepărtat din lege împărțirea capitalului în două categorii :

străini (40 %) și național (60 %) ; obligativitatea ca administrația să fie în mâini românești (2/3) măsuri ce îndepărtaseră capitalul străin de la orice participare în regiile mixte.(p. 1134)

Era convins că și PNL se bucură de această schimbare și că numai din fătărnice o susținea, pentru că o introdusese Vintilă Brătianu.

-Duca : "Nu este exact ! "

Madgearu /'29

#PNL: ignorare a legilor economice

[LD 18 iul.2006 .Am urmărit pe parcursul întregii mele cercetări , această dispută.

Există în mine un "virus" naționalist care mă predispune la opțiunea pentru doctrina națională a PNL?

-Madgearu: Discuția este veche. Înainte de război, între PNL și P.C. ; după război , între PNL și PNT .

"Dacă național-liberalii sunt sinceri , în această materie, dovedesc o totală ignorare a legilor economice ; iar dacă nu sunt sinceri, nici acum după război, dovedesc că încă nu s-au adaptat la noua situație , creată prin lărgirea hotarelor noastre .

Pentru ca un economist să se urce la tribună și să nu cunoască legile de circulație a capitalului, legile care cîrmuesc importul și exportul de capital, și care să socotească că este posibil ca România să intre în concertul economic mondial, fără să facă **să dispară din legislația sa toate acele măsuri discriminatorii împotriva capitalului străin, este ceva extraordinar.** Este extraordinar, mai ales că se presupune de la un economist un minimum de cunoștințe chiar atunci cînd și-a petrecut anii tinereții într-o bancă "(Aplauze PNT)

PNL: Porți deschise !

-Madgearu: "[...] procesul de naționalizare și desnaționalizare a unei economii naționale , este un proces de ordine quasi- natural.[...] noi nu ne închinăm în fața capitalului străin , noi nu socotim că capitalul străin, cum vreți dvs. să faceți să creadă opinia publică , va aduce la noi mana cerească; noi facem un singur lucru , dle Slăvescu ; noi deschidem porțile României , pentru a reintra în circuitul capitalului internațional și pentru a putea să se facă astfel economia acestei țări . "

(p. 1135)

Madgearu /'29

Delimitări doctrinare .

"Ați încercat să comparați lupta noastră , de astăzi, cu lupta dintre dvs. și partidul conservator". Încercare vană, **dle Slăvescu** : "repetițiile istoriei nu sunt întotdeauna la situații identice " (cum a spus f. frumos raportorul **M.Ghelmegeanu**, care ar trebui să-i dea de gândit lui **Slăvescu**, care niciodată nu a prezentat un raport de asemenea "talie " ! (aplauze PNȚ) Ghelmegeanu a spus că **noi, de la conservatori, nu am moștenit decât "simțul criticist "** , iar ca acte pozitive "**aplicarea fierului roșu**" , pe care "v-am făcut-o de câte ori a fost nevoie ".(aplauze PNȚ)

"Procesul dintre dvs și conservatori a fost mai mult **un proces academic** , care nu a dus la rezultate pozitive , nici chiar în **domeniul moral**.

Procesul dintre noi și dvs. este de altă natură, este **un proces politic de realități** , pentru că noi rezemăm forța noastră de **o realitate socială** care este astăzi **în plină ascensiune** [țărănismul] , pe când **forța dvs. este într-o plină decadentă**. (aplauze prelungite PNȚ)

Madgearu /29

c)Madgearu :Legea PNȚ :organizarea Statului pe alte baze .

" [...] noi astăzi îndeplinim prin legea noastră **un rol istoric**. [...] în primul rând, **rolul descătușării forțelor economice** ale națiunii , [...] în al doilea rând ,noi îndeplinim **marele rol al despresurării Statului , asediat de o coterie după război.**" (aplauze PNȚ)" **Legea aceasta** [...] va contribui într-o largă măsură la **organizarea Statului nostru pe alte baze** .Ea cheamă la inițiativă toate Departamentele și serviciile publice ale acestei țări :

-Agricultură

Ministerul de agricultură va pune de acord **legea pescăriilor** ,**legea terenurilor inundabile**, **legea pădurilor**, regulamentul cu privire **ferme ,stațiuni și puncte agricole** , cu dispozițiile acestei legi.;

-Industrie

Ministerul de Industrie va avea să organizeze **legile speciale economice** , regulamentele cu privire la **organizarea întreprinderilor din Ardeal**;

-Finanțe

Ministerul de Finanțe va organiza **regia Monopolurilor satului**, schimbând **legea regiei** și adaptând-o la principiile minimale ale acestei legi ;
Imprimeria generală a statului, tot așa va fi reorganizată ;

-Comunicații

Ministerul Comunicațiilor își va schimba legile sale de organizare : **legea căilor ferate**, **legea PTT**, legea privitoare la organizarea **porturilor și docurilor** și serviciile de **navigațiune** ș.a.m.d , potrivit dispozițiilor acestei legi .[...]

-Armată

Ministerul de Război (cum spunea așa de frumos gral Rășcanu) va găsi în această lege îndemn pentru reorganizare , pe baze sănătoase ,a tuturor **stabilimentelor și atelierelor militare** ale Statului ;

-Justiție

Ministerul de Justiție va găsi în această lege posibilitatea de reorganizare pe baze comerciale a **atelierelor de la închisori** ;

-Ministerul Instrucțiunii ,

Va găsi organizarea **atelierelor** de la diferite școli profesionale ;

-Sănătate

Ministerul Sănătății Publice , va găsi reorganizarea **stațiilor balneare** și exploatarea lor pe baze economice ;

-Ministerul Artelor,

Va găsi în această lege , posibilitatea unei organizări pe baze serioase a **teatrelor** din această țară

Madgearu /'29

▣ Consecințele sociale ale legii

/Legea trezește la o viață nouă funcționăria țării .Ea înlesnește un proces de selecțiune a funcționarilor ,coresponzătoare intereselor obștești.

/ Lovește în inerție, răsplătește meritul,etc etc.....(aplauze PNȚ)

/ Grăbește procesul de înviore a economiei naționale ;

/ Este și o asigurare pentru împrumutătorii de azi și de mâine ai României,

că banii vor fi cheltuiți cu folos (aplauze PNȚ)

/ Sporește resursele economice și financiare ale statului;

Îndeamnă la votarea proiectului de lege ....

Madgearu , 19 febr.'29

55.)Emigrația în SUA ,20 febr.'29

(DAD, MO. 37 , șed. din 20 febr.'29 , p. 1140 - 1141)

a)Voicu Nițescu (ministru de Stat):răspuns

b)I.Răducanu (ministrul Muncii) : răspuns

c)C.Banu(PNL) :intervenție

d)Nicolae Iorga (PND) , Intervenție

(vezi pe larg fișier Români peste hotare

a)Dionisie Roman (PNȚ):

#Ardealul-"Valea Plîmgerii"

"În urma marilor **dezinteresări** și multelor **neglijențe** , precum și **dispozițiilor greșite** luate de guvernele precedente,aproape **toate izvoarele de venit au secat** în această țară,și în urma aceasta **sărăcia și mizeria** din zi în zi bate tot mai tare la ușa **țăranului și mucitorului** , precum și la ușa meseriașului și micului industriaș român. În deosebi **Ardealul a devenit** din nou pentru poporul român **valea plîmgerilor și a suferințelor.** "

▣Emigrarea în SUA .

Guvernele liberal și averescan nu au făcut la timp demersurile necesare când, în **1924, SUA** a găsit de oportun să **reducă nr. străinilor** ce se admitea annual pentru emigrare. Pentru **români**, a redus acest nr. de la **7.400** , la **603 anual**.

Guvernele trecute au oprit românii de la emigrare, dînd acest prilej numai cetățenilor minoritari.[....]

"**Obiecțiunea** aceea că **emigranții se vor înstrăina de țara lor** ,eu deloc nu mă tem, căci toți **românii cinstiți care vor pleca în țări străine**, de-acum încolo, adică după ce **au gustat din cupa dreptății și libertății cetățenești întronate și garantate în țară de PNȚ**, aceștia **niciodată** nu își vor putea uita **țara lor iubită** și **niciodată** nu se vor duce cu gîndul de **a nu se mai întoarce.** "

b)Voicu Nițescu (ministru de Stat):răspuns lui D.Roman ,20 febr.'29

DAD, MO. 37 , șed. din 20 febr.'29 , p. 1140 - 1141)

[LD :încercare de a atenua impresia de regionalism , provincialism, cu care guvernul Maniu și-a început opera de guvernare prin desemnarea unor miniștri speciali pentru Ardeal, Basarabia, Bucovina .El vorbește despre Ardeal..Dar Bocu ? Dar Sauciu -Săveanu ?Dar Pantelimon Halippa ?]

-Apărarea intereselor proviinciilor

Preciza că el nu este "*ministrul Ardealului*" ,ci "*ministrul de stat*" al întregii țări .

Dacă i se spune așa, este numai pentru că **această provincie a fost tratată vitreg de guvernele trecute**."Eu am însărcinarea ca ,sub actuala guvernare, să-mi dau toată silința **ca să pun pe picior de egalitate și pe același plan interesele Ardealului cu**

acelea ale Vechiului regat și restul provinciilor care alcătuiesc România "

"Prin prezența mea aici, se manifestă dorința și vorbește glasul care tinde să realizeze și să desăvârșască buna înțelegere și deplina unire sufletească între toți fiii țării, înlăturînd tot ce i-ar mai putea despărți, și mai ales remediînd relele și nedreptățile care au făcut pe unii ardeleni să spună, că **guvernul de la București nu i-ar fi prieten.** " Guvernul actual, indiferent de persoanele care îl compun, ține să facă probă că el e **prietenul și protegitorul drept și deopotrivă al intereselor tuturor provinciilor care alcătuiesc statul român**" (p. 1140-1141)(aplauze la PNT)

«Emigrările în SUA și Canada

/ Mulți țărani ardeleni, datorită situației grele, vor să emigreze în America sau Canada.

Ministrul muncii (I.Răducanu)care are sarcina de a elibera aceste pașapoarte,

I-a rugat pe el să analizeze caz de caz, și să avizeze.

/ **SUA**, a fixat pentru **România** cota de **600 oameni**, anual;

Canada, a fixat și ea, cota de **1.200 oameni** (cu viză prin Polonia, Franța sau Germania, pentru că în România nu are consulat). El a făcut demersuri pentru ca vizele să se libereze din România. Peste aceste cote, nu se admite nimic.

c)N.lorga :

«Vehement împotriva emigrării

-lorga : "Mă miră tonul acestei discuțiuni ! **Cum, noi avem vreun interes ca să scoatem țărani din țara aceasta ?** Este ceva îngrozitor ! O să rămînem numai cu paraziții, cari, ce o să mănînce la urmă ? Dacă nu vor mai avea pe țaran să sugă ? Pentru Dumnezeu ! **Să sărăcim noi țara de țărani ?** [...] Cu biciul să-i mînați înapoi la țară. **Paraziților să le dați pașapoarte, dar pe țărani cu biciul să-i întoarceți la datoria lor."**

-Nițescu : el a vrut doar să răspundă la întrebarea dlui Roman. Situația este așa : **Zilnic vin țărani din Ardeal să solicite pașapoarte; și la el așteaptă, zilnic, cîte 20-40 țărani care depun "cea mai dîrză insistență"**. El este **de acord cu ce spune dl. prof. lorga**, că oamenii aceștia n-ar trebui să iasă din țară... dar "vă rog să mă credeți [...] **nu pot ignora o situație de fapt.** Nu pot ignora că ne găsim în fața unei **realități din cele mai grozave. Populația de la noi din Ardeal se găsește într-o situațiune dezastruoasă.**" (aplauze PNT) **Oamenii din județele Făgăraș, Tîrnava mare, Tîrnava Mică, Bihor, Maramureș, Someș, se găsesc într-o situație economică sfîșietoare.** Ei vin și ne spun :Nu vrem să plecăm din țară, dar **dați-ne de lucru**, pentru că **nu vrem să ajungem cerșetori** " (aplauze PNT) Iar cu "**moștenirea**" lăsată, **n-avem pînă acum posibilitatea de a da de lucru acestor oameni ..."**

-lorga : "**Lucrări publice** sunt posibile.; să se facă din piatră seacă.; faceți un **împrumut**, dar **țineți lumea în țară."**

-Madgearu : La primăvară vor începe lucrările publice și le vom da de lucru...

-lorga : ""F. bine, **să nu le dați pașapoarte pînă atunci.** "

-Nițescu : "**Sunt șomerii din Valea Jiului** cari stau fără lucru. **Nu putem da de lucru decît la un nr. redus de oameni..**

-lorga : "**Mai tăiați din funcționarii inutili; mai tăiați din diplomația inutilă**; mai tăiați de aiurea și **dați țărănilor de lucru și țineți-i în țară** că **nu cu atașați de presă o să trăiască țara românească**, ci cu țărani o să trăiască. Îmi vine greu să spun aceasta unui partid țărănesc !"

-Nițescu : : Nu vă supărați, aș dori să stați de vorbă cu acești țărani..

-lorga : "**Să-i bateți să stea în țară** " .

-Nițescu : : "Eu insist dar ei nu cedează[...] și-mi arată mereu, ceea ce e adevărat, că **cei care s-au dus în SUA și în Canada**, au avut posibilitate să cîștige și să-și refacă gospodăriile .[...] Și și-au întemeiat **gospodării**, **bucurîndu-se de reputație și făcînd și țării nume bun** "

-lorga : "**la ultimele funcțiuni sunt întrebuințați acolo ; sunt sclavi acolo** "

-Madgearu : "Nu este exct dle prof. lorga!"

- **lorga :** "**Sunt obligați să facă ce nu fac americanii**. Pentru aceasta îl cheamă., nu pentru binele lui. **S-a mîntuit cu sclavia neagră și este în loc sclavia albă**, a oamenilor din rasa cea mai superioară din Europa, care este rasa noastră. Tot sîngele îmi clocotește în vine cînd aud lucrurile acestea."

- **Nițescu** : : În America de nord au dus-o bine .Cu toate acestea **eu aș fi bucuros să poată rămîne în țară "**

- **Iorga** :"**Arestați pe agenții străini ,pe șarlatanii care fură sîngele țării ; arestații și dați-i afară peste graniță "**

- **Nițescu** :El face tot posibilul să-i convingă pe cei ce cer pașapoarte dar insistențele lui nu au rezultatul dorit ..

- **Iorga** : "Nu mai susțineți lucrurile acestea.**Dați Ardealul naționalităților cînd ajutați pe români să plece,coborîți-vă în conștiința dvs. și nu faceți demagogie pe această temă "**

- **Nițescu** :E purul adevăr! Nu a făcut demagogie ! E purul adevăr....

-**Iorga** : "Eu am văzut **la Porto, în Portugalia, cetățeni români din sudul Basarabiei, întorși din Brazilia, într-un hal fără hal.** Ajunseseră că îi ținea de milă orașul ,și atunci am intervenit să fie repatriați nu s-au găsit bani pentru repatriere.

Și mi-a trimis un portughez ziarul în care era însemnat ceea ce s-a făcut cu ei :ca să nu-i mai țină de pomană la Porto, **i-au trimis în Uganda.** Acolo oamenii de rasă albă mor în cîteva zile. **Apoi să lase românul din țara lui , ca să plătească ceea ce au pățit cei din Brazilia , apoi orice s-ar zice eu pe mizerabilul care îmi fură pe fratele meu cel maibun și-l pune în robia aceasta ,eu îl apuc de gît și-l bag la închisoare .**

Închideți agențiile. Sau recomandați-le să ia rebutul oamenilor care nu muncesc; pe aceia să-i exporte să-i ducă în Uganda " (Aplauze)

- **Nițescu** : :Nimeni nu a fost lăsat să meargă în Brazilia sau Argentina .Nimănui nu i s-a îngăduit să meargă. **Și vă rog să mă credeți că, pînă azi ,de cînd am fost eu sesizat să dau avizul, nu s-a dat nici un pașaport nici pentru America, nici pentru Canada "(Aplauze!Iorga i-a turtit !)**

Iorga - Nițescu ' 29

56.)Exportul de brațe de muncă românești ,12-13 mart.'29

Contract de muncă cu Franța

(DAD, MO.49, șed. din 13 martie'29 , p. 1591- 1596)

I.Răducanu (ministr.Muncii) **C.Banu** (PNL)

N.Iorga (PND)

I.Bilțiu -Dăncuș (PNT)

I.Buzdugan (PT)

I.Mirescu (PSD)

(**Vezi context,pe larg, la Români peste hotare)**

a)**I.Răducanu** (PNT ministr.Muncii

Există și în chestiunea migrațiilor,"o concepție romantică " ,"să nu trimitem peste graniță nici un lucrător, dar să-i lăsăm aci să moară de foame. "(Aplauze la PNT)

"Am văzut țărani moldoveni în statele Americii de Sud, și știu ce înseamnă soarta acestor oameni sacrificați de un **politicianism fără scrupul în România și de un sălbăticism asiatic din Brazilia.**

Dar emigranții ,care s-ar duce pentru sezon, în Franța, sunt totuna cu emigranții pe cari i-am azvîrlit în America de Sud !?"

b)**C.Banu** (PNL) :

"În țara asta, în care ar putea trăi o populație întreită, în țara asta,al cărui pămînt ar putea produce de trei ori mai mult, nu trebuie să ne plîngem de surplus de brațe ,ci de lipsă de brațe "

"Știu că dorința guvernului și a PNT, este să așezați agricultura pe primul plan al economiei noastre.**Este să se săvîrșească și la noi ceea ce încearcă dl Mussolini în Italia,ruralizarea acestei țări.**

Foarte bine ,dar vă întreb :ruralizarea aceasta ,a agriculturii ,pe primul plan ,o îndepliniți cu exportul brațelor trebuincioase în țară ?[...]

Timp de 10 ani,desigur, fără voia dvoastră,țărănimea a fost hrănită cu iluzii și cu speranțe. [...] țărănimea încă mai așteaptă de la dvs îndeplinirea a ceea ce dînsa crede că este și în sufletul dvs. Cum ați răspuns , vă rog, la aceste așteptări ?

Cu contractul de export al brațelor agricole ? "

c) N. Iorga (PND):

Este și el **contra acestui contract** cu Franța. "Noi nu avem prisoare de oameni . [...]

România nu este o țară agreabilă de locuit . (întreruperi pe băncile PNȚ

Mă rog, dl.or, care este ajutorul pe care voiți să mi-l dați în această privință ? "

Da, România nu este o țară agreabilă de locuit , dar tocmai pentru că nu este o țară agreabilă de locuit, trebuie să aibă cineva o înaltă cultură a inimii ca să facă ceea ce fac câțiva dintre ai noștri, între care am plăcerea să mă număr, și cu care , **dacă ar fi țara și de o mie de ori mai rea, înțeleg să le rămână aici și munca și oasele "**

d) I. Bițiu -Dăncuș (PNȚ, profesor, deputat de Maramureș)

Oferă câteva documente în legătură cu **emigrarea țăranilor români în Franța.**

Este o mare greșală dacă interveniți să nu mai poată pleca la lucru în străinătate. Vorbește în numele celor **20.000 de muncitori agricoli și forestieri ...**

-I Buzdugan (PT) : "Dvs exportați români și importați străini (ilariitate, zgomot, întreruperi)."De ce lăsați să vină în **Basarabia mii de străini ?** [evrei, ruși, ucraineni , fugari din Rusia bolșevică] **Exportați-i pe aceștia peste graniță ! "**

-Răducanu : El respectă părerea autorizată a prof. Iorga.. .ca un patriot cum nu este altul ... (aplaude la PNȚ) dar **nu cred că lucrătorii noștri nu s-ar întoarce din Franța.. și italienii, cu miile , lucrează în Franța.**

-Iorga : "Da, dar ei sunt culti și patrioți; ai noștri nu sunt nici una , nici alta "

-Răducanu : Nu va îngădui să plece nici un muncitor în străinătate ,fără să se asigure că este angajat în chip omenesc și într-o întreprindere serioasă.

Emigrația românească / '29

57.) Legea jandarmeriei rurale. 5-8 mart. '29

a) C. Vicol (raportor)

(DAD, MO.45, șed. din 5, mart. '29 , p. 1427-1448)

[LD: vezi pe larg la fișier Justiție, Siguranță, Jandarmerie]

- ▣ Proiectul
- ▣ Expunerea de motive
- ▣ Istoricul Jandarmeriei .
- ▣ Noua organizare .

▣ Proiectul

1. Un statut organic pentru instituția jandarmeriei, ca o **instituție de pură poliție;**
2. Punerea de acord a jandarmeriei cu complexitatea **funcțiilor sociale ale statului ;**
3. Înlăturarea tuturor însărcinărilor numeroase, oboseitoare, **străine de îndatoririle reale polițienești** (ca poliție locală, comunală)
4. Cadrele jandarmeriei , din rîndul **gradaților cu stagiul militar îndeplinit**, prin părăsirea sistemului mixt de recrutare ;
5. Schimbarea fundamentală a statutului organic al jandarmeriei , a impus și modificarea **raporturilor dintre jandarmerie și celelalte organe centrale.**

Prin art.6 din vechea lege, jandarmeria făcea parte integrantă din armată, depindea administrativ de Min. de Interne, și primea ordine de la ...

Ministerul de justiție și Ministerul Public .

Pe viitor, **ca instituție de drept public, ea va face parte din Ministerul de Interne .**

▣ Expunerea de motive

/Cea dintîi îndatorire a unui stat organizat este de a **asigura** , pe toată întinderea teritoriului său, **păstrarea ordinii și aducerea la îndeplinire a legilor, în comunele rurale** ,(cu ajutorul guarzilor comunali.)

/ Instituția jandarmeriei -temelie a organizației de stat.

/ La baza organizării ei, stătea **Legea din 1893**, care nu mai corespundea concepțiilor moderne , ceea ce **impunea o reformă radicală , urgentă, imperioasă.**

/ **Deprinderile felurite , tradițiile și obiceiurile provinciilor unite**, impuneau și **o operă de unificare** , necesitatea absolută de a alcătui un tot unitar în Regat.

▣ Istoricul Jandarmeriei .

[.....înainte de război]

/5 sept.'18 , **Decretul -Lege** , de reorganizare a Jandarmeriei, pe întregul **Regat**,inclusiv **Basarabia**.

/15 nov. 1918, **decret-lege Văitoianu (ministr. Interne) , guv. gral Coandă** , readucerea Legii Marghiloman , prin care **nr. de jandarmi crește la 20.000** , și este organizat ca un **Corp de armată** .

/26 apr.'19 , **Decret -lege** , formarea Batalionului de jandarmi pentru **Moldova**,cuprinzând **Bucoviana** .

/29 apr.'19 , **Decret-lege** de formarea **Brigăzii IV ,în Ardeal**.(imediat după crearea **Consiliului Dirigent** .

/1920 , **Proiectul Federației național-democratice** , guv.Vaida (Ministr. Int ,**N.Lupu**.)Scopul : **unificarea legislației la nivelul României Mari. În Ardeal și Bucovina, legislația fusese net superioară**.(Discutat doar în Senat.)
Vîntu /29

▣ **Noua organizare** .

"**Atmosfera specială de neîncredere în jandarmerie** n-a provenit afit din cauza lipsurilor legii, ci **a fost provocată de partidele politice** , cari, **în guvernările lor**, din motive lesne de înțeles, **au scos instituția din făgașul ei normal, punînd-o în slujba unor scopuri străine de adevărata ei misiune.** "

Trebuie să legiferăm luînd **părțile bune din toate legiurile**, într-o sinteză armonică :

- Respectarea principiului constituțional al separării puterilor în Stat ;**
- Libertățile cetățenești** să devină realitate ; să fie garantate ; să fie sub control ;
- Jandarmeria**- corp selecționat, bine educat, bine instruit, de elită;
- Principiul răspunderii personale** , pentru evitarea abuzurilor și ilegalităților;

Apartține de **Ministerul de Interne**.

b.)Richard Franasovici (PNL) ,7 mart.'29

(DAD, MO. 45, șed. din 7 mart.'29 , p. 1467-1468)

/Este necesară jandarmeria rurală ?

/Este interesant că toate modificările organizărilor polițienești, s-au făcut după epocile post-revoluționare. Jandarmeria ,existentă de peste 100 de ani,a luat naștere sub regimul revoluției franceze, creatorul ei a fost Napoleon.

Înainte , existau niște " homes d'armes" , companii de siguranță, gardă personală, a regilor franței, compuse numai din nobili, și fără vreo atribuție rurală.

Napoleon le-a desființat,și a înființat jandarmeria rurală, sub formă militară, al cărui "model" l-a dus cu el și s-a extins în toată Europa, pînă în Rusia...

/La noi, jandarmeria existentă astăzi, a fost organizată după răscoala din 1907.

/29 apr.'19 , **Decret-lege de formarea Brigăzii IV ,în Ardeal**.(imediat după crearea **Consiliului Dirigent**). **Mihai Popovici a fost trimis de ConsilDirig.la București**, a avut o lungă discuție cu Măzescu, căruia îi cerea jandarmi din Vechiul Regat. **Atunci s-a creat acea a IV-a Brigadă de jandarmi,după modelul din Vechiul Regat**.[.....]

#PCR cere desființarea jandarmeriei

"Un singur partid mai există , care astăzi cere **"mordicus" desființarea jandarmeriei. Este partidul comunist ."**(vezi pe larg la PCR)

-**N.Niculescu-Lungu (PNȚ)** : "Dar să știm și noi unde este acest partid comunist , **căci nu am auzit de el.** "

/Congresul IV-lea PCR

-**R.Franasovici** : "Dior, este o broșură care arată **hotărîrile Congresului al IV-lea**, mi se pare, al **partidului comunist român,la Moscova**.(Exclamații, zgomot, întreruperi , la **PNȚ și PSD**)

/La pag. 17 , punctul j , se găsește : **< desființarea jandarmeriei rurale și organizarea pazei ordinii în sate de către comitetele țărănești . >**[...]

/Să vă citesc : **< Toate aceste cereri trebuie legate cu lozinca luptei pentru guvern muncitoresc-țărănesc .Această luptă pentru lupta pentru eliberarea de sub jugul capitalist , nu poate fi înfăptuită fără lupta pentru eliberarea națională a Basarabiei , Bucovinei, Dobrogei, Transilvaniei și Banatului .>**

-Nicolescu-Lungu : "Este de mirare cum **aceste broșuri vă găsesc numai pe dvs.**"
" **Dați-mi voie să mă mir , de ce nu cad și în mâna noastră ?**"

-R.Fr. : "Vrei să spui că sunt tovarăș cu ei ? " "Mirați-vă, dar asta nu schimbă situația "

-Horia Maniu : " Poate fi **un roman senzațional !**"

-R.Fr. : " Eu nu am plăcerea să te cunosc personal, dar, dacă dta ai fi avut raporturi personale cu mine , ai fi putut ști că **nu sunt capabil să aduc astfel de lucruri înaintea Parlamentului, fără să fiu sigur.Mai bine nu vorbesc,** și v-am spus :nu urmăresc succes de tribună. [...] eu **sunt gata să și părăsesc tribuna "**

-Voci PNT : " Nu ! Nu ! " [adică să continue]

-R.Franasovici : "Vedeți, că eu nu găsesc că este un **pericol comunist iminent** în țara noastră "

-DRIoanițescu (subsecret. de stat la Interne) : Am să rog încă o dată **"Viitorul" să ia act de declarația lui R.Fr.**(Ilaritate)

-R.Franasovici : Nici "Viitorul " **nu spune că este pericol "iminent ",cu condiția să luați măsuri energice.** Nu vă dați seama cât de bine **sunt informați** acești oameni de **realitățile din țara noastră. (este mereu întrerupt- rugat apoi să continue - iar întrerupt)** **PNT este considerat " cel mai mare dușman "** ...

-Pompiliu Ioanițescu : "Numai dacă vor fi adevărate, **să nu fie false** (Ilaritate)

-R.Fr. : Eu cred că dl.**DRIoanițescu va confirma...**

-DRIoanițescu : **Mi-i frică să nu fie tipărite de dvs. ...**

-Voci PNT : la poșta țaranului! (zgomot, rîsete)

-R.Fr. :"Am un sentiment de melancolie; **așa de puțin cunoașteți și așa de prost apreciați pe colegii dvs. din această Cameră ?Credeți dvs. că aș putea veni să inventez ? "**

-Horia Maniu : Suntem încă sub impresia **apelierilor dvs,că noi suntem tovarășii lor .**

-R.Fr.:**Nu am spus niciodată asta.Desfid pe cineva , să-mi arate cînd ,de 10ani după război, de cînd fac politică și sunt în Parlament ,aș fi declarat acest lucru , că sunteți tovarășii cu acești dușmani ai noștri ."**

-Voci PNT : "Viitorul" a spus-o ! dar < rînjetul bolșevic> al dlui **Halippa** nu apare în "Viitorul " toată ziua ?!

-DRIoanițescu : **vă rog să nu-l mai întrerupeți .A făcut declarațiuni atît de frumoase, încît trebuie să-l ascultăm.**

-R.Franasovici : Să vă citesc :< **Toate aceste cereri trebuie legate cu lozinca luptei pentru guvern muncitoresc-țărănesc .[...]** >

[despre PNT] < **trebuie sprijinită organizarea unei aripi stîngi , de către țărănimea mică din acest partid, chiar peste capul conducătorilor lui,pe baza lozinței alianței muncitorilor și țaranilor.Partidul comunist trebuie să înlesnească în toate chipurile alcătuirea acestei aripi în PNT, s-o facă să critice cît mai aspru activitatea conducerii național- țărăniste ;atît a conducătorilor de dreapta , cît și a celor de stînga .**

Trebuie neapărat ca inițiativa organizației stîngi să o ia acele organizații locale ale fostului partid țărănesc ,cari sunt împotriva contopirii cu partidul național.

Cu această stîngă, urmează a se încheia frontul unic [...] >

După cum vedeți, **ei contau pe partidul dvs. ,cît ați fost PT,**dar **vă consideră cei mai mari dușmani de cînd v-ați unit cu "reacționarii " din PNR .**

(p. 1467-1468)

c.)Lotar Rădăceanu (PSD) 8 mart.'29

(DAD, MO. 47 , șed. din 8 mart.'29 , p. 1536- 1537)

/Legăturile PNT cu PCR ?!

În ziarul"Viitorul" , a apărut cuvîntarea dlui **Franasovici,cu un comentariu răstălmăcitor, despre legăturile PNT cu PCR,în alegerile recente, depunînd liste comune.**

-DRIoanițescu : sunt obișnuit cu "grațiozitățile" Viitorului.

/ Proiectul de lege, a servit , ca pretext , reprezentantului PNL (Franasovici) pentru anume scopuri politice. Dsa a afirmat că **toate partidele ar fi pentru menținerea Jandarmeriei , cu excepția partidului comunist** (după cum ar rezulta din broșura citită) "Nu știu dacă PCR cere desființarea jandarmeriei.Mi se pare însă că **în Rusia , unde acest partid este la putere , există o instituție care egalează pe aceea a jandarmeriei și mi se pare că această instituție lucrează în Rusia , cam în același senz în care a lucrat la noi jandarmeria , sub liberali .**" (aplauze la PSD)

d.)Al.Vaida Voevod (ministr. de Interne) :

îl roagă pe **antecesorul său la minister**, Franasovici, care a păstrat și obiectivitate și gentilețe în expunerea sa, dacă se identifică cu atari atacuri care se repetă în "Viitorul" .

-R.Franasovici : "Am susținut [...] că **partidul comunist este un pericol pentru țara noastră și susțin și acuma că acest partid** , în repetate rânduri, **v-a dat concursul său**, cum a fost, spre exemplu, **la întrunirea de la Alba Iulia"** [6 mai '28]

/Nu există pericol comunist!

-Al.Vaida Voevod : "Dior, cred că **informațiunile** pe care le-a primit fostul subsecretar de Stat la interne, de la colegul său, **dl.Tătărescu, nu s-au întemeiat pe realități și că dlui este fals informat**, astfel că , postum, am obligația să-l dau informații mai precise. **La Alba Iulia nu a fost nici un comunist....** acești muncitori care veneau la Alba Iulia nu aveau nimic cu comuniștii , și în cea mai mare parte a lor **simpatizau și se dădeau de membri ai PNTJ."**

-R.Franasovici : nimeni nu spune acest lucru. A cerut doar **să se ia măsuri** contra **recrudescenței agitației comuniste**, reîncepute în speranța că , la adăpostul unui **"regim de excesivă legalitate "**, e mnai ușor..

-Al.Vaida Voevod : nu poate exista în țară o **legalitate " excesivă "** ;**înțelege că PNL, după o "ilegalitate excesivă "** , i se pare nefirească ordinea care domnește în țară. **(atacă presa "bizantină" , pentru calomniile ei)**

[...] bolșevismul stă în casele partidului liberal " .(aplauze, bravo , la PNTJ)

Conducătorii acestui partid , pentru a compromite noul guvern, pentru a adumbri curățenia alegerilor și reușita împrumutului, **au arătat România ca o țară " infectată de bolșevism** , pe când , **în realitate , nu există o a doua țară în toată Europa , unde să poată să prindă așa de greu bolșevismul , ca la noi "**

(aplauze prelungite la PNTJ)

(omagiază pe Maniu care știe respectul și datoriile față de clasa muncitoare)

Legea Jandarmeriei / 5,7, 8 mart.'29

58.)Index legislativ Sesiunea I.'28/'29

-Legea minelor / modificări / , 1 ian.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XV-XVI , 1282)

-Lege - sporirea impozitelor pe cifra de afaceri, 1 ian.1929

-Decret -împroprietărea învățătorilor din zonele de frontieră , 7febr1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol.XV-XVI, p. 92-93)

-Legea / modificări / "Virgil Madgearu"- Stabilizarea monetară , 7 febr.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII, p. 93- 128) ,

-Lege - Crearea Casei autonome a monopolurilor, 7 febr.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 129-143)

-Lege - Ajutorarea șomerilor , 7 febr. 1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 241)

-Lege - Comercializarea întreprinderilor și avuțiilor publice, 16 mart.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII, p. 243- 265)

-Lege - Organizarea jandarmeriei rurale , 24 mart. 1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 274-282)

-Lege / modificări / - Exploatarea minelor , 28 mart.1929

-Lege -Organizarea cooperăției., 28 mart.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 354- 388)

-Lege - Contractele de muncă , 5 apr.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 241)

-Lege / modificări / - Organizarea Poliției generale a Statului, 21 iul.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 677- 701)

-Lege / modificări / - Organizarea ministerelor , 2 aug.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 241)

-Lege / modificări / - Organizarea administrației locale , 3 aug.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 920- 1016)

-Lege /modificări / - Organizarea creditului rural și creditul agricol, 20 aug.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p. 1125- 1150)

-Legea " Mihalache" -Circulația (vânzarea pământurilor împroprietărire) , 20 aug.1929

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XVII ,p.1150-1153)

(#)6-8 august '29:Lupeni:Grevă/represiune

Vezi fișierul următor la dezbaterile parlamentare Sesiunea II
